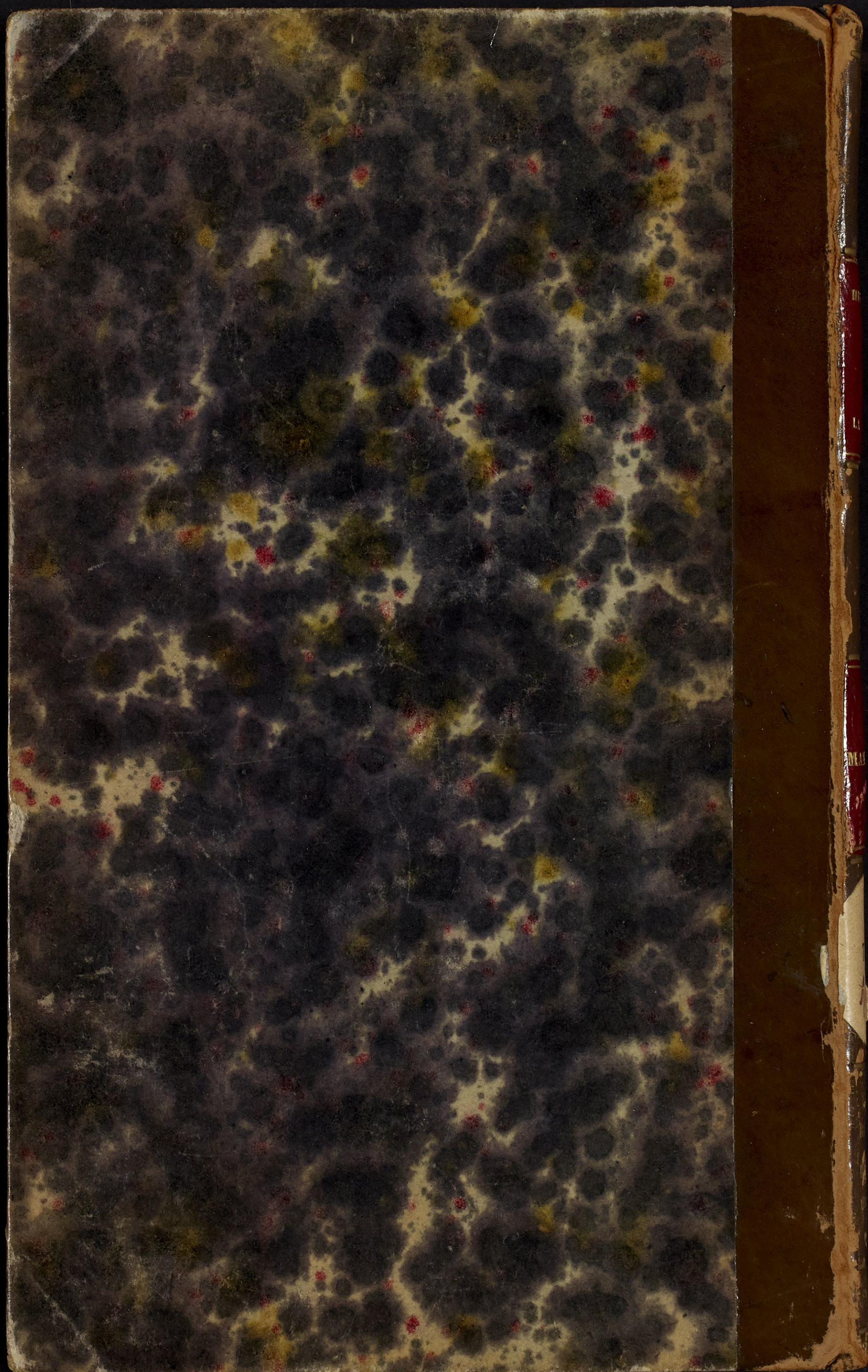
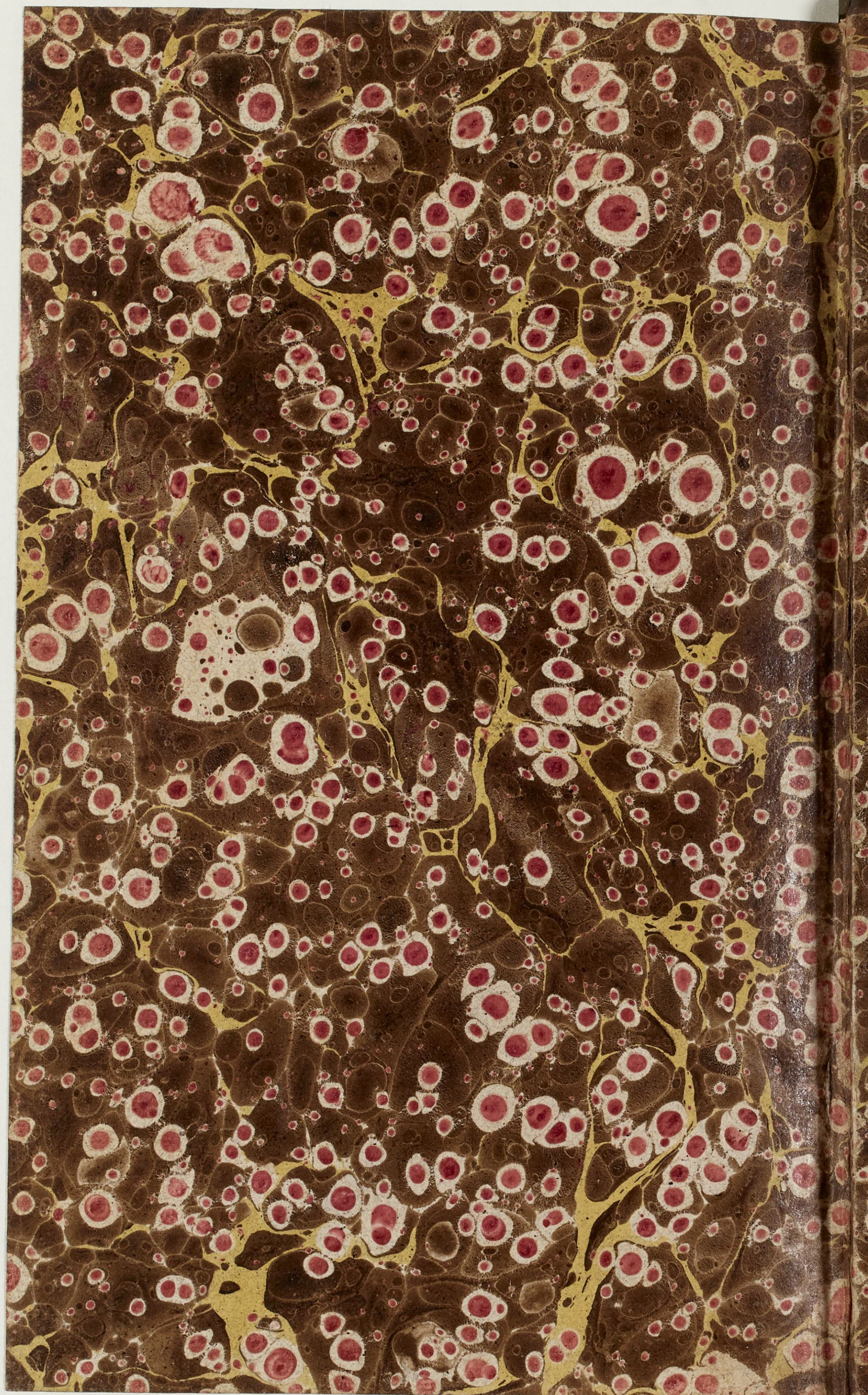
HISTOIRE
DE
LA CHINE

MAN. TURC

ÉCOLE
ROYALE
DES JEUNES
DE LANGUES
DE PARIS

1 Ecole Royale des Jeunes de Langues

Thariky Tchin

تاریخ چین سلطان سلیم مرحوم اکول
تالیف اولنمشدر نادر تاریخدر

صح
سلطان مراد
ابن سلطان
سلیم ابن سلطان
سلیمان

تاریخ چین سلطان مراد ابن سلطان سلیم خان
ابن سلطان سلیمان خان غازی
ایچون تالیف اولنمشدر

تاریخ چین سلـ

اشبو تاریخ چین خطایی تاریخیدر

١٢٢٤

بسم الله الرحمن الرحيم

آغاز سخن به كه كند مردم دانا ٭ بر نام خداوند تبارك و تعالى
سر دفتر قانون كتبخانهٔ دانش حمدست و ثنا بر
حضرت اعلى ٭ نشور سلاطين ممالك زير دستش ٭
كه تاج هويت بنود بر سر طغرا شاهان جهاندار و سلاطين
جهانبخش ٭ بر داشته در حضرت او دست تضرع هم
فرمانش نهاده سر تسليم صابى و مجوسى و يهود و نصارا انتر
سپاس عبوديت اساس اخلاص اساس ولحاكم عدل احكم
شناسى حضرتنه كه اقسطوا ان الله يحب المقسطين
بيوروب جمهور معدلت سلوكى حكام احقاق و مراسم قوانين
واشفاق ايله تحليه وسيعلم الذين ظلموا اى منقلب ينقلبون
بيوروب احكام حكام اناىى عمام ظلم عقوبت انجامندن تخليه
وتحليه بيوروب عدالت ٭ و احسانى امن و امانى ايله توامان
ورابطهٔ اطمئنان رفاهيت عالميان ولمعين ان الله يامر
بالعدل والاحسان بيورمش در قوانين بياض صحايف افلاكى
مرقوم ولان همهٔ موجودات دايرهٔ علمندن داخل و سود مركز

خاكه

حاكن رسوم اولان كليات وجزئيات پرگار كار حكمتي
ثبات ايلدر و خزائن مشيت كامله سنده مخزون اولان جواهر
اسرار اموره علم شاملى مفتاح اولوب دوائر ارادت باهره سنده
مركوز اولان مضمرات ورموزه شامل قدرتي مصادره
وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو قدر دركه لوح
ابداع اوزره قلم قدرت واختراع ايله نسخهٔ مكونات
وجزئيهٔ قانون مكتوبات برج من سواد عدمدن بياض
وجوده كتوب طراز كارگاه كائناته اثار قدرتي بر طرح
تحرير ورسال ايله تصوير اتمشدركه وقت ايجادندن
ابد الاباده دكين وجود هر موجود تقديرينه مطابق وحكم
لازم الوقوع محكمهٔ ثبوتده قضاسنه موافق اولوب منشآت
عالم صغرى وكبرى وعشر غاث جهات ستده بالاسى فهمنده
عقول خرده بيان واله وحيران ومتحير وسرگردان
در الا له الخلق والامر تبارك الله رب العالمين وسلسلهٔ ممكناتده
جنس انسيى عن مخلوقات ايدوب نوع بشرى وفرقهٔ
اصفيايى صاحب عزمى اول نوعك اعدلى وكملى واول جنسك
اعقلى وافضلى قلوب هدر بزن لباس نبوت وخلعت رسالت ايله

سرفراز وتشریف خطاب واثر آل صحف وکتاب ابد تماماز
ایلدی کلمات جامعه لری واسطه سیله مناهج رشد وصلاح
معین ومبین کورنیوب پرنور آفتاب سنتی لامعه لری
رابطه سیله شاه راه نور وفلاح واضح وروشن اولدی
صلوات الله علیهم اجمعین ٥ مادارت السموات والارض
العلی علی الارضین و ودود نامحدود ٥ وسپاس نامعدود
مقتدای زمرهٔ رسل ٥ ومسئله آموز عقل کل سلطان بارگاه
اصطفا بلبل خوش نوای وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی ومظهر
مکانت پرداز دنی فتدلی پوشندهٔ خلعت لولاک لما خلقت
الافلاک نوشنده رحیق جام انا اعطیناک شفیع لطف ادا
ودلیل راه هدا اولان محمد مصطفانک علیه افضل الصلوات
والتحیات مزار پرانوار ٥ سعادت آثار لرینه ایثار
اولنه ٥ ملوک دین وپادشاهان عدالت آیین دخی حامیان
بیضهٔ اسلام اولان امجاد کرام ٥ وامجاد عظامی
جلباب السلطان ظل الله یأوی الیه کل مظلوم ایله تحلیه
وتجبیر ٥ وکیفیت حسن عاقبت وسعادت فایزهٔ آخرت
ترین ان المقسطین علی منابر برله تعبیر بیورلدی علیه من

الصلوة اسماها ومن التسليمات انماها ○ محمد كه آفرينش سايه

اوست ز رتبت نه فلك بكپايه اوست ○ فلك آرجاكيم

تاج زرين رفعت خاص ولطاها وتييس ○ فرشته در زير كاشر

راه بوني فلك ميدانا وزانسيم كويي ○ كل خوشبوي آين

قيد كمكلش ○ شبستان جهانرا شمع روشن طفيلشر

هر چه بوي هر چه باشد ○ كرامت پيشر از نبي ديگر به

باشنده **نثر** ودعوات سعادات قرين نجوم آسمان دين

○ وكواكب برج تمكين ○ اولان اعوان وانصار احمد مختار

واخيار مهاجرين ○ وانصار ○ مراقد مغفرت ○

مراصدنه اولسون كه هر بري احياي قانون وانصافده

اصديق وعمر ○ واطفاء كانون ستم واعتسافده عثمان

وحيدر در **اصحابي كالنجوم بايهم اقتديتم اهتديتم**

رضوان الله تعالى عليهم اجمعين **بعدها** على ارواحهم تحف

التحايا ○ من الله الذي خلق البرايا ○ وكل كان منسوبا

اليهم سلام الله مجموعا عليهم ○ عادت واجب الوجود

مطلقه ○ وسنت سنيه حضرت حق بونك اوزرينه

جاريدر كه ○ هر قرنده تمهيد مقر احكام شرع

٣

وتشييد وتأسيس اساس اصل وفرع ٥ ايچون بر صاحب قران
عاليشانك وجودي واستيلاء امن وامانه ٥ اولوب منشي
جف القلم ٥ وكاتب رقم وقدم منشوره ٥ خلافت پاك
بسيط خاك بر پادشاه جمشيد جاه ٥ صاحب ادراك نامه
تحرير وتسطير ايدوب القاب مستطابنه انا جعلناك
خليفة في الارض عنوانيله معنون واحكام قدر وجلالنه
نص كريم تؤتي الملك يرهنيله اولو زمين يسر يرسلطنت
وخلعت خلافت شكر آنده سنه ايچون صعقابه امت
ورعايايه ملت عدل وداد ونصفت ايدوب دنيا فاحكم
بالعدل مفهومن كوش وهوش ايله استماع قيلوب
وامر بالمعروف صدرآنن جان ودلدن اتباع ايتمك جمله امرلرندن
دنيه بناء على هذا ٥ پادشاه صاحب قران ونتيجه زمين
وزمان ٥ رعيت پرور وكشور سلطان اسكندر منش حاتم
٥ سليمان آفرينش ارسطو ولقمان دانش كيخسرو وكسري
روش ٥ فريدون ٥ ومنوچهر بينش هوشنك شعار ضيغم شكار
اسفنديار ٥ كيقبادا اقتدار ٥ روئين سپهر ظفر ظهير
وپناه هدي ٥ هجوم قضا كامران ٥ هجوم قدر كامكار وقادر

دهر انتقام ۝ قاهر گردون توان ۝ مفضل مهر اصطفنا
۝ مقبل کیوان وقار ۝ فالحمد لله الذي فضله على
اقرانه من السلاطين ۝ بسطة في العلم والجسم صاحب
الملك الملكية ۝ مالك الملك السلطان السليمانية الآمر المؤتمر بامر
الله الديان ان الله يأمر بالعدل والاحسان نظم شهنشهی که ایزد
کندی یاوری ۝ که یار دکد یا کندی اوری ۝ ازانکه کم
راه سوای کرفت بی شاهی و شهریاری کرفت ۝
ممالک ز عدلش برآواده کشت بدو تخت و تاج بنده تازه
کشت ستم را زیان عدل اسود آزو ۝ خدا راضی
وخلق خشنود او نثر السلطان ابن السلطان والخاقان
ابن الخاقان تاج الحق والخلافة والدنيا والدين ۝
سلطان مراد ابن السلطان سليم خان ابن السلطان ۝
سليمان خان ۝ من الله سبحانه على العالمين بادامة خلافت
وسلطانه ۝ ومد على كافة المسلمين ظلال عدله واحسانه
۝ وضاعف اياديه على العالمين كما اضعف اعاديه من
العالمين ۝ دير جهم الله عبدا يقول آمين ۝ آدمين عرش
آمين ۝ میکنند ح والامين ۝ چون دعاء پادشا ملک وملت

میکننده مطمح انظار سعادت آثار ومطرح لحظات عنایت
شعارلری همواره سمت مراضی حضرت الهی وشرایع جناب
رسالت پناهی‌دن اوقات بهجت آیاتلرینی همیشه اضافت
خیرات واشاعت مبرّاته صرف ایدوب کانلردن واحسن کما
احسن الله الیک فحواسن ذمّت شاهلرینه دین وقرض وفرض واجب
ولوب دیما همت علیه‌لری تشیید مبانی دین وتمهید
قواعد یقین واتفاق بنیان دین اسلام واحکام شرع
سید الانام ونیت بلند همت خسروانه‌لری همواره
عدل ساعة خیر من عبادة ستین سنة سعادتنه فائز اولوب
بحمد الله همیشه هبوب نسایم عاطفتلری ایله باغ جهان
معطر وجریان جویبار رأفتلری برله گلزار زمانه
تازه وتر وسایر سلاطین ربع مسکون ووارث
ملک سلیمان وآفریدون والحاصل قطب الملوک
والسلاطین جمیع پادشاهان روی زمین اوزرلرینه
بو فضل وافتخار درکه چند بنده کواسپهر وخرشید
اقتدارلری لیث معرکه مغازی ابو الفتح والنصر
محمد خان باراه سیته که آمد سلیمان جمشید قدر کیوانکه

آمد

محمد فاتح قسطنطنیه نثر ممدوح ومذکور سید انبیا
وسند اصفیا اولوب وارث ملك سلیمان جمشید قدر
وکیوان ایوان واضع مراسم العدل والاحسان همام
اولان شهریار وتاج بخش و والی کیتی ستانلردنده
بریسی قسطنطنیه یی فتح ایلسه کرکدر دیو مشلردر
خلد الله سبحانه ملکه وسلطانه واوضح علی کافة الانام
الایام بره واحسانه ولا زالت رایات سلطنته
علی قمم الثریا واعلام اعدائه منکوسة فی تحت الثری
صدمات نکبات کانون جزع نکردن مصون واصول
دوحهٔ کامرانلری تقلبات فصول زمانی ایله امان ربانی
ده موفق ومأمون وزمان عمرلری کنار جویبار سلطنته
بهار اولوب فرهای بی شماری فی معروس وبنیاد دنیا دو
ابادلری اختلال واختلاف فنای جهان بی بنیاددن آزاد
وتجرع محنت ابادلری دامادست نهاددن سامی ومحروس
بحق سعص ومحمد المبعوث علی ارشاد العباد الی سبیل الرشاد
نظم جهان داریده آرامین چو مردم در سواد شهر دیده
زمین دین ستانکده شده راه اندغالت مسز دکر کینه اثره

چون عاشق و معشوق دمساز شكار چشم آهو شير بيشه

بدر شون عشق بازى كرده بيشه غزالى را كرده جلوۀ ناز

بپا خاست خلد از دوى جا غزان زشكان سوزن اندر

خو خواز برون آرد بپاى نازكش خارى ٥ چنين كرد عهد

اين جهان كير خرابا باد عالم يافت تعمير دل ويران مستان

زحوزه ٥ عجب بنود كه كيرد بيت معمور جمله عالم كشت معمور

اما بعد بو كتاب مستطاب عنبرين نقاب خطا و چين

و چين عاليجاه ستاره سپاه لرى و چين ملوكنك قانون

نامسيدر كه زبان فارسيدن لسان توركى يه ترجمه اولندى

و اول دياره پادشاه عاليجاه ستاره سپاه لرى اصلا و

قانونلرينه مخالف سرمو تغيير و تبديله قادر اولميوب ٥

اكر بالغرض قصد ايلسه لر قانونلرى اوزره سلطنتدن

معزول اولوب سلاطين عدالت آيينلرى اولان دن

پادشاه لغه استحقاقى اولانلردن برسى تخت سلطنته

كچوروب ٥ وزرا و امرا و رعايا و برايا امر و فرمانه اطاعت

ايدرلر و قانونلرين قانون اولانلر اعلم حلانوى واقعه

كركر ٥ و اول معزول اولان پادشاهك اولاد

واصنافندن

Ce Livre qui par son elegance merite d'estre couvert d'ambre est un traitté exact qui contient l'histoire des provinces de Khatta hattines de la chine

واثنا بجزنك شامتدي واودر عزلت سببندن حاضر دركه
اول امرده حاضر اولان صاحب مشورت وذوي الآراءيه
انتقام قصد ايدنلري اصلا بريني تخت جلوس ايتدرميوب
رجال ونسادن جميع توابع ولواحقني برحصن حصينده جمع
ايدوب واوزرلرينه ثقاتدن موكللر قويوب حفظ ايدوب
وطشره دن بركمسنه اول جماعت ايله جمع اولمغه قومايوب
مستوفي اكل وشرب وكسوه لريني تعيين ايدرلر **تنبيه**
معلوم اولاكه ولايت ايران وتوراندن درت مملكت وار
دركه خلقي مسلمانلردر اول ملك عربستان ايكنجي ملك
روم اوچنجي ملك عجمستان ذكر اولنان اوچ اقليم ملك
ايراندر بر ملك ولايت تورانده در ماوراء النهردر
واولكه ملك عجمده عراقين وخراسان درلر بو ولايتلرك
اكثري بي آب وعلف در واولكه ماوراء النهردر زمين
زراع وواسعدر صويي وعلفي وافردر باغ وبوستانلري
ودكرمنلري وزراعتلري وسائر اكابر امورلري
اقار صويي ايله در ٥ ودوكلي يايلاقدر تا سرحد خطايه
وارنجه اصلا بر زراع مقداري خالي يوقدر **بيان**

تقسیم دنیا طاغلر و شهرلرکه میانهٔ دنیاده دریا کنارده
دریایی و آنهاره جکلمشدر جانب شمالده دنیا طاغسوز و شهرسز
دوکلی صحرادر الا کوه قافک کنارنده بر دریایه چقیوب
آنوک بر کوشه سی صحرای قپچاق نام ولایته متصل اولمشدر
درلرکه سد اسکندر انده در ۰ اول یولدن دنیادن اسکندر
چوق اول نقل ایدرلرکه کوه قاف مخلوقاتندن انواع
طیور باشلو و دوه و کیسان دیسا بونلرک امثالی
مخلوقاتدن اول یولدن آدمزاد ولایتنه کلمشدر اول
یولدن اولان شهرلرده آنلرک صورتنی در دیوارلرده
تصویر ایتمشلر رسم و قاعدهٔ خطایی بوردکه ۰ بر قوم
و جماعت که هر یولدن کلوردلر اول کروهک
صورتلرینی اول یولده کلیسالر و مجمع عظیم اولان محللرک
در و دیوارلرینه نقش ایدرلر ۰ رستم دستان که
سیاوش قانینی افراسیاب توراندن طلب ایچون ایراندن
تورانه عسکر چکوب و آردقده اول یولرده که کتمشدر ۰
و اول یوللرکه اتمشلر دده و هر محله قونمشدر کندونک
و سایر جمیع اوضاع اطوارینک صورتنی و اول دیوارلرده

تصویر

تصور ایدوب اندن غیری بر صورت یازلمامشدر

وجانب جنوب دنیا جمیع وآب بحر عمان احاطه

ایلمشدر دربیان فاصلهٔ میان ایران نهایت شرقی

عجمدن بر دریا وآردر که جیحون درلر آنک غربیسی جانبنه

ایران وطرف شرقیسنه توران درلر اول کدّ ممالک

توراندر جیحون جانبندن اولا بخارا وسمرقند جانب

شرقیسی بدخشان وترکستان وطرف شرقی ترکستان

چین وجانب شرقی کشمیر وختن ممالک خطایدر وهو

کنار دریاسی مشرقدر وآنجه واولدریانک نهایتندن

خبر معلوم دکلدر واول دیاردن بش ییل مقداری ب

مسافه‌دن خان بالغه تیشودخان بالیق پایی تخت خطای

در وخطایی پادشاهی حکم ایلدوکی ولایتلرده اصلا

زاید یوقدر وطاعون اولماز وقحطلق واقع اولسه

علاج ایدرلر وقرادقدن آنلرک مملکتنه اصلا ضرر

کلیوب دور آدمدن علیه السلام بو زمانه کلنجه قطعا

سلطنتلرنده بقا اوذرینه اولدوغنک سببی وضع

اولنان قانونلرندن برذره تجاوز ایتمدکلریچون درلر

نظم خطاینامه آغاز کردم در گنج سعادت باز
کردم ٥ سخن کوته ز خوبان خطایی نباشد کان دلشاد خیز
دلربایی همه سیمین برانینک زحام ٥ همه بی هو مخلوق
نازک اندام همه چشمان نرکس رویی چون کل همه نازک
میان مویی چو سنبل همه خورشید رویان پری زاد
٥ نباشد مثلشان در آدمی زاد همه شیرین لبان با ملاحت
همه طوطی سفالانند فصاحت ٥ نثر و بو کتاب مشکین نقاب
یکرمی بابا وزدینه وضع اولنمشدر متصل دین
بابانن متعدد دلری بیاننده در بر ایکی آیلق یولدر وضع
اولنمشدر باب اول خطانک یوللری ٥ مملکتنک دوری
وخندقی و دیوارلری میلهای متصلده ٥ دین باباندن متعدد
دلری بیاننده در بر ایکی آیلق یولدر دوشمن خبری
برکونده دار السلطنه خان بالغه واصل اولور عجایب
بودرکه بو قدر مسافه بعیده اول کلاندن غدد قافلهٔ
بودلر و اکا کوره دفعنک تراغینی کوردلر باب
مختلف دینلرینک بیاننده در ٥ دین محمدی
صلی الله تعالی علیه و سلم یانلرنده جمیع ادیاندن معظم

ومکرمدر

وسکوسدر واکرچه آنلر دین محمد اوزره اولمیوب تاسکونی
نام بر شخصی پیغامبر اعتقاد ایدوب واندن چوق خوارق
عادات نقل ایلیوب درت بیك ییلدن زیاده درکه آنك
دینی و شریعتی اوزره عامللردر اوچنجی باب شهرلر
وحصارلرکه بنا ایتمشلردر ووضع اتسه لرکرکه آنك
بیانندهدر ۰ ترتیب محلات بازارلری ۰ باش خانهلری
باغبانلری ۰ و پادشاهلری نیك دیوان خانهلری
یام خانهلری تفصیلندهدرکه آنلر ایچون باشقه و عمره
ایچون باشقه ایتمشلر آینده و رونده ایچون انواع درلو
طعاملر و دوشلری و آتلرینه تیماردلری و علی الدوام کندو
بکلرینه ملازمتده حاضر اولمالری و مراتب ایله تابع
اولمالری حاضر و مهیا ایتمشلردر دردنجی باب
اول شهرده اولان عساکر سپاهلری و بعض قواعد
و قانونلری بیانندهدر بشنجی باب اول شهرده قوینلق
خزینه التون و کمش دن و ذاد و ذواده ایچون حفظ
اولنان غلال و کرمه و عناب و فندق و فستق و جوز
و تور ضمان و اودون و آرنجه و دخل و خرجی بیانندهدر

وهر سنه كه پادشاه جانبندن ويريلور احسن قفتلر

وملتون اطلسلو وبزلو ويريلور وخزينه لرينك

دوري آلتى يلده بتمام اولور **آلتنجى باب**

تخت وسلطنت ونشان ومهرلرى وخطلرى وسرى

ه ديوان ه طشره سراينده اولان بكلرينك ديوانخانه لرى

ه ايچرو سراينده اولان بكلرينك ديوانخانه لرى

وسرايلريكه انده اولان قيزلرك خادملرى اوغلانلرى دركه

ضبط ايدرلر وايچ سراينده نقدر بيك اوغلان ويردر

پادشاه خدمتيچون نقدر اتالله غداده غدر الروآوردر

ومذكور سراينده آنلرك وغيرى اموراك ضبط وبرلچون

نقدر بيك خدملر وآردر ه ملك خطانك قيزلرى

واقرباسنده اولان سلاطين على نژاد وخواتين صاحب الجاد

ه سائر وزراء عظام ه امراء كرامك قيزلريكه عدد قلرى دوا

جنسدن ملك خطادن همان طلب ايدلسه سراينده نشو ونما بولماغچى

التماس ايدروب مقبول واقع اولوفرح اول سراينده مرتبه

كوره آدامراد آمسكن ومأوى لرا ولوب بيوك آلدوقلرينه

هر يلده بركره نوروز كوننده عالى جمعيت اولوب ملك

خطا

خطا وقتنك حضورینه کلوب جمعنه شمع اولوب بعده
مرتبه لرینه کوره خلعتلر عطا واحسانلر ایله مکانلرینه
عودت ایدرلر بو امراء سلاطین ووزراء وامرانك اون بیکی
بر سینه یه نجی میسر اولور خاصه خطا پادشاهنك
قپولری ضبطی ایچون . سائر سلاطین ووزرا
وامرانك خدمتیچون نمقدار خدام باعتبار واردر
. طشره سرایك دخی ضبط وربطنه نمقدار خدام با
احترام تعیین اولنمشدر . سرای قپوسنی حفظ ایچون
نمقدار پاسبانه تعیین اولنمشدر . سرایك حد و
مقداری واوصافی دائن اولان عجیب قپولر غریب
درنبن و ذلغریب کوشکلر پادشاهك اولان
کوس عدلی یانند دیه نجی باب اهل دیوان بیاننده
در ارلر ایچون بشقه عورتلر ایچون بشقه مکان
ایدوب امور مهماتی انلرك یاننده عظیم تردد .
اهل دیوانك واهل دیوانك مهماتنی صورمق ایچون
تعیین اولنان بکلر ودیوان خانه لر دیوانلرندن اولان
باغچه لر و بوستانلر . وصندوقلرده آدمی حبس الملك

[illegible marginal note]

وسائر اهل جرمه که مقدارینجه انواع سیاست تعبیر
ایتمشلردر آنلرک بیاننده در قانونلرنده قتل وقصاص
جاریدر • خاقان چینک هر ییلده بر کره کندو نفسی ایله
قانونلری اوزره قاتان ایدنلری تفتیش ایدوب بعده
مقتوللرک باشلرینی صندوقلرده باشقه حفظ ایدوب
و ییلده بر کره ارباب جرایمدن اوچ ییل محبوس اولنلری
کروکروه آزاد ایلر سکزنجی باب سلاطین چینک اهل
چینه ییلده بر کره جملهٔ دستاننده بیرام ایدوب وطوی
وکلجک ییلک اول کوننده کبیر وامرا وخاصه لشکرینه
اطراف وجوانب عالمده کلن الچیلره و سایر معتبر
آدملره کلی ضیافت ایدوب وخلعت تاجلر کیدروب
رعایتلر ایتدوکی بیاننده در طقوزنجی باب
ملک خطایی اون ایکی قسم اولوب وهر قسمک آدی اول
قسملرده اولان شهرلرده وشهرلرک ناحیه وهر قسمده
مسک وزمرد وفغفوری وانجو ویاقوت والتون
وکمش وغیری حاصل اولان متاعلرک بیاننده در
اونجی باب وتعظیم علیش وتوشولرکده و

اغاجلرا زمانند باغجه لرده بعضی اغاجلری سرو ایله
تیم اغوش ایدوب ٥ وبعض اغاجلرک شاهلرنی برجهله
تربیه ایدوب شویله موزون ایدرلرکه بجلنید شمعدن
اولب وجهله ایتمکه قادر اولمیوب صاحبندن کلی
بهالرایله صاتون الورلر وشکوفه وکللر واودن
وانواع نعمتلری والوان الوان عرق وشرابلریکه ٥
جمله بریجدن درا ولب فمالک محصوص صدر اندن غیری
ولایتده اولماز آنلرک بیاننده در اون برنجی
باب خرابات ذنان وسایر خراباتلر
والتیتی یعنی عموم طلبایمکی خراباتلره مخصوص ایدر و
واولب کمسته لرکه النون وکمش واملاکی صاحب
انی تلف وضایع ایدوب ٥ وانلرک غاقبتلرینی
ونسا دنن وخوانند ودرنده باز مجبوبلرینک تعلیم
خانه لری ٥ ومذکورلرک کوزللری الوده دامان والمو
عقیقه وسیره اولوب وجمله سی سیاه وبادم جسم والرب
وجسملرینک لونلری سرع وسیفه ولطافت اندام
وناز اکی ترکلری بی عدیل وبی نظیر اولوب ٥ واعلا اول

اقالیم دە دیوانه و مصر و حراولمادوغینك بیانندە

در اون ایکنجی باب اول ممالکك اولان سایر

مملکتلرك عکسی هنرهای عجیبه و علامتهای غریبه

و طوب و صورت پاره لقلری بیاننده در و اول

دیارده علم نجوم غایت معتبردر و اول زمانك

کامللری دائما جسته اولوب و یلده بر کره خزینه لرنه دخی

تقویم و یروب و تغییر وقت و سعادتی حفظ

ایدوب عوام ناسه نصیحت و عبرتلر ایچون مشاغلر

و علامتلر قویوب و شعر و معما و لغزه جیستان

دیمکله معروف و مشهوردر و آنلرك بیاننده در

اون اوچنجی باب مقدن خطایی و آنی اول

وجهله ضبط ایلمك ایچون بجدیل بر غورت پادشاه

اولمق و هنوز سر آنلرك اثری و بناسی و صورتی ظاهر

اولدوغنك بیاننده در اون دردنجی باب

خط خانه لر و مدرسه لر و معلمخانه لر بیاننده در

و یکیجه کوندوزلری و ساعت و درجه و دقیقه

اوزرینه قسمت ایتمشلردە اصلا ضایع وقت ایتمدکلری

حصوصا

خصوصا پادشاهلر ایچون و وضع اولنان اوقات اول
قسمندن هر بر ساعتی تجاوزدن مجال محالدر اگرچه ه
پادشاهلری اویقوده اولور ایسه ده اویاندیررلر
اون بشنجی باب اول کسه لر بیاننده در که
طرف مغربدن یعنی ممالک اهل اسلامدن قوری
جانبندن کلورلر و ندوجهله کلدکلرینک صورتی
و جواهر اقمشه و ات و ارسلان و پارس و
قره قولاق کبی سیاه گوش دیرلر مذکور پیشکشلری
چکدکدن خطاییلرک انلره ایلدکلری تعظیم و تکریملری
بیاننده در اون التنجی باب قلماقدن هر ییل نوبت
ایله انواع عنددن کروه کروه یکرمی بیک کسه پیشکشلریله
کلوب بخششلرین الوب و انلرک ولایتنده حاصل اولان
متاع و شهرلرینک آدی و نکاده اول دیننده اولدیغی
بیاننده در و نکاده کاف عجمه برنوع طوزدر و
بورق هندی ده دیرلر قیومجیلره التونی ازمک ایچون و تنیز
ایتمکیچون لازم اولور و هم دیش تیوکی کبیدر و
وهم قورودیجی قرر و واغزینی کیسر سوم ایله معجون

ايدوب ايچنه طولدونلر و ولايت تبتك و سكان
تبت و اصل تبت بر كوپك شخصندن اولان كمسه دن
ظهور ايدره و انلرك معاش و پيشكيشي پادشاه خطايه
دن اولوب و طرف هندن كلان آدملرك پيشكشلري
و توجهله اولدقلري صورتي بيانندهدر اون
يدنجي باب زراعت و قحطلقدن قيمتلو اولوب
شهر ياغماسنك علاجي ذكر منلرينك دوراني و
اودنلرينك لعوالي و دين قديملرينك كعبه لرنن حاجي
و ذوادلرينك صورت طوافلري و ادعوتلرينك
يوللرده اولان ذكر و تسبيح و رياضتلري و اولتوملك
اهل دانش و بيلنلرندن بعض كثرت مجاهده و قلت اكل
و شرب و نوم ايله دينن مشاهده لري توفيق الله تعالى
ديمكشاده اولوب بت پرستلك كمال نقصان عقل و غايت
جهلدن اولديغني ملاحظه ايدوب اهل اسلامك
طرز و روشلرينه ميل و تماملريا اولدوغينك بيانندهدر .
در اون سكزنجي باب التون و كمش و جوهرلرينك
جميعيسي صرف اولوب و آتش بازلغي دخي جمله سي

بولوب

بلوب و بونلره متعلق سائر امورک بیاننده در اون
طقوزنجی باب قانون و قواعد لرینجه بر وجهله
ضبط و ربط ایلمشلر ایدی که بر سوزی ایکی کره سویلموب
و بر ایشی ایکی کره بیورمق یوقدر تولایی بو قاعده خلالا
اهل اسلامدن اولایدی فوت قاعده و قانوندن خوفندن
بریرینه رحم ایلمیوب اهتماملری شول حدده وارمشدرکه
اوغول باباسی بابا اوغوله شفقت ایتمزلر و والدینلری
اوغلنی کوزمزلر قانون و قاعده لری موجبنجه اولاد و
انسانینه مرحمت ایتمیوب قانونلرین توتدروب و هم ایدوب
کندولری بالذات انتقام ایتدکلرینک بیاننده در ٥
یکرمنجی باب نگارخانهٔ چین و جامه و لباسن
ایتدکلری تکلفلری و جمیع ممالک چین ده هیچ بر شهر
و بر محله و بازار یوقدر که انی صور تمثالی ایله مصور
و نقشهای غریب ایله منقش عظیم نگارخانه لر اولمیوب
و موتی لرینی نه وجهیله تجهیز ایتدکلری بیاننده در ٥
مثنوی این جهان را چون زنی دان خوب و خوشتر
آرایش اندر چشم شوخ ٥ مرد راهی پرو دامن کنار

مکر و شیوه می نماید بشما چون بیابد خفته شودرا

ناگهان دود کرد آن هلاکش در زمان نه برنو باد ای

عزیز نامور گر چنین حکایت باشی د وخضر **باب**

اول در بیان راههای خطایی دیار اسلامدن

جانب بردن وجهی یولی وار دیر بری کشمیر بر ختن

بری مغولستاندن ختن و کشمیر یولی آبادانده ادم

ادم اوزرینه صوبی و علفی وافر در اما هر منزلده

ادم بویی قازسه‌لر صو چیقار و بعض محلنده بر ذراع

قازسه‌لر ینه صو چیقار **اما** مغول یولی یعنی جغتای

یولی واسع و لطیفدر **امیر تیمور** اول یولده کتمکه عزیمت

ایدوب هر منزلده بر قلعه یاپمغه امر ایدوب و هر قلعه‌ده

نیجه بیک عسکر تعیین ایدوب زراعت ایلیوب غله

جمع ایدوب تا که عسکر اول یولده طارلق کورمیه‌لر

بو مابینده اجل ایرشوب تحریر ایدوب دیرلر ایدیکه حیف

هزار حیف که خطای را ایغور و قلماق و تبت کبی کفاری

قویوب ممالک اسلامیه قلیچ چکدم دیو حسرتله جان

ویروب **نظم** آنکه عالم داد در زیر نگین این زمان

شد

شد توتیا روی زمین انکه بر چرخ فلك خونریز بود
كشت درجانك لحظ ناچیز بود **نثر** كتاد چیچون زن
سرحد خطایه وارنجه اوچ ایلق یولدر هر کون
بر منزلدر تا دربند بیکجویه وارنجه واول دربندن بر قلعهٔ
حصین یابمشلر غایتده مضبوط ومتین بو قلعه‌نك
طشره‌سنده بر خندق کسوب بعده بر دیوار استوار چکوب
وارنجه ایلق یولدن ولایت خطای دن بر عظیم
باروی چکوب هر شهر وحصارك ابتداء منزلی اذن
اولوب ومتعدد دیده بانلر ایچون کوه صحرانك بلند
ویستنده نایان اولمق ایچون و میللرکه وضع اولنمشدر
ابتداسی اندرکه دیده بانلر اول میللر اوزرنده
اوتوروب هر طرفدن دشمنی کوزلیوب کورنده
اولور ایسه خان کیجه ده واقع اولور ایسه آتش
ایله اول میللر اوزرنده بر آلتق دشمن خبرینی بر کورنده
یتشور و بلور لرکه دشمن تنجی قومدن بر علامتلر
اولدرکه مشرق طرفندن بر آتش یقارلر اگر شمال
جانبندن ایسه ایکی آتش یقارلر و دیده بانلرینك

واكر طوب جنوبدن ایسه اوچ آتش اكر جانب مغربدن
ایسه درت آتش ایدردی ۰ و دیدبانلرینك لا یموتی
ماه بماه پادشاه جانبندن ویریلوب و كیفیت حال
دیدبانلری اهل ذمتدن احوالندن بیان اولوردی و كیجه
و كوندوز میللری نوبت ایله حراست اولنوب ۰ و جرسلر
اصیلوب متصل چالرلر واول میللرك زردبانلری
ایپدن اولوب ۰ دشمن كلسه یوقاری چكوب اوتوررلر
صولری و آذقلری و اسباب حربلری طاش و تفنكدر
و توفنك ایله بندق زنبه اوقلری اتارلر ۰ آتش ایله توفنك
اغاجینك مقداری درت یرما قدر اوقلرینك دموری
ذهرلیدر مثلا اكنه دكلو قدر یاره اولسه فیلی دخی
هلاك ایدر ۰ و اول ولایت خلقنك بیوكی و كوچوكی
باروت اتمكی بلوب ۰ آتش بازلق اول دیارده عام
اولوب ۰ نیجه یوز بیك خلق كه واردر ۰ جمیعسی طوب
و توفنك آتمق بلورلر و آلات حربك جمله سی ایله مرابته
اولورلر كیفیت دیندرلری ینه بیان اولنور ان شاء الله
تعالی ایكنجی باب مختلف دینلرینك بیانندهدر

خاقان

خاقان چینڭ اعتقادی بونكه اوزرینه در كه خدای
برلور وكندو سنی دین شاسكونی اوزرینه اعتقاد
ایدروانی پیغمبر بلور وحضرت محمد علیه السلام
شین چین دیرلو دیلرنجه بهتر آدمیان دیمك اولور
٥ وخاقانك ایچ سرایندن صورت سرور عالمیان
دوذ انواع جواهر ایله مرصع ایدوب واول صورتی
بر تخت زرین اوزرینه وضع ایدوب بر لوح سیمین
اول صورتك كنارنده قویوب واول لوحه نجه یوز
بیك سیاه نقطه لر اولوب ٥ واول صورت اول لوح
اوزرینه ناظر اولوب ٥ اكر بر شخص اول محله كلوب لوح
الیمنی دعا قیلدوقده اول نقطه لركه اول لوح اوزرنده
ایدی كلیا محو اولوب چونكه الیمنی اشاغیه ایلیه ٥ وسند
اصفیا سیاولك الذینی دعا قیلدرسه لردی اول
نقطه های سیاه عصیان امت نامه اعماللرندن محو اولوب
دست شریفلرینی دعادن رفع ایلیه لردی نجه یوز بیك
پریشان روزكار امتك فی الحال نامه اعماللری
كوسیاه اولوردی ٥ وخاقان چین عیدلرنده سایر

شريف ايامارده مذکور صورت خاینه کلدکده یاده
تعظیم وتکریم الله یاتنجی اوکتق اشاغه یوب اول
صورتیه تعظیم اچون کندودین وآیتلری مقتضانجه
ختم ودعولر ایده دیر نظم علیه الرحمة
بعثت اوسرنکونی بنان ٭ امتا و تحیرین امنان ٭
جواند بر زمین آن صدر عالی ٭ بطفلی در سجود اقتاده
حالی ٭ بریدن ناف پیدا شد بهرده نمی در نیز آمدختنه
کرده ٭ کفت یا رب امتم ادکن ٭ جمله داد حشر
توآزادکن ٭ کفت بخشیدم تمام امتت ٭ بلکه جمله
ازکال و همتت ٭ مصطفی آمد یقین فخر جهان تا جدار
پادشاه جاودان فصل ما قان چیز از سرای
خود برسال یکبار بیرون آمد وبیرون شهر خان
بالقدن خاقان بر مسجد یاپوب کند و خاصه عبادت چون
وضع ایدوب هر ییلده بر کره ذنبا ینلردن قتله مسجد
اولنلری کورمکیچون و اول مسجد واردوه ال مسجد
بر صورت یوقدر ددوددیوار قبله سنده کلام الله دن
آیتلر و اسماء اعظم ده مسلمانلر خطیله یازیلوب و نقش

15

28

خطاي ايله جوانبين برذينت ايتمشلردر اول مسجدك
طوافنه قصد ايليه بركون اول اوردوي طوتوب
وصوم اوذن تخت دواذ اوتوردي نيجه بيك پياده
لشكر پياده اهنه غرق اولوب وقلجلرين چكوب پيشلرينه
دوشلري اوذن توتوب خاقان چينك اوكنجه آهسته
آهسته يورولر وفيللر قطارينى التوندن وعنبرلره پايپوش
وعابدلر يوزينه تحفه لري ملون اطلسلردن پوششلر
وانواع ذينت ايله اراسته ايدوب خاقان چينك
چتورلرين انواع عجيب وغريب سازلر نواخت
ايدوب وخاقان كندونك خاصه كيكلري ايله تختينى
كتوروشلردر سازنده لر صاف اوازتنده يوديب زهره جهله
سازلري نواخت ايدرلركه كمال جزبه لري لطافتندن جان نفسر
وتنه الوداع ديمك استر وخادمان مسلمانندن
همان ايكى كمسنه ته بنوب اهل اسلامه غايت تعظيم وتكريم
جهتندن وباقي وزرا وامرا كلي پياده اولوب وددت
بيك مقدار عادي كمسنه لركه هربريسى پياده يوردين
باشلري اتلر ايله برابر اولوردي **بيت** چونهر آتش

بو دمردان انجین یك بیك بکزنه بودان تشناجیز

نثر خطاییلر بودیاد دنرو ران آدملرك آنلری

عرض ایدوب مفاخرت ایدرلردی اول عادیلر جمله

ذرآنلر دجبه وجوشن کیوب وخود مرصعلری

باشلرینه قیوب ازپا تا فرق مرصع آهینه بولاده

مستغرق اولوب کندولرنی جمیعی اسلحهٔ وحربله آراسته

ایدوب ٥ مذکور عادیلردن بیك نفر کمسنه عطادلر

دکاننك تحته سی کیبی زرهلر و قلیجلری عریان اوموزلرینه

قیوب انواع هیبت وسیاست ایله خاقان چینك

اوکنجه یورودیلر و ومذکور عادیلردن بیك مقداری

دخی آدم باشی صورتنده کورزلر کوتروب اصناف

شوکت وسطوت ایله آردنجه یوریوب وسنغورده عادیلر

دن بیك مسلح صاغنده وبیك دخی صولنده منقش سنجاق

اموزلرنده و وسنجاقلرینك یلمانلرینه زنکارینك

قانونسلرین اصوب وخاقان چین بوعظمت ٥ وهیبت

ایله اول مجلسه یتشدکده قایم اولوب ٥ سرو پا زهینه

تخت دنرانیوب استانه مسجد او زرینه دوقیبازی

درکاه بی نیازه سوروب انواع تضرع و زاری ایله

مناجات ایدوب دیدکه بیت کریمیکه هرکز درش

سر بتافت و بهر در که شد هیچ عزت نیافت عطار

من درین در زان آهن مانند بازه زار و زار آب حضرم

دورکز او ه خویش زاسازتر جون سودائی ه میردم

هر جای ه جون بستر آرم زاب زنن کی ه سلطنت

دستم دهد زنن کی نثر جون باشینی آستانه

مسجددن قالدوره مسجده کیروب لطف خطابی ایله

سلام ویرور ویوزینی کلام الله جانبنه آیتلری طرفنه

ایدوب وصاغ ایاغنی صول ایاغنی اوزرینه قویوب

کاندیر ایاغ اوزرینه طوروب ناله های زاری ایله

اکلیوب وجان دلدن نظم نالم او را نالها خوش

ایدش وز درد عالم ناله و غم یا ایدش باش جون دولاب

نالان جشم تر تا زباغ جان تو دور بد حضر نثر

دیبو اغلیوب والله سن دانا و بینا سن و سن بکا خلق

اوزرینه پادشاهلق ویردک و بوقدر خلقک

قلبینی بنم امرمه حواله ایلدک و بن کندی قدر وسعم عقلم

مقدار احتياط ايلدم ياقيش سن بلورسن بيت
كدام باكناه وكدام بيكناه منم مانده حيران درين
جايكاه مبهج الاسرار شيخ عطار كاشكي ضد جاه
بودي جاه بي حبش دوي بودمي وشاهي بودمي
محمود كلمش تاب مرتاغانديمي دين عرتاب مرد جهان
جند اكه جانرا يافتي ان زحمت بودن شاه
بلند آتش در پادشاهي اوكنده دجهان محمود كاني
نافتي خسرو اچون خيرآن بدين وصد هزاران ملك
صد جندان بدين حق كنجيماد جهان آمدستي او دآسر
و آرامدستي نثر خاقان چين جون اول مسجده
كلوب ذكر اولان اقوالي ديوب اظهار عجز وافتقار
كوستروب نالها وكريها دراز وزاريهاي دلسوز
وكتار هر زمان تازه بتازه يامدن تا شامدك ناله زاري
وكريان اولوب اخشام وقتي كلدكده باشيني سجده
قيوب چاشت زمانه دكين اسلوب مذكور اوزره
سوز ونياز ايله ناله وزاريلر ايدوب بعده بسجده
چيقوب بركتين صنعتي ملكي كوزنشه حقير كوزيكوب

ونظر

ونظر همتندن داخی ولایتنه دولتی قالمیوب وزیر راحت
جهرستندن ظاهر اولوب وهلال مثالی ضعیف ونحیف
اولوب **بیت** عشق هر لحظه بر وچون ذود کرد
عشق شاه شیر دل را مو کرد ٥ **نثر** بعده نظام
ایدوب وسلطنت تختندن اوتوروب واول آیین ایله که
کلدیکی کیبی واول طریق اوزره واروب اول شهر وسرایینه
داخل اولورده کاندا آنوک ملك وسلطنتی شدید اولوب
اول سببدن بعض کسه لر که تمامت روی زمینه دخی حکم
ایلمشلر آنی دخی انلردن عد ایدرلر ٥ ذیرا که آنی دخی
آنلردن عد ایدرلر و اول تحمل که آنده واردر اندن باده
اولمق میسر دکلدر و وخاقان چین وخلقنک اعتقادی
آنوک اوزرینه در که آنوک ممالکندن غیری عالمده
بر شهر اولمیه وولایت خطاده بو ولایتی بلمزلر و
اول جهتدن که اهل خطاینک رسم وعادتی دکلدر که آنلر
کندو مملکتلرندن چیقوب سایر ممالکه عالمی کشت ایدوب
کوره لر ٥ واعتقادلری بونک اوزرینه در که کندو مملکتلرندن
غیری جمله عالم صحرادر ٥ وخاقانک فرمانندن دورلر

جون خطا ده صلح طریقیله کلن خلقك اکثری دوست
ودشمنی صحرا ایلردر بو جهتدن جمیع ناسی صحرا یی
بلوردلر ٥ وخاقان چین خدا پرست اولوب ٥ ودین
شناسکونی اوزده اولوب حکیم مذهبدردر وبوت
پرستلك کارجاهلاندردیو کتابلرده مذکوردر ٥
٥ وجمیع وزرا وامرانك دخی اعتقادلری بونك
اوزرینه دره ذیراکه پادشاهانلرك قاننده
جمیع علومنده اعلم علماء عالم اولمق شرطدر وزرا
وعلماسی داخی شرطدرکه ٥ عالم اولالردینلرندن
وعلم سیاقتده یعنی ضبط امور ملکینده حکایت
خاقان خطایه برکون امراسی جمیع ایدوب ٥ دیدیلرکه
اسلامدن نیجه بیك خانه برزم ایله مخلوطدر نقد
ایجنده علف بیکانه کبی بونلری پاك ایدن لوم وبونلر
مالی دافی وبو مزلرکه بیت المال نفعی اولا مذکورلره
خاقان چین اوج جواب ویردی بری بوکه برزم
اجدادمز بوامرده هیچ تصرف ایتمدی بونجه ایدن لوم
دیدی ایکنجی بوکه برزم حکیمز بونلرك ظاهرینه در

دخی حالا بونلردن منکر احوال ظاهرده کل باطنلرنه
مصلحتمز وارددر اوچنجی بوکه بولاینیڭ بنم دخی
نصیب اولاینی انلرك کبی مسلمان اولیدق بونك
کبی بعض اقوال واحوال حرکاتندن فهم اولنورکه
حقیقتده مسلمان اولوبن زوال ملکینی خوفندن ظاهر
ایدمیه زیرا که ملکی شوعه وقانون کافری ایله دخی
مضبوط ایدی وسنه خمسین وثمانمائه ده پادشاه
اولانوك باباسنه پادشاه چین دیولر ایدی بعده اولنه
بورتماته کلنجیه دکین لطای خان دیرلر وبو
پادشاه اهل اسلامه زیاده محبت ایدوب زمان تاقیده
سنه خمسین وثمانمائه تارخنه کلنجه بیڭ نفر
کمسنه صاحب منصب اولمشلردر وکوندن کونه عزت
وحرمتلری زیاده اولمق اوزره دوره ودیوانخانه
لرینده مسلمان امراسنی خطایی بکلری اوزرینه تقدیم
ایدوب هرزمان مسلمانلر بر جماعت نماز ودکه
کلنداوکنده بش وقتده اذان اوقیوب واهل اسلام
لباس کیوب وعمامه لرین صارنوب خاقان چینه نظرینه

بش وقت نمازی جماعتله ادا ایدرلر و خاقاندن
چینه بو جهله نماز و نیازدن زیاده بر شی خوش
حال اولوب و دین اسلامه و مسلمانلره لسان خطا
دین پاکیزه دیدلر و خطاییلرك بلکه دوکلی
کفار مشرکلرك دین اسلامه میل کلیلری واردر
و اول تا تونکدن خطایی ضبط ایلمشلر و دیرلرکه
بو طریقی دین شامکو در فصل خطاییلر
دیرلرکه شامکونی بیغمبرایدی و انادن طوغدیغی
حینده یدی قدم یوریب هر قدمندن کللر و چچکلر
ظاهر اولوب و سوزن کلوب خلقی دینه دعوت
ایلدی و خلق انی اولدرمك استدیلر و اول بر طاغه
اشارت ایلدی طاغ ایریلوب اول طاغك ایچنه
کیردکن طاغ اوزرینه قپاندی و شامکونی نیجه
زمان اول طاغده عبادته مشغول اولوب
و کافرلر طشره سندن مترصد اولدیلرکه طشره
چقدقده اولدیره لر و شامکو مدت مدیدن
صکره بر آرصلان صورتنده ظهور ایدوب اول

خلق

خلقی اوزدینه هجوم ایتدکده خلق اندن قاچوب اول
دخی خلق اوترسنده نجیقوب نجه زمان ناپدید
اولوب کرو ظهوره کلوب خلقی حق اعتقاد ایتدوکی
دینه دعوت ایلیوب اندن چوق خوارق عادات
نقل ایدرلر عاقبت اول خلق انوک دینینه کیروب
وکتابنی قبول ایدوب عمله کتوروب انوک ظهوری
زمانی تاریخنه کلوب بو زماندکه سنه ۹۹۰
تسعین وتسعمائة دن متجاوز درت بیک ییلدن
زیاده اولوب انوک امتی دینی تغییر ایتمشلردر
بعضیسی بوت پرست بعضیسی ماه پرست بعضیسی
آفتاب پرست بعضیسی کوساله پرست اولوب زمان
سابقده یهود و ترسادن دخی اول دیاره واروب
توطن ایتمشلردر و قانون خطایی بونک اوزرینه
درکه اطراف جوانبدن هر کروه که کلورلر و
ودیرلرکه ه بز خاقان چینک تحت حمایتنه دخی
کیروب ه بو دیارلرده ساکن اولمق استرز دیو
قول اکر ایدرلر اولور ایسه فبها اکر اولحال اوده

کلمسوب حیله قصد ایدرلر ایسه اهالی ولایت بیلوب
قوماذلر که انلر ساکن اولالر ٥ واهل اسلامدن
چوق کمسنه لر وار درکه ٥ پادشاه خطایه واروب
انده متمکن و متأهل اولوب تا ألمشلردر و بر شهرکه
کنجان فو دیرلر اوتوز بیك مقداری مسلمان
ساکنلر انده اولرلر امشلردر وهر کروه که خطایه
توطن ایچون کله لر و انلردن مال آلمازلر ٥ بلکه
پادشاه جانبندن منصب و بخشش ویررلر و خان
چین بالغ ده که تختی در مسلمانلر ایچون درت
جامع بنا ایلمشلردر و سائر ممالك خطایده پادشاه
جانبندن یرلر و جامعلر وضع ایدوب هر کروهك
باشقه مکانلری و علامتلری اولوب بی توقف
واروب نزول ایدرلر نظم چون بملك چین
دویی ای نیك ذات صد هزاران خلق بینی جمله مات
فرقه های مختلف بی حد دو دست و هر یکی را رهی
دیگر درست هر یکی کوید که اسلام این هست
آن یکی کوید که اسلام این بود و هر که جوید غیر آن

بی دین بود ه باز بعضی حکمتی دستباخته در حکمت اتیز
برداخته باز بعضی راه خود کرده بیان از ده تقلید
اده صد انشان ه باز بعضی بوت پرست و بی خبر بخبر
از داده و دود از راهبر ه سر برا از راه بی راه امه
نه سر بسر چونی کافر و کمره شدند ه در ره توحید وحی
ه شدند هیح الاسرار حضرت شیخ عطار قدس سره
باز بعضی مومنان ره شدند ه از طریق راه خاکه
شدند ه باز بعضی صادقان ره شدند ه از طریق
ذوق حقا که شدند باز بعضی واله و حیران
شدند ه اندریان دریای بی پایان شده
کر توانند راه حق عاشق شوی راه حق را انرمان
لایق شوی نثر و هر کس که بهر دینی که هست
دینی دیکران وا دشمن ندارند و با ایشان عداوت
نکنند بتخصیص مردم این همه دینها مسلمانی را پسند و
و هر کس که بینی محمدی را دیکران اورا منع کنند
بلکه پسندند و ترغیب اوجنجی باب شهر
وحصارلری یاتندره در ترتیب لری بود و که آدنی

حصارلولرندن بشیوز مقداری خانه اولمق کرکدر و بو
قرینه‌دن برشهره تابع درکه آتونك منن درر و اومن
برشهره تابع درکه آتونك آدی بشن درر و اون شهر
دخی جو التیسنده برشهره تابع درکه نامی کون درر و
کون کبلك برشهره ملحقدر که اسمی دنکو درر و اون
کوپای برشهره تابعدر که جو دیرلر اون جو
داخی برشهره منسوبدر که نامی دنجو درر و اون
دنجو برشهره ملحقدر که آدی وفو درر که مضیر جامع
دن عبارتدر و قانون خطایی بودرکه هر قلم
رو ده برامین و برمفتش تعیین ایدرلردی دایم تفتیش
و تفحص اودن اولورلر بر یردم حصار و یا شهر بنا
ایلمك مناسب و معقولدر چونکه محل بنا کوردیلر
پادشاهه عرض ایدرلر پادشاهك معلومی اولنجه
شهر و یا حصار یاپمغه مهندس و بنالر تعیین اولنور
تخمین ایدرلر که نه قدر زماندن و نه نفقه ایله و نه کونده
تمام اولور بیلدر و باکاکوره آدملر کوندرر و تخمین
اصلا خطا ایلمز و شهر مربع طرح ایدرلر دخی

دیو اولرنی

ودیوارلرینی طبراقدن بنا ایدوب برجم بادولرینی
دوزوب ودرون بیرونینی صوایوب ویردانلر یغورد
دیججه لر ایدوب ۰ وطوب بادولری طاشن ایله طوتدروب
وحصارك یوكسك یرلرنده کیمی دیروکی کیمی عالی عمودلر
وضع ایدوب شویلکه اهل حصارك جمیع خلقی کوره لر
واودوکك كمرنده برکیله شکل قیوب واوجنده برشنك
مثال وضع ایلیوب بوصورتده شهر وحصار خلقنه
اعلام وتنبیه اولنورکه و هرکون برکیله تحصیل
ایدوب و بر برشنلك نوع ایلك تاكه معاش ایده لر
بعده دیوان پادشاهی طرفندن ومحله لر بودادلر
ودکانلر وعسکرخانه لر طرح ایدوب ودردیوار
لرن دوزوب ۰ واوسنبه اودهلر ۰ برکسنه ولیشهر
وحصارك قپوسندن گیروب بالاسنه کته محله
لری وحولیلری ودیوان خانه لری کوروب پایه
تماشده ۰ بیزار غایتده ترتیبا وزن بنا ایتمشلردر
و اول شهر باحصارا ایچون که نقش بیلك خازنده
اکا کوره هرشهردن وجمیع صنعتلری وصنعه کوره

نه مقدار آدمکه تعیین اولنمشدر ○ وهر شهرك قریبه

وبعیدنه کوره جفالرینه بر کونی مقرر اولوب وفلان

آیك فلان کوننده جمعیسی ول محله جمع اولملریکه

مراد اولنمشدر اول کونده انده جمع اولوب شهرخلقی اکثر

متاع الاموال اولوب ○ وهر جنس امتعه واقمشه دنکه اول

شهر خلقی مراد ایدرلر دکانلرده موجود اولور ○

بعده چون خلق انده جمع اولوب محله لر واولر

ودکانلر دخی دائرلر اولوری ودکانلری پادشاه

جانبندن خلقه اوجوز بها ایله صاتارلر وآنلرکه صاتون

المغه قدرتی یوقدر ترحم اولنوب اوجوز کرا ایله ویررلر

زیرا شهر وایچنده اولان اولر ودکانلر وکاروان

سرایلر پادشاه جانبندن عمارت اولنمشدر ○ وهر

دروازه نك بالاسنده عظیم طوبلر وچاکلر وضع

اولنوب ○ وپاسبانلر موکل اولوب اخشامدن صباحه

دکین نوبت ایله حراست ایلرلر تشنجی نوبتده صباح

اولورده ○ پاسبانان اولانلر هر نوبتده اوزرنده درکه

چاکلری متصل چالورلر واستادلر بر یوقده که

پاسبانلر

بلا سبب اندن خالی اولا وهر شهر وحصارك دیوان
خانۀ پادشاهیلری وسعت وفسحتده منصوب
وپایه لری مقدارنجه پادشاه جانبندن كندوسنه
وخدمتكارلری ساكن اولاجق مقدارلر اولر بنا
اولنوب وعلوفه وغله سنه دخی جانب سلطنتدن
اولوب ضبط وربط امرنده ومراسمنده مرسوم اولدیغی
وجهه اوزره حراست مملكت وضوابط اموال
وسائر رعایا وبرایانك رعایتنده اهتمام مالا كلام
ایدرلر ۵ وقانون خطایده مسینه شكار
ومجلس شراب محتاجلری اولمیوب همان طعام
وقتنده برایكی پیاله تجرع ایدوب قانونلرنده
مست لا یعقل اولمق گناه عظیمدر ۵ وضبط تهانته
شریله ترسان ولرزان اولردركه مبادا خدمتلرنده
قصور وغفلت اولوب ۵ ناگاه برخلل اولاكه
منصبندن عزل ایله خلاص اولمیوب ۵ اكا حبس
وقتلدن اشد ایكی نوع سیاسته مستحق اولالر
بیرام اولنوركه دعوتی وتبرعی ۵ وسائر

اقوم پاسبحکه عودتلرنده حرابه ایتن اوتوزنلرلوو علکلری
لشکری اولوب هرکز متن عمرلرینه بربرینه کوزمزلو
تانام ونشانلری یوق اولوب خانمانلری خراب ویباب
اولا قانونلری بو مرتبه ده بایك ویرهولیه غایت
خوف وخشیتلرینه یکیجی یل ده برکسنه سیاست واقع
اولمادغندن بعده اول دیارده سفر ایدن ثقات ناس
ومعتمد علیه کمسنه لردن منقولدرکه و اوچ آیدن
زیاده سرحد اول ملك خطایه داخل اولوب کیدك
هرمنزلده برشهر ویاخود برحصار ایدیکه جمیع لوازم
ولوازماتی موجود اولوب هرکیجه ده وکوندوزده
بیابان وصحراده نزول ایلمك واقع اولمیوب متصل
شهر وآبادانلق اولوب هرایکی منزلده خاقان چینك
جانبندن نزول نعمت کلوب مسافرلره کتوردیك
بوقدر اکوبرین مجاور اولورسه ده و اکر بعض
مراحل ومناهلده دشمن خوفی واقع اولسه آنده
حاضر اولان مال اداملر برقلعه ویاخود برعالی
میل یاپرلرکه و آنده دیده بان وپاسبانلر عساکر آنده

حفظ وحراست ایدوب بعده لایق خیالی وایتدکلری
مصرفنی پادشاه عرض ایدرلر خاقان منتدار اولوب
اول محلدن منع کسنه لر و آدیسه عتابه بلکه عقابه
مستحق اولورلرکه و بو زمانه کلنجه تأخیر ایدوب
نیچون پادشاهکزه عرض ایتمدیکزده واولنالینک
مصرفنی بیقصور ادا ایتدکلری صکره حاللرین کوره
منصوب بخش ایدرلر و اکر منصب ویورلر ایسه
بخشش ویرفرلر ه اما هر ییلده ترقی ایدرلر ایدوکی
خدمت مقابله سنده پادشاهک منظور عنایتی اولور
الله اعلم فصل اول شهر و قلعه لرکه ایتمشلودر
وایدرلر آینده و روندهدن مثلا مسافرلر وایلچیلر
واوغلانلر ایچون که حکم و نشان ایله کلمشلودر حاللرینه
مناسب سکانلر ایدوب ادم ایسترلر ایسه کرات وقات
وادابه طلب ایدرلر ایسه کفایت مقداری ویررلر و هرکز
امراء خطاییان هر ملک و دیارده که کیدرلر
انلرک اتلرنی ه و ایکی اوچ نفردن غیری کیمسه
متعلق کسه لری اولمازنه قدر مقدار وصاحب وقار

میر معظم و سردار محترم اولو رایتسه هر مناحل
و منازلده جمیع تنعم و تجملی پادشاه طرفندن مقدمه تخت
صرف حاضر و مهیادر ۰ و هرکز امرای خطا آتدن نزول
ویوکلیجه دخی ویوکلدیکی دابه یه یوکلتمزلر انکچه
آت و قاتر و دوه نک قلتندن اولاکدن قانونلری
دکل قدیمدن بویله وضع اولنمشدر امیرلره مخصوص کیدوب
الّتی مقدار قوی هیکل و توانا کمسه لر تعیین اولنوب
نوبت ایله محافظه کوترلر ۰ وکندویه توشیلغی
عسکرک بعضی آلتون یلدیزلی و کومش قالیلی کرزلری
اللرینه آلوب او کیجه دادات ایله آهسته آهسته یوررلر
و دخی بعضیلر عظالر و کاغد تختیه سی کیبی علم
زرآندود و سیم اندود قلیجلر عریان ایدوب اموزلرندن
کوتروب ۰ و بعضیلر تمارلک سنجاقلرک اوجنه اولاد
ایله سلوتون قانونسلرا صوب صاغندن و صولندن دخی
کیدوب ۰ اکر یولده کیجه ایریشورسه قانونسلری یاقوب
آیدنلقده یوررلر ۰ بونلردن غرض همان غرض تحملدر
یوقسه منزل کیجه یه قالمق محالدر بو حشمت و نوبت و هیبت ایله

مخزنه منزل

منزل بـ منزل آرقه لرندن کتوروب وصندق وسایر رخت
واسبابلرینی ایکیشر کسنه جوب اوزرینه صوب بویلرینه
آلوب اوکنجه یوردیلر و بو عظمت بو شوکت ایله هر
منزل که اینرلر امیرك مرتبه ومقدارنجه پادشاه
جانبندن دونغانه لر اولوب نزول ایتدکده خواکجی
ایچون بر تخت اولوب اکا کوزمجا مدجانی ملون اطلسدن
وتختنك اوکنده منقش حریرلردن پرده لر آصیلوب
وسراینك طرفه سنده انواع تزیین ایله بر مزین بر نیم
تخت اولوب کیدوب جمیع اسباب عیش وعشرتی
وخدم وحشمینك داخی کلیا لوازمی آنده حاضر اولوب
اول شهرده اولان اکابر واعیان مراتب ومناصبلری
اوزرینه پادشاه جانبندن کلدوکنجه اکا کلوب
تعظیم واکرام وانواع احترام ایله سلام ویردیلر و
بعده زمان اول ولایتدن و منصب آخره دیار عزل
ایله کسنه دیکنجه بهر حال تعظیم وتکریمی واجب سلوب
بنجه منزل کوندیکی کیدوب عاتبه ایدیلر ه ومتولی
اولان امیر کبیر هر منزله کلسه اوکنده اولان منااله

نه منصب ایچون کلدوکینی اعلام ایدوب و اول قوم
داخی حضینه کوره تکریم و تعظیم ایدوب اول شخص
تجملی و دارایی ایله منزل بمنزل کیدوب خاقان
لغ که دار السلطنه خطایه بر فرسخ قالدقده اول شوکت
ایله کیتموب جمیع اسباب و درختنی کرا ایله ادابلر
یوکلدوب کندوسی اجرت ایله برات و یارقا ترطوب
شهره کلور زیرا قانونلرینه شویله درکه هر نه قدر
سردار معظم و سپهدار محتشم اولورسه خان
بالغه کیردکده تعظیما یکسواد اولوردلر مکر اول
خادملرکه بعض مصالح کلی ایچون سراین قچغارلر
برکون اول الانوك یایی چقار یایی دیکلری انواع
نقوش ایله مزین بر لوحه درکه آنوك اوزرینه احکام
پادشاهك و اوامرین یازیلور و اول کونکه قوبور
یایلر ختنه دن طشره چیقار اهل شهر دخی خبردار
اولوب هر کسك مرغ و خوکر خانه لرینه باغلیوب
و صوقاقلرین سیلوب سوبروب پاك ایلرلر ذکر
اوکنان یایلر صاحبی ممالك ضبط و برطنه قادر

محتشم

محتشم و محترم اولوب خدمتلر اولماغین اهل شهر واقف
اولوب انواع زینت ایله دکانلرین تزیین ایدرلر ٥
و اول میر معتبره خدمت ایچون تعیین اولنان خدام بر کون
اول سرآیدن چیقوب لباسهای پاك و سفیدلر کیوب
کروه کروه اولوب کیمی زره آتنه و عظیم کوزلری ٥
و باشلری و اموزلرین اوزره قیوب و کیمی اول کوزلری
ادملرینه بند ایدوب ٥ و کیمی سنجاقلری باشنده
ترتیب ایله تعبیه ایلیوب ٥ و کیمی الرنده کتوروب ٥ و کیمی
تیغلری عریان اوموزلرینه ٥ و کیمی اظهار سیاست
ایچون خویلر و بندلر و زنجیرلر و کیمی ملوتون الطلسلر
ادآتنده و براسته تختی اطرافنده طوروب و الحاصل دخی
انواعیات و یراغ و دولو و دولو صو تکن ذنیلر ایله
مزین اولوب سرآی پادشاهی قپوسندن ٥ و جمله فرماذ
قضا جریان اولور ایسه حاضر و منتظر اولوب دورلر
تاکه اول خدام سرآیدن چیقوب اول تخت و دیوانه دخی
سوار اولوب اول عسکر بر ساعت نجومی مقداری
های و هوی تمام ایله آتولوك و کنجه یوردوی شویله که

برکسنه نوکه و عینتن طشره کوزینه صاحبنی کتوروب
یتمش چوبق اوروب حبس ایدرلر و قانونه مخالفت ایدوب
رعایایی اینجیتدوکی اجلدن ۵ وحکومت مملکته کیدن مدد کورد
خادملر بو عظمت و ابهت ایله هر منزله و شهره کلح
و آمیر اولورلر و اول قومك اهل قلمی و صاحب علمی
تعظیم تمام و اکرام احترام ایله اکا استقبال ایدوب
شهره کتوروب پادشاه ایتدکلری حرمتی و عزتی
اکا دخی ایدرلر ۵ و اول خادملرك ایراد ممالکه امر
و نهی غایتده جاریدر و اول خادمك پایه رتبت وحکم
لرینه نته که سابقا ذکر اولندیغی کندودن ایکی اوج
منزل صغیرلر اوملری ایله مقدم و آهیر و اول شهره و منزل
خلق غایتده اضطرابده و شلر و ذاد و ذواده و سائر
امتعه و اقمشه لرینی اظهار ایدوب ۵ و زرعلرینی ادرنی
ایدوب حرامیلر و مفسدلر قاجوب متغلبه و ولات
حکام و سردارلر ترسان و لرزان اولورلر ۵ زیرا
هیچ وجهله ظلمه جانبنه مال و منال لدنا و نوعی میلی
و محابا اولیموب جزا و سزا آلوری هرنه ایسه بولورلر ضمم

و هر منزلکه داخل اولسه منادیلر ندا ایدرلرکه
مظلوملر کلسونلر و کیم ظلم ایتدیسه اعلام ایتسونلر
و تا قوللرینه بعد الندا اکر مظلوملر کلوب حاللرین اعلام
ایلمز ایسه کندوکنا اولورلر و بعده اول خادم غماز اولان
شهرلری ایدوب کندو دخی اول مفتش دن کلدوکی خبرنه
دکین ما بینده تفحص اولنان ظلم و عدلی کمال احتیاط
اوزره تفتیش و تفحص ایدوب ه و کندونک دخی خبرینه
علیه نهایتی غمازلری و اول شهری مخفی تجسس ایدرلر
اول احوالده زهی سیاستی و قدرکه امور اخفا ایدوب
بلان سویلینی بلالر و داد مظلوم ظالمدن آلیویرورلر
ممالک خطا و چینک ابا منصب رعایا و برایانک جمیع امورینی
اعلام ایدوب خاقان چینه احوال مملکتدن اصلا بر مخفی
قالمیوب اکا کوره تدبیر ایدرلر و اول خادملر اکثری
مسلمانلر و اوغلانلری غریبدر و منکوبدر اوکه بر مملکت
حکومتنه کوندره اول تجمل و تعظیمله وارو مملکتی ضبط
ایدوب جمع زمان برینه بر غیری کیتسه کیرو اول اکرام
و احترام ایله منزل به منزل جمیع مال و ملکی ایله سرای

پادشاهی به کیروب مال ومناله متصرف اولورجی
یشمدن برمرصع کمر قوشانمغه لایق ومستحق اولوب
خاقانک اوغلی شاه بنک خاص خادملرندن اولوره

فصل ایام اولاغه دیرلر استعجال ایله بریردن
خبر ونامه ایلتمک ایچون بعض منازلده آتلر قاترلر
بسلرلر اول آتلره یام اسبی واول منازله یام خانه
دیرلر وولایت خطاده عادت بویله درکه آیندن وروندن
ایچون یام خانه لرده وزمشیلر غایتده تکلف وزینت
اوزره بنا اولنمشدر وتاجرلر اول دیارده وارد قلدیغی
آتلری اول منازله قویه وروب واسباب متاعلرینی
آنلر خانه لری کبی دابه ایچون باشقه مکلف اعلا منازل
یاپلمشدر آیندن ورودلری اطراف ولایتک اکثری
صحرا اولمغین اسبات وتجملاتی دابه لره تحمیل ایدرلر
طوآری یوکلترلره واطراف جوانبندن اول ولایته وارد
کمسنه ایلچی رسمندن وآدملری بوقسه تاجر وسیر ایچون
طریقیله وارکی اصلا ولایتلرینه قومزلر وسرحدلرینه
یقین کلدکلری اوزرنفر اولوری بو جانبندن ایلتدکلری

متاعک

52
27

متاعك بعضيسي پادشاهه پيشكش ايدرلر وآتلرينى خود مطلقا
پادشاهه برهان ايدرلر ٥ وجميع متاعلرينى قبول ايدوب
هر اون نفر كمسنه يه بر مكان تعيين ايدوب وپيشكشلري
بازارلر اون ويا يكرمى نفر كمسنه نى كرسيدن ولايت
اوردن خان بالغه كوندرسه لر باقى قلانى جماعتى
اون كونلك يول خطا ولايتى ايچنده ودخى كچو
اولو بر شهر وار دور آدن ايلدوب وجه مذكور اوزره
بنا اولنان ياخانه لره اندرب معيشتلري واسبابني ماه
بماه پادشاه جانبندن ويريلور ٥ وخان بالغه وارن
خلقه جانب سلطنتدن اطلس وديبا وساير اقمشه
ديبادن بخشش وانعام دن صكره وبعده زمان پيشكشلرينك
دخى بهاسى بالتمام ويريلور اوچ ييل بو كلنلره كتملكه
اجازت ويريلور ويرلمز بعده خان بالغه وارنلر
سرحدده اولان يولده شلرينه كلوب واصل اولنجه بو ايكى
طائفه نوك اسباب معيشتى پادشاه جانبندن ويريلور
٥ مثلا بش كيشيه كونده بر قيون وبش شنك پاك
ونظيف برنج واون واودون وساير اسباب طبخ

ظوز وانزآره کلنجه ویریلور وسردارلرینه الملبسهای
ملون ایله آراسته ویرآیته برتخت وهربرینه زربفت
واطلس وکمخادن اون قات دوشك ویاصدق
ولحاف وغیری مفروشاتی جزئیاتی ایله احضار واتوب
وخدمه لرینك دخی لباسلری حریردن اولوب وکیدکلری
نعلن جمیع ویریلن اسبابلرینی الوب برحضور عرض
ایتمیوب همان آدم باشنه خراج نامنه قرقر درهم
کمش ویورلر فصل منکولر کندیکرضکن
مثلا یوز وایکی یوز مقداری آدم ایلچی نامنه برتجار
دخی کلسه عزتلر ایدوب جامه خابلرینی منقش
اطلسلردن سرموق وکوشکلردن و نکاونك اول
یارانك کیتکولرندن که اعجوبه عالمدر همو لقلر وولتبدی
برکلری ویرلوب ه وسردارلرینه التون برتخت
ایله مزین ومکمل برآت وایکی جوان کاکل پریشان
خطا محبوبلری آتك ایکی دکابندن حر کش لباسلریله
واللرینه ایکی التون تبسی ایجنده عرق ایله مملو ایکی
فغفوری سراحی اهدا ایدوب واسبابلرینی تحمل ایجون

کفایتر

کفایت مقداری اوابه لر ویردیلر ۵ وخدمه سی یانلرنده
بیله اولوب منازل و مراحلده یوکلدوب واندروب و ذکر
اولنان خدمه نوک اکل و شرب و لباس و سائر لوازمی
پادشاه جانبندن صرف اولنوب و بعض ثقات تاریخدن
مسموع عدم که بو ذکور مقداری خطا ولایتنده هر کون
بو تجمل ایله آراسته اولوب کندک اصلا منزللر صحراده
واقع اولمیوب یا بر شهرده و یا بر حصارده نزول ایدوب و جمیع
لوازم و مهمات دخی هر یرده موجود اولوب وجوه
ده دائما هیچ بر امرده خلل و فلل واقع اولمیوب ۵

دردنجی باب اول شهرلرده حفظ و حراست ایچون قونیلان عسکرک بیاننده در

و جمیعسی ازبا تا فرق غرق آهن اولوب طوب
و توفنک و سائر آلات حرب ایله آراسته و پیراسته
طوروب هر کسنه یه آیده بر مد پاک پرنج و بر مد بغدای
و یکرمی درهم کمش ویردیلر ۵ و آتلرینه دخی باد
و محله لرده خلقک کوتنیه قرشو یرلرده طوله لر
باغلیوب و علفلری پادشاه جانبندن ویریلور و اکثر

اکر برینك آتی تلف اولسه یناسنه یوز چوبر ویروب
پادشاه طرفندن برات ویریلور **فصل** سپاهی
لقب آیین دوز نشلری تمامت ممالك خطایده دولت سلطنته
اولان شهرخان بالغ دن غیری یرلرده علوفه
خوار لشکر دار ایسه هر صباح بکلری ایله باشندن
ایاغنه دك یراق ده مستغرق وتمام آلات واسباب جنکله
مزین وآراسته اولوب معین اولان اویوندن میداننه
حاضر اولوب ایکی صف چکوب دوردلر شویلکه ایکی
دوشمن بربرینه مقابل اولدقدن نقش لر اوروب آلات
حربیه جمله کتوردلر ایسه و بونلردن بربرینه
حمله ایدوب بی محابا جنك ایدوب آتدن یقوب
وبند ایدوب اسیر ایدرلر ه همان قتله قصد ایتمزلر
چابك سوار وکار دولتلری ظاهر اولانه ترقیلر
وزیاده مرتبه لر احسان ایدرلر ه حرب تمام اولدقدن
صکره اسیرلرك بندن کیدردلر بو سیاستده کسته
وزخمدار اولمقدن پاك ایتمیوب مابینلرنده عیب دکلدر
ه وشویله ملاحظه اولنور که روی زمینده خطا

عسکری

عسكرى كبى جنت وچابك وسلاحشور ودلاور
بر طائفه يوقدر اسلوب مذكور اوزره جنك وقتالى اويون
عد ايدوب هر كون حالتلرى بو منوال اوزره در ٥
وزحمدار اولنلرك ياده لرى ايو اولنجه ايوندكير ميوب
بعده كروحاضر اولوب و جمله سى كه تمن قبيله در هر
كون وذوشلر بو طريق اوزره در و لشكركشلكن
ضبط وربطلرى بو مرتبه ده كه بر ساعتده نجومنده اللى
بيك عسكر جميع سلاح حرب ايله آماده سوار
اولوب حاضر اولوردلر ٥ باعث وداعى اولدركه هر كون
اسلوب مذكور اوزره ميدان آتندن خانه لرينه كلدكده
سلاحلرينى جيقاروب ٥ وآتلرينى طوله لرينه باغليوب
وديوان اسبابلرينى كيوب پياده بكلرى قبوسنده
نوبتلرى تعيين اولندقلرى اوزره حاضر ومهيا
اولوردلر ٥ قادر دكلدر كه بر ساعت تأخير ايده لر
معلوم دكلدر كه كوبجلين لشكركش وعدو كشلكده
وقواعد قانونلرينى حفظ وحراستده خطا قويوب
كبى بر طائفه اولا اكر بلاتشبيه اهل اسلام شرعيه

بویله رعایت ایلسه‌لر حق عنایتیله جمله‌سی اهل ولایت
اولوردلر ایدی ٥ بیت دعیت نوازی و لشکر کشی
نه کادیست بادغه سیدبری نثر و خانبالغ
هر سحر دیوان خانه‌ده حاضر اولوب و واقع اولان
امورن ناظر اولوردلر بلا ضبط کونه تکادر الاولی
٥ وجمیع ممالک خطاده هیچ بر شهر و بر حصار
یوقدر که بش بیک و اون بیک و یکرمی بیک و اوتوز
بیک قرق بیک و اللی بیک ٥ والحاصل اقلی
بش بیک اکثری اللی بیک عسکردن خالی اولا
و ذکر اولنان عساکر امر اولنسه بر ساعتده خوش الات
و ادوات حرب ایله آراسته و پیراسته سوار اولوب
حاضر اولمامغه قادر دکلردر ٥ و سپاهی و قانون مطلقا
قانونلرنده یوقدر و علامات و رایت لشکرلری
بودر که هر اون نفر کسنه‌نک بر توغی و بر خیمه‌سی
اولوب و هر اوتوز نفرک اوج طوغ و اوج خیمه‌سی
و بر سنجاغی اولور ٥ و هر بیک کسنه‌نک سردارنده
بر قزل طوغ و ایکی کوس و ایکی سرنا و ایکی نفیر

وایکی

ویکی نفر ونوذ بیخ دیرا والتی قزل علم وبیرك
ماده سنجاق وبش بیك طوب والتی بیك توفنك
که هر بری بر سپاهیه لازمدر . بو ذکر اولنان
جمله آلات حرب التی بیك عسکردر . عسکر اهر
خطا اول ایکی قسمده مذکور لشکر آنك بر قسمده
خدمه دن غیری که خاقان چین خزینه سندن علوفه
وتیمار آلورلر و امرانك مراتبی اون نفر کمسنه یه
بر باش تعیین ایدرلر اول باشه ولاینه شیجن دیرلر
وبوبش کشینك باشنه بایجو وهزار نفرك
سردارنه سنجو دیرلر واول بیك کشی عسکرك اولونه
جوجو ویکرمی بیك عسکرك ضابطنه بان سمز
واون بیك دلیرنه امیرنه سمزن قرق بیك
دلاور سرلشکرنه بان ذین دیرلر والتی بیك
سپاه سپهدارنه دبتن دیرلر وجنك کوننده التی
بیك عسکرك اوج امیر معظم ومشیر محترمی اولور
اوکی سنه طیکن ایکنجیسنه دوتاك اوچنجیسنه
دزبن دیرلر طی کون خان سرآینه جمعشدر

پادشاهك اوغلى منابندن اولوب نفس خاقانك
وكيلدر جميع شهرلر ضبط وربطى اكا متعلقدر
دوتانك ديوان خاقانده بر مير محتشم ومشير مفخم در
جميع امراى اهل قلمك مقدميدر غرانك ايراد ومصارفى
حسابى اكا متعلقدر محبوسلر كيجه آنى حفظ ايدرلر
وانوك ذن وفرزندى بوقدر طولنشدر آنوك
اوورنده كروطوتشلردن بر سردار با احترام وآيين
واجب الكرام داخى وار در انوك جميع امورينه ناظر
درامّا حاكم دكلدر بوقدر احتياط سبب مالى پادشاهى
اسراف اتمك خوفندن طى كن ايله دوتانك عوام
خلقندن بوقدر عظيم مراتب عظمايه واصل اولمالرى
اختيار لرى ايله كندو لرك الت والدنياسر
لرنجي قطع ايدوب سراى خاقانده استقامت ايله
خدمت ايدوب دوتانك انواع علومدن كامل حصول صاحب
علم حساب ده قاضى اولمغين اول مقامه واصل اولمشدر
طى كن واول ناظر دوتانك فوت اولدقلرنده
آنلردن اولاد قالمامغين مال ومنالرى خزينه قالور

قالوردنبز ایللی بیك عسكرك سرداری و سپهسالاری
دد عسكرك ضبط و ربطی كلیا اكا مفوضدر آنك
اولاد و انسابی وارد فوقا اولنقده و عثلرنك مراتب
و مناصبی ویرولر عساكر ممالك خطایه اون ایكی
قسمدر هر قسمی ایللی بیك مبارزدر و هر قسمنك
اوچ میری سروری و مهتر معتبری واردر اول اول
خادمك شهرلرك جمله ضبطی اكا متعلقدر اكا
اصطلاحلرنده طی كن دیرلر ایكنجی اول محتر
ضبط خزینه و امور مالیه اكا مفوضدر اوچنجیسی
اول لشكركش و صدوكشدركه دونخربن اول
عسكرك ترتیب و تعبیه سی و ظهوره كتوردكلری
مبارزت و مجاهدتلر مقابلنده مراتب و مناصب ویرمك
و انعام و احسان ایتمك انوك رأی و تدبیرلرینه
متعلقدر . نته كه ذكر اولندی و لشكر خطا اصلا
الله جنك و قتال ایلمك ندر واقع اولور . اما عسكر
هیچ اولمازیسه شهرلرك و باحصارلرك اطرافلرینه
خندقلر قازدودرلر . عسكری قیدوبی كار اولیو

جوق فتنه آشکارا اولور دیرلر فصل قواعد
حربلری بودرکه چون لشکر عدو مقابله لرینه کلوب
برمنزله نزول ایلسه لر القتدن اطرافنه برمقدار خندق
قازرلر وارابه لرینی دایره لرینه چکوب حصار
ایدینورلر وبرساعت نجومیدن دورلرینه خندق
قازرلر وچنکلری غایتدن کثر آندن واولا ارابه وخندق
دن صکره اول دخی ذکر اولندی عساکر اوکنه طوبلر
چکوب بوتمامت لشکرلری تفنکلری ایله حاضر
طورورلر وسقدماینجه بیک طوبکره آتش اوروب
بعده دفعهٔ واحده التی بیک بونبیک آدم جمیع
تونفنکلرین اتارلر وجمیع خلق عالم سیاه ایله مالا
مال اولوب کویا قاف مثالی مقابله لرینده طورسه
مقاومته قادر اولمازلر فصل اهل اسلامک
اول قوم اوزرینه نصرتلری که بوطریق اوزره درکه
تونه وقلری وکوچکلری فرصت بولورلر هرکه
انلرک جنک وحربه کوندن عادتلری بودرکه
ارابه لرینه اوکلرینه چکوب حصار ایدینورلر تاکه

ذکر اولندیغی جرمه اجازت ویرن المنجمه مباشرت اولنمز
اهل اسلام حق و سعی ایدرلرکه اوآبه لرینی حصار
ایتمکه قومیوب براوغره دن طوبراولوب هجوم ایدرلر
نتاکم اهل اسلامدن قلماق پادشاهی اسن تیشی
نام پادشاه بنام بوطریق ایله ظهور و ظفر بولدی
صورت حکایتی بودر اسکندرکه مشرق
جانبندن دامن کوه قافده سد چکمشدر اول طوفدن
صحرای قوجاقده امرای قلماقدن اشرح بیشی نام بر میر
دلیر التمش بیک کزیده سرور و مبارزلر و عسکر
ظفر رهبر ایله خروج ایدوب ضرب شمشیر ایله و
ولایتی ضبط ایدوب و غورستان و مغولستان
مملکتلرین داخی آلوب تاریخ هجرتک سکز یوز اللی
درد ده چین خراسان نام خطا سلطانینک اوزرینه
هجوم ایدوب اوآبه لرینی حصار ایتمکه قومیوب عظیم
جنک و قتال ایدوب بعنایت الله المستعان
خان خطایی اسیر و دستکیر ایلیوب دونوب مملکتنه
کتدی اول دیاردکی لشکر خطایی سوروب قالدی

عادت قانونلرینه قاجمق ایله اولمکدر مثلا اکر
یوز بیک نفر کمسنه جرمه قاجسه جمیعسنک بویننه
اوردلر و قانونلرینه شویله مسطوردر که ولایتلرینه
بر حصیر مقداری یر بیله دوشمنه ویرمک تمامتی عسکر
هلاک اولمق کرکدر صحرای قلماقده قراقوم دیرلر
بر شهر معتبر واردر که مذکور دانشمند خطا پادشا
هینه اسیر ایدوب آنده متوطن ولان پادشاه ناکانلره
سز شهر نشینلرسز شهریکزم آچیمیزد بیک
بلورسز دیو آنلره تسلیم ایلدی آنلر دخی خان خطایی
انواع عزت وحرمت ایله بر قاچ ییل بیلوب تخت منالی
بر سنده ترتیب ایلیوب دوکان لرنک لباسلرینه آمق
کیوب هر کون کوزناکون اطعمه ایله ضیافت ایلیوب حیرت
زمان پادشاه با عدل ودادخان خطایه قیزین ویره
داماد ایدندی و ولایتی مذکورنک صاحب الرای
وذو دام آوسیاه محترم ومحتشم دوستلرینه رسول
ارسال ایلدیکه بن خاقان چینی اوغولقده قبول ایدوب
قیزمی ویردم ومرادم بودر که آنی سیزه کوسترب

کاکاه

64

33

کما کان پادشاهلغی اکا تسلیم ایدوب تاج و تختنی
مقرّر قلوب اطاعت ایدرسز وزرای و امرای خطا
بو خبری استماع ایتدکده بز آنی پادشاهلغه قبول ایتمزز
دیر ابخت برگشته دولتا کا طالعی سعادتا وزن اولسه
بویله دولتدن دوشوب اسیر و افتاده اولمزدی
حالا بز قانونمزده صاحب سعادتلردن برینی پادشا
هلغه قبول ایدوب اطاعت ایتدک دیو جواب کوندردیلر
پادشاه قلماق بو خبری استماع ایتدکده غضبه
کلوب خطایلره خبر کوندردیکه وقتیکه حاضر اولک
که وارم انشاالله تعالی حق بکا نصرت ویروب سیه
جزا ویرسز اکر کورسز دیو انها ایدیجک امرای خطا
بو خبری اصغا ایتدکده سابقا قلماق قوم اولادندن ضرب
و قتالی ملاحظه ایدوب بو تشدیدندن زیاده ترسان
ولرزان اولدیلر بعد از آن وزرا و امرا و سائر
صاحب تدبیر مشاوره ایدوب کندولر پادشاه
ایتدوکی کمسنه دفع و رفع ایتمک ضمننده اولدیلر
خاقانه عرض و اعلام ایتدیلر که درون سرایده اولان

ددنجی قلعه‌ده اولان باغ نزهتکاه خانهٔ بهشت وقصر
فلک فرسا وادر که صور عجایب ونسایر ترتیب غرایب
تماشاسندن عقول خردمندان حیران اولور وسرگردان
ده بو توصیف ترغیب ایدجک خاقان اول باغچه
تفرجی وسیران ایتمکه طالب وراغب اولوب واول
سرایده اولان خادملری ستراً اجنبی گوندروب بکر کته بیر
ومصلحت بودر که سلطان اول باغه گیروب جمیع
قپولری باغلیوب خاقانی حبس ایدن سز جویان قانده
اول باغک توصیفین اشیدجک ذکر اولنان نگار
خانه‌نک ذوق وتماشاسی قلبنده نقش باغلیوب
خواص خدمت ایله اول باغه گیروب سیرینه مشغول
اولدیلر باغک قپولرینی اوزرینه باغلیوب تحت شباکه‌سنده
بر زیر زمینده حبس ایدوب قپوسندن بر طعام
گیره‌جک بر صحن مقداری یر قویوب خاقان خاصکی
لرایله باغده محبوس قالدی **بیت** دانی که زنگین
سلیمان چه نقش بود دل دیو جهان مند که این نزنگ دد
بیت ملک سلیمان مطلب کان هواست ملک همان

سنت سلیمان

66

34

ست سلیمان نجاست **فصل** حال عالم وا پرسیدم
ز از فرزانهٔ کفت یا خوابست یا بادست یا افسانهٔ
کفتم انکه دل بدو بندی بکو کفت یا سیمی
بود یا کول یا دیوانهٔ ٥ کفتم از دنیا چه خواهیم
باشد قیمتش ٥ کفت یا دیر مغی بر زده فرزانه
٥ کفتمش پس چیست دنیا را چه را شاید بکو
کفت یکدم یا دهمدم در میکده درانهٔ **تاریخ ابتدا**
مقدما خاقان اولانی پادشاه قلماق قبول ایدوب
کندو تختنده جلوس ایتمدیلر ٥ و انلر ترتیبه
مسلمانلره کلی عزت و حرمتلر اولنوب حالا سنه
تسعمائه ده اوغلی **کیز لهار خان** تمام که پادشاه
سپهر احتشام ٥ دادهر اسلام ایام عدالت انجامنده
فایده استراحت ده دلر و منکو حربن فصلده
پادشاه خطایی کنده و قبیله چوره وار ماشده لازم
اولان عسکر کوندریب کندو کتمز اهل خطا اصلا
جنکه مایل دکللردر ٥ ضرورت دشمن ظهور اولسه
٥ مال ویریب صلح ایدرلر کمسه ایله بلا ضرورت

حرب ایتمك استمزلر جمیع عالم ایله صلح اوزره درلر
اول سببدندر که خانلرڭ نیجه بیك ییل درکه
سلطنت برقرار اولوب ولایتلری خرابلق کورمشدر
واول دیارده اصلا طاعون اولماز مملکتلرنده خارجه
از دفتر کیمسه یوقدر وجمیعسنك حالنه ومقدارنه
کوره تعیینلری واردر ماه بماه سنه بسنه پادشاه
جانبندن حقلری ویریلور و وزرا وامرا وسائر
اهل مناصبك مقدارلرینه کوره خدمتلرنده
آدملر تعیین اولنمشدر کیجه وکوندز خدمتلرنده
اولورلر مثلا بر شهرنا مدارك بیکی ویکرمی
اوتوز بیك عسکری اولوب سردارلری معزول
اولسه یانلرنده کیدرلر متعلق ایچون برشی
کیمسه بولنمز جمیع خلق پادشاهك وظیفه سن
المغین بیکلر و سردارلر کیدرلر ایدیکی آدم
بولامزلر بوده خیلی بر تدبیر عظیمدر که پادشاهلری
اوزرینه عصیان ایدوب خروج ایتمکه قادر
اولمازلر بشنجی باب شهرلرڭ معمورلغی

البوقه

68

35

التون وكمش وبرنج وقورشون وغيره فلزات
وبر وسائرانلرك امثالي امتعه دن غلات
و فواكه وبرنج وبغدای وآرپه وسائر
حبوب ونفاح وامرود واوزم وانار
و و عناب وغيره وفندق وفستق
و و جوز وغيره وسائر بونلرك
امثالي اصنافيلريله ولايتلرندن قطع اولان
امراضك دارولرندن خزانه لر خزاينه
معاديا تندر دو هر شهر طرفنده صماد
واودن وطاغلر كبي بشته بشته جمع اولنور بونلرك
اوزرندن قوش مثالي برشكل وهيكل عظيم اليوب
غايتده يوكسك محلده نشانه ايچون وضع الملك دنجي
شهر خلقي وطشره دن كلان لكسنه لر بيجه فرسنخ
يردن اول شيكلي كوروب خاجتلريني واديه كلوب
آلورلر واول صمان هر اليتي آيده بر جمع عسكرك
آتلرينه صرف اولنور تمام اولور يرينه برالقدار دخي
كلور واودون وصمان جميعي عسكر وآينده وروننده

هفته ده بر كون ويريلور وپرنج وآدیه وبغدای
وسائر حبوبات وفواكه هر شهرده انبار پادشاهیده
جمع وحفظ اولنشدر جميع لشكره تعيين لرى مقداريجه
هر آيين بركره وفواكه ايكى كونده بركره صرف اولنور
وايكنجى صورتده كلن باذركانلره اوچ بيله
دكين پرنج وبغدای وآت وعرفى وعناب وجوز
وسائر دانه وفواكهك انواعندن ويريلوركن
داخى كندك ويريلور ذكر اولان خزانه تيدكلرى
اموالنه بيلده بر نظام اولوب بر نيه اولقده جمعى
اولنوب دائما بو منوال اوزره صرف اولنور وخاقان
جانبندن انعام واحسان اولنان التون وكمش
واطلس وديبا وسائر اقمشه وملبوسات هر جنسك
غايتده اعلا وزيبا اشندن اعطا اولنوب وهيچ شبهه
وحصاد يوقدركه بو محلهلرا ولمايه ولاينقطع بو
اسلوب اوزره جمع وصرف اولنور وبو جمع اولنان
مال ومنال واقمشه والبسه وحبوبات وغيرى
كتاهكاولر حريمه سندن حاصل اولور زيرا حرم

اصلا آلتون وکمش الماپوب بو قدر بیك ابنا اول
اولدیادوه جریه لردن خاصر اولورد باب

ششم در بیان ملك شدادی و تاج و تخت
بشنیب و خاقان چین صلاتا بن اکرمه
سلطنت سلیمانی واسکندر ثانی
و مطبخ کیکاوس و بیلق دعوا سنی ایدرلر
بعضیلری علی طریق الحکایات

خورشید نکر میکرد ستر هفت کشور در نهاد شد
بستر هفت اختر نماند ازینك و بی خبری نهانش که
زد و جام جم نه شد عیانش طلب بودش جام جم
بهند تا آن هم به بند نباشد ایجه در عالم نیجوده
ولی در جام جم نمیدید بسی زرد و زیر آمد در از
نجایی می نشد از پیش آن داد یا خر کشت
نقش اشکارا که در یا کی توان دیدن ما را
جوی نا نافی شید م از خونشین یاك که نقش که
ماند در عالم پاك چو فانی کشت از ما جسم و جان
هم زمانی نام ماند فی نشان هم تو باشی هر

بینی ما نباشیم ○ که ما هرکز دکر بیدا نباشیم
جو نقش ما به نقشبجی بی بدل شد جو جوی نقش
ما بجوی با ازل شد ○ همه خبر بما زان میتوان
دید ○ که حکمش نیست ما را در میان دید وجود ما
اکر یک ذره بودی هنوز آن ذره در خود غرق
بودی ○ نه بیند کس زما یک ذره جاویکه آن
ذره نکرد و غرق خورشید ○ اکر از خویش میخواهی
خبر تو ○ بر آ از خود سلک در خود نظر تو ○ چو آمد
چشم مردان تو در کوش ○ بر کنت کشت پیش تو سینه
پوش ○ کنون کو هیچ ما خواهی زما شنو ○ بترک خود
بکو از خود فنا شود ○ حضار از فنا باید دیر
کوی اکر نه بر تو وجم این ز سوی ○ چو کیخسرو از
اکه هیچ یافت ○ زملک خود دو ستی خود تهی یافت ○
یقینش شد که ملکش جز فنا نیست ○ که در دنیا
بقا را بس بقا نیست ○ جو در صحرای خود شد خود دید
○ فنای هجوری برقی خود دید ○ چو موردان کم
نه و خود را فنا کفت ○ شهادت کفت و بر قدرت

بنا کفت

بناکفت ۰ نکولذ اسیر انجا بود خویشتن ۰ بجای خویش
درملکش نشاندش ۰ نهاد بر زبر زردان جام ناجوش
۰ بزهیر ف شود دیکو مبین کشر کیشی کو غرق شد
آزوی اثر نیست ۰ ازو حاصل نشینا ز اخبر نیست
۰ نو هم چو دغیر کو دآبی مانند یمناکه در آبی
بماند ۰ که تو مسعوی در آفتابی ۰ و یا کفکلی در
جوبی کشتی تو دریا نشینی بکوید با تو دریا
انجه هستی **بعده** تخت خاقان چینی قزل
التونیدن اولوب و دخی التونیدن بر صورت اژدها
پیچاپیچ اولوب احاطه ایتمشلردر ۰ وارتفاعی الیی
ذراع اولوب و بیحد خوف اولوبدر **فصل**
در بیان خاقان چین هو سرای خاقانده دوالان
حصار درکه هر بری بر بیننده محکم در ۰ هر حصارده
باغ و بوستانلری و دیوانخانه لر بنا اولنمشدر
واندن سکنی اولان خادملر ۰ و قیزلر که وار در طبقه
طبقه ۰ عادتلری اوندن ترقی ایدلر جمله خادمان
سرای ۰ ایدی بیک و باکره قیزلر اون ایکی ۰ بیک

نفردر ○ وانلردنكه حضرت خاقانه كلو وخرم
با احترامدر اوچ بيك و قزلردن دخى اوچ
بيك ○ دختر سعادتدركه هر كون نوبتيله
خاقان چين صحبتى ايله مشرف اولورلر وبعض
قزلر كه خاقانك بابالرينك حرمتنده ومتسلودر
وانواع رعايت ايله سراينده قانونلرى اوزره
درت ○ وبش بيلك بركين خاقان ايچون ولايت
چينى باكره قزلر ايچون خادملر ايله كشت ايدركن ○
وپادشاهه لايقى اولان حور امثال غايت تعظيمدن
هر بريني بر محفه لره اصناف زينت ايله تحميل
ايدوب شهر بشهر منزل بمنزل انواع عزت برله
پادشاهك سراينه كتوروب ○ خاقانك حياتنده
اولان والده سنه يا همشيره و يا خاله سنه بكانكاذ
اول پريپيكرى عرض ايدرلر ○ وطبقه لرينه
تنزيل ايدوب قابليتلرينه كوره ترقى اولنوب
رعايت اولنوردر ○ وانلركه مقبول اولميه ول سرايدن
يرى اولان خاتونلره بخشيش وخلعتلر وانعام واحسانلر

اولنوب

76

38

اولنوب متکالرینه کوندردیلر بیت هرشب
بمنزلی وهرشب خانی چون دفدق شکسته
بهره دیانی نثر واول سرایده اولان خدام
باحترامک جمله‌سی صاحب جندددر وخادملری اولان
رعایت سائره خلقه اولماز بوجهتدن مملکتده غایت
جمال باکمال اوزده اولان آقریباو اولادینی عرض
ایدوب انلردن اجازت نامه الوب الت دیوقنیلر
کسوب بیکار حصوزنده بیره براغوب هر شهرک
امیرلرینک اجازت نامه‌لریله خاقان سعادت
شعارک پایه تختنه وارد اولوب سرایه سرداراکرم
اولان خادم بزرکوآن امرلرینی اولادیرایله
عرض واظهار ایدوب خدمت ایتمکه اجازت آلوب
ونیجه زمان بیرون سرایده اولانلر خدمتر ایدوب
تاکه درون سرایده اولان اغالره کیرمکه استحقاق
وکسب ایدوب ونیجه مدت آنلره دخی خدمت ایدوب
اول خادملرک بربینی کمال امانت ودیانتدن
وذیاده ذکاوت وفطانتدن ناشی او غلاغه قبول

قیلوب ونیجه مدت قواعد وقانونلرن واحوال
ضبط ممالك وسایر جمیع امور سلطنت معلومی
اولیجاق طبقه اولندن اولان بر یسنک محلی
محلول اولدقده آنوك یرینه نصب اولنوب بعده
ذکاوت ومدتی مقابله سنده تدریج ایله ترقی بولورلر
و هر طبقه نك مراتبی ومعتبر کاری وار در
تفصیل ایچ سرایده اولان طبقۀ اول
خادملری وباغلرك و بستانلرك بروشیی و
وسایر امورینی خدمتنده تعیین اولنمشلر در ایکنجی
طبقه خادملرك کاری بودر که شکوی
قصه لرینی وسایر مکاتیبکه اطرافدن کلور انجروبه
کتورر ولر و جوابن چیقاررلر و کثرت قصاص و
ومکاتیب محلنده ذکر اولنور اوچنجی طبقه
خادملری ایکنجی طبقه دن معتبر در و آنلرك
خدمتی ایچ سرایده اولان دیوانخانه لرده تعیین
اولنان دفتر آن سعادت احتوائی ایله او تورب
واقع اولان قصاص ومکتوبلری ترجمه واختصار

ایدوب

ایدوب پادشاه حضورینه اول قیزلری ایلتدیلر
و خاقان چینه عرض اولنان عروضه یاقوب
نشانی ایتمکه کیجه و کوندوزه و تزهیبی اولنمشدر
شویله که بر ساعت ترک و تأخیر مجال محالدر
چون خاقان اول خطلره نظر ایدوب مضمونی
معلومی اولیجاق مقبولی اولانک اوزرینه سرخ ایله
خط چکر که علامت قبول در مقبولی اولمیانه خط
چکمز خاقانک امرا وزرا ایله ظاهرا سویلشمه سی
بو مقداردر مگر که بر امر عظیم واقع اوله که مشاوره
کلمات واقع اوله اول ایکی قسم ملک خطاینک
طشره ده اولان دیوانخانه اول ایکی دیوانخانه لر
کبی ایچ سرایده اولان دخی بعینه دیوانخانه لر
واردر و بیرون سرایده اولان دیوانخانه لرک
هر برینه طقوز وزیر صاحب تدبیر واردر ذکر
اولان مقبول و نامقبول قصه لر و کتابلر خاقان
حضورینه ایچ سرایده اولان وزرایه چیقوب انلر
کیسه لنوب و مهرلنوب طشره ده اولان قاپیجی

دیوانخانه دن کلدکی ایسه یصال اولنوب انلر دخی

نه وجهله فرمان اولندیغی ایسه عمل ایدرلر دیدیکی

طبقه خدام با احترام ذکر اولدوغی اوزره اول

سرای اوناییکی مملکت ایچون وضع اولنان

دیوانخانه لرک هر طرفنده خادمان معتبر و بر

جانبندن دختران سعادت اختر باشلرینه

غریب و عجیب مرصع تاج با ابتهاجلر قویوب و لباسلرینه

زربفت و خطایی و کمخالر و اطلسلر کیوب و سیالرینه

یشمدن کمرلر باغلیوب ایکی جانبندن انواع تجمل

و زینت ایله تختی روان بینوب دیوانه کلوب مرتبه

یرلو یرینه اوتوردیلر هر وزیرک حضورینه

بر دختر معتبر و ایکی جانبنده خادم سیادت اختر

اوتروب وقفه الورده اغالر و قیزلر وصف صف

اولوب دوردیلر اول سرایده اولان دفاتری کوروب

واحوالن الوب فراست ایله فحواسنه مطلع اولوب

تدبیر صواب اوزره ضبط و ربط ممالک ایدرلر

کنز الحقایق بجان از طالبان داده دیرسو

کرنجانیت

78

٩٥

کر بجا نیست از طالبان دین سود ○ کر بنجا نیست سوی
شهر چین شو بعلم عیسوی کز چشم روشن که باشد که
نتوانی تو دیدن ○ اکر در جهر خود دائم نشینی ○
بچون مهدی نیست ایدهم نه دینی خر دجال و عیسی جز یکی
نیست ○ بقز دو آن انهیز معنی شی نیست ○
اکر دانا بود عیسیست خر که نادان خر بود داجیم
فرد بر ○ مثال تر خر دعیسی است جانت
اکر عیسی صفت باشد روانت چو جان نادان بود
دجال باشد جو دانا کشت عیسی حال باشد ○
ز نطق عیسی وحی و نشان جان ○ شود از ظلم زین
جاودان ○ جو دانستی یقین عیسی و دجال ز راه
علم شد معلومت آن زحال نشان مؤمنی دانسته
جست ○ او آدت سوی آن ○ عالم که بایست ○ جاد بهر
○ وید زو تیر راه از دو جانی بکذد و بانی
بکهداد نشز بنجی سرآید قز آن دفاتر ملک
جین د جواهر ز واهر سیم و زر و زر بفت

وسراسره و اطلس و کمخا و تافته و سایر اقمشه و امتعه
انده جمع و صرف اولنور . و اول سرایده بعض خادملر
و قپولر الوون و کشدن اولان کریجلری و سایر
خزاین حفظه تعیین اولنمشدر . و اصل ترتیبی ذکری
محلنده شرح اولنور . و اوّل سرایده ارسلانخانه لر
واردر . و ارسلانلر دسکان تبتدیمکله دکچه
معروف کلاب که هر بری هیبت . و صلابتده
ارسلانلره برابر کلوب جنك ایدرلر . و دیار روم
براق دیدیکلری کلاب آنلر دندر که خطا طاغنده
حاصل اولور . التنجی سرایدر . اوتاکجی بك
و انلرك هر برینك مقداری خیمه مکانلری و معبر
کارلری واردر . یدنجی سرایدر . خاقان چینك
کندو عیالی و خاصکیلری اولور . و اول سرایده نیجه
بیك قلعه در که هر بری ایچنده دوزمشلردر .
جمله سی قیزلودر . خاقاندن غیری بر فرد او قلعه
و اول سرایك دیوارلری بلندلکی بر مرتبه ده در که

وغان

مرغان بلند پرواز كوركمزكه اوزرندن كچه بيله
وعرضنى دخى روى زمينده كمسه كورمشدركه
سد اسكندره معادل اولا ديرلر واول ديوارك حصارك
برى ولبلنك اطرافنده بيك پاسبانخانه واردر
وهر پاسبانخانه اون نفر كمسنه ولور جمله سى
اون بيك پاسبانلردركه ديوار سرآين حصارى
حفظ وحراست ايدرلر آنلردن ماعداكه ديوان
كاه تخيني صقلرلر وانلر دخى اون بيك نفر
آدمدركه پولات وآلات جبه غرقلو ولور آرقه
ارقيه ويرورلر اول وقتدن آخر صباحه دكين
چراغلر ياقوب ديركلر وضع ايتدكلرى جاكلره
چوبلر اوروب وناقوسلر ايله سرآيى اطرافن
كشت ايدرلر **حكايت** پاسبانى بود عاشق
كشته زار روز وشب بى خواب بود وبى قرار
كاه ميزه فتى وچوبك ميزدى كه زغمه بى
تارك ميزدى همچو پا عاشق عشق بيخواب كفت
كى خواب خوب يكدم خوش تخفت كفت چون شد

پاسبان راه عشق باده ٥ خواب کی آید کسی را زین ٥

دو کار پاسبانرا خواب لایق بود خاصه مروی

پاسبان عاشق بود ٥ پاسبان و عشق و یار مشو

و پاسبانرا عشق و نفرا و فتاد ٥ کار بی چون بیش

در منزل افتاد ٥ پاسبانی کو بسی در کوی دل

زانکه دهان از پهلوی دل ٥ هر کرا زین پاسبانی شد

صفت ٥ زود بابد آنرا نجا معرفت **نثر** ٥

و اول اون بیک پاسبان و سرای جنده وضع و بنا

جرسلری لاینقطع جالوب و فانوسلری صباحه دک

کزدلر ٥ وحضادلر اوزرنده دخی معتبر طبللر

و آدد و کلیالرنده دایه لری و آددو طو للری باعلرنده

عسس خانه لرکه ترتیب ایتمشلر ٥ و هر برینک معتبر

صدالری اولوب نوبت بنوبت اول وضع اوزره جوق یلری

اورروب انلردنی دلکو دو لوا و اذه لر ظاهر اولوب

صباحه دک صیاحلر دکه وصف اولنماز و بو ذکر

ونیز اولنان احتیاط و پاسبانلر خوف و تشمار دن

اولمیوب ضبط ممالک ده غایت تحمل وقدرتنی اشعار

واظها ودر. واول قلعه صفت سرآیك درت
جانبندن قاپولر واردر وهر قپوسنده بیر دربند
بنا اولنمشدر ۰ وهر قاپو دربندنده آینجه برام
ایچون تعیین اولنمشدر واول قپو دربندده ۰
کثرت محصول عرض اولنمشدر وآدملر ایله کلمشلردر
نیجه مدت انتظار چکولرکه ۰ نوبتلری کلوب خزینه
تسلیم ایدهلر ومتمیز اولالر. جمیع جوانبك ومضافاتی
اول قپو آنلره تصرف اولنور وبر قاپو سنندن
اول سرآیك قصه لر کتوردلر وجوانبی جقادولر
وبو دربندده دخی کوس عدل نوبتلردر وبر قاپو
ودربندنه خاقان چین بیلده بر کره یا ایکی کره
انواع تجمل وزینت غریب ایله خانلر کشت ایدوب
احوال رعیته تأمل ایلیوب کرو اول ارباب ودربندده
مصکیلری ایله مکالمه ورجوع ایدرلر دربندلر
دیوارینك بلندلکی اول مرتبه دهدرکه بالاسنده
پرنده اوچوب آشمز پادشاه چندوکی تپولر بولاد
خطایی دن د کلشدر نظیر دوی زمینده

کورلمش دکلدر ۝ و ایچروده والان بیلاغی ۝ دربندلرك

هر برینك اوکلرنده بستان منبع قعر زمنده چخ

سمکه واصل ۝ و بروجه دقیق اوج هوا ده آسمان همتنه ۝

مشاکل بر حصار دنیا اولنمشدر ۝ واوچ طرفنده

ایچ سرایك عجیب ۝ وغریب قاپولری واردر واول

دربندلرده ستارهای آسمان عددی ۝ زنکارنك

فانوسلر اویحتیا اولمشدرکه بالالرنده انواع الوان

ایله شمعلر ۝ وضع اولنور اول فانوسلر وشمعلرك

تماشاسی لطافتنده عقل حیران ۝ وسرکرداندر و توصیف

اللیلده ۝ جمیع وزرا وامرا ۝ ودفتردار ۝ واهل اقلام

وصاحب رقم وسائر اهل دیوان اول قاپولرك

طشره سنده ۝ حاضر اولوب خاقان چینك قدومنه

انتظار چکرلر بر زمان اولورکه پادشاه چین

کاه کاه ۝ اول دیوانه چیقار ۝ اهل دیوان متغیر

کسنه لردن بر کسنه که حاضر اولمیه بعد العزل

بند وحبسه مستحق اولورلر نقل ایدرلرکه

نجز زمانا اعنی سنه تسعمائه ده بر کره خاقان

84

43

عادتلری مقدّم اول صباحدن دیوانه چیقوب وزرا
وامرا وسائر حضوره لازم اولنلردن اوچ بیك
کمسنه حاضر بولنمامغین عزل اولنور حبس اولنهیلر
وخاقان اکثریا دیوانه آفتاب طلوعندن اول چیقار
وبو قدر خلق اول دربندلرده خداوندکارلرینك
قدومنه انتظار چکرلر و دربانلر و چاوشلر
همان اظهار قدرت و اشعار قهر ایچون زیرا
دیوان خانهده حاضر اولان خلقه هیچ منع وتأدیب
وتعلیم وتنبیهه احتیاج یوقدر اهل چینك عوام
وخواصی غایتده ادیب وتعلیم اولوب حرمت وعزت
وسائر آداب رعایتده نظیرلری یوقدر حتی
هزار خلق سیر و شکار و خانهلرنده عیش و عشرت
بیلمیوب خاقانك هیبت و کمال سیاست شاملی
خوفندن هر آن و زماندە حضورنده ایاغ اوزره
حاضر بولنوب ذرّه قدر نطقه دخی قادر اولمیوب
منع و تأدیب دربان وچاوشلر یرینه قالور
واول دربندلرکه وامرا ولشکریه متعلقدر

ومخصوص صدراندن خلق ما خلق الله تمام سلاح
وآلات خوب ایله اراسته و پیراسته اولوب كروه
كروه وخیل خیل مراتبلر بخته كیروب اردقلرنده
ویروب آینلری اوزره یرلو یرنده دوردیلر
واول دربند كه خاقان چین تختی اول جانبده
در حفظ وحراست ایدرلر نظم این چنین
بخت چین سپاه لشكر زد ○ سر بسر میر حیدر آجا
كرزند ○ دو شبی پیوسته لشكر میر شد یعنی
از پی میر و داد میر شد ○ چون در آمد از
مهر سوی سپاه ○ هم تو یار فتح نفس زرا
هركه خوردی دار عاز اجر یكیغی دستی هم قلم
شد تیغ وهم دستش شكست ○ كر هنم میر وحیدر
در كار و بار چون اجل آیدیم زاهر وداده ○
نثر واول جماعت كه نكهبان تخت
خاقان دوودربند ودیوان خانه لرده اولوب
بیك كشنه دركه دربانلرندن وطشره سرای
حفظ وحراست ایدن لشكردن غیری واول دربندلركه
اطرافنده

اطراف وجوانبنده واقع اولمشدر جمله سنك
حراستنده اذ پایتا سر آلات حربیه وضربیه مستغرق
اللی بیك نفردركه تعیین وكیجه وكوندوز بساعتر
خدمتلرنده حاضر اولمامغه احتمال محالدر و خاقان
چین سعادت قریننك دیوان كیوان ایوانه چیقماق
استدوكی حینده ایكی قانونس لعلینز و التوندن
جواهر ایله مرصع بر كرسی وطشت وآفتابه زرین
اول خدمته تعیین اولنان خادمان عزت قرین
زیب وآیینلری اوزره انواع تزئین ایله او كرسی‌یی
دونبنده كتوردلر و اندن قانونلری اوزره
خاقانك اونوردیغی تختی اوكنده قودیلر
دربندك بالاسنده اللی نفر آدم ایله بر رئیس
ومعتبر كمسنه واردركه كوسلر چالرلر وكنبد
مانندیر زنجیر ایله آصلمش معلق بر چاك واردر
اول چاكی چالمق ایچون دردر توز خادم تعیین
اولنمشدر و بر بیوك كلمی دوه‌یی كبی چوبی صنعت
ایله قوق آدم مقداری بین جكرلو كوس چالنلر

و دردنجی

نوبتلرینی تمام ایتدکده اول چوبی یره دن چکرلر
کوس چالنلر بو شانه ذو دقوت ایله اوچکی دیجه
کلوب دو قندقده بر صدا پیدا اولور که خان بالغ
شهرینک جمله خلقی اول صدایی اشیدرلر و بلورلر که
پادشاه عالیجاه قصد جلوس تخت عدالت پناه ایتمشدر
و اول چوبی دره کلوب دو قندقده خادملر کیرو
صنعت ایله اولکی مکاننه چکرلر خاقان چین اولدوغی
محلدن قالقوب تخت مثال تحفه سنه بنوب کرسی
سلطنتی اوکنه کلنجه اول چاك التمش طقوز کره
چالنوب خاقان اول التون اژدرهانک پیکر تختنه
بنوب اوتوردقده بردخی چالنور یتمیش نوبت اولور
پادشاه تختنه جلوس ایتدکده اول دورت دربندکه
خاصه خاقانه متعلق دربك باب آچلور اول بولنرك
ذوابتندن هیبت عجیب ایله صدالر پیدا و انواع سیاست
و مهابته مشتمل و خوف و خشیته مشعر غریبه آوازلر
ظاهر اولور خاقان بالغ خلقی اول کوسلری
اوردقلری و قاپولری آچلدوغی صدالردن معلوملری

اولور که خاقان

خاقان تخت عدالت عنوانه جلوس ایتمشدر بارهوق
وهردنبه اون سکز عدد پیلاون صورتنده و
اونر قولاج فلاحیز یعنی صبان ایجی یاوت ایله
ملاون خلقه خلقه واوب ترتیب اولنمشدر وجمیع
خلق دیوان پادشاهی عالمپناهی کورده کلرندن بر
اوغره دن آتش ویردکده طوپلر کبی یانقلوصدالر
ظاهر اولوب اندن جمیع خلق متنبه وحیران اولوب
وخبردار اولور اهل دیوان خاقانک یوزینی
کورمشلردر وشهر خلقی پادشاهلرینک یوزینی
کورمکه تحسر جکرلر اول جهتدنکه انلرک
دیوانه وارمغه حاجتلری اولمامغین دخول
ایده لر **ونقل** ایدرلرکه تمشر اتایه دکین
آدملر وآدرکه خاقانچینک یوزلرنی کورمشلردر
والعهدة علی الراوی **وخاقان** سیر وتماشایچون
صحرا ایتمک مراد ایتسه شهرک جمله خلقی دکانلرینی
قپایوب پنهان اولورلر آداب وقانونلری بویله کیم
اگر پادشاه شکاره ایچون صحرایه چقسه اتفاقا

خلق اوکتن آتدن دوشسه و پاشکا دارد نجه
آت صالسه بو ایکی صورتدن کنها کا داولور پادشاه
لقدن معزول اولور واولادندن سلطنت منقطع
اولور زیرا خلاف قانون کندودن وضع در
اولدی دیرلر و ولایت خطانوك اکثر شهرلرنده
پادشاه زاده لر ایچون انواع وزینت ایله سریلر
ترتیب ایدوب دیوارلرینك یوزلرینی زرکارینك
سرخ وسفید وزفقفوری چینیدن حاملرینی
زنجیردن ایدرلر و اول شهرك خراباتی یعنی
قحبه خانه لری حاصلینی اول شهزاده یه تعیین
ایدرلر و شهزاده لر و آردرکه غایت قلتدن
وجبرلك ایدوب و دوزکا دنجو دولر و برکاه
ایله خاقانلقدن معزول اولور اولادندن سلطنت
منقطع اولان شهزاده لر و یاخود پادشاه وفات
ایتدکده اولادی قالمسه ذکر اولان خاقان
زاده لرك اکمل وافضل واشد وامجدلرندن
برینی که لایق تاج وتخت اولا کرسی سلطنته

یجودب

90

46

بجوب پادشاه اینوب خدمتی و عبودیتده آمیز
درمیان ایدرلر وخاقان چین دیواره جقاق
اثناسنده اطرافندن انواع سازلر چالارلر
واول نایلرک الحان غریب وسایر سازلرک آواز
عجیبندن هر نفس عن بزة الوداع ایتمک استر
واول ققنوس وارغنون مثالی آوازلرک اثناسنده
کره اوازی کیجه برکیه طبل اوازی صادراولور
شویلکه آنلرک استماع کراهیتندن اول سازلر
دن حاصل اولان ذوق ونشاط وسرور ذی
وجود ری هیچ وافنا ایدر بیت ذشت
همچو اسب کاوا دها وکم شده از غنون آمد بکوش
صاحب اراجه انکرست نثر واول طبل وحشت
آوازندن خاقان چینه تنبه قصد ولقوی که نهاد
بو تجبر وعظمت وخشمت مشاهده شده سلطنته
مغرور اولمکه بونک عقیبنده موقوف آدز که
بو نشاط وسرور وفرحت جیسور عی خوار ویمقدار
ایدر نظم مرک بنکر تاجه آمد مشکلست

کاندرین کوش اول منزلست ۝ بند کبر ای دل که
کرداب بلاستی ۝ ذن دل شود آنکه مرکبی در
تفاستر ۝ ودادنی کرداب ۝ سر بیرون کونجی
هر نفس جمعیتی افزون کیجه ۝ وودیرین کرداب
مانی مبتلا ۝ سر بسبی کرد وتراجون آسیا جیست
دنیا سز کوزی نا پایدار ۝ بیقرار هر دایما بریك قرار
۝ کرچه دنیا مسلم ایدرت کم شود تا جشم بر هم
ایرت ملك دنیا خاکسار زرد هند عقبی پرهیز
کاران آدهند **بیت** از خرابات مراد نوش نوش
بدنوش آوروند بیخودم بیشکه از باد فروش
اوورزن ۝ سرهنواری که دنیا منسبهیم کونی فرد ۝
بعد خانه خمار فروش اوورزن مطرب بادیر
لر از پرده اسرار بجه ۝ تا جه کفتنکه نی ابجر
اوورزن **نثر** واول سازلرد بعض
سرای خاقان جینه مخصوصدر که ماسوای سرای
سعادت انتماده جالنمز ارتکاب ایتسه لر هلاك
اولورلر ۝ جون خاقان اولو هیبت وعظمت ایله یعنی

کیوان

92

47

کیوان ایرانندہ تختن اذ دہا پیکر فلک منظرنہ
جلوس اینہ و اول دربند لودہ اولان امرا واعیان
و لشکر ظفر اثری اطراف وجوانبدن کلن الجیلرہ
دخوله اجازت اولوب مرتبه لرنجه کروہ کروہ متغیر
اولان مکانلرینہ واروب طوردلر جانب اهل
اسلامدن کلنلر معزز ومکرم اولمغین تخت خاقان
اوکندہ ایکی اوج قدم مقدار جمیع خلقدن مقدم
طوردوانلردن صکرہ تبت خلقی بعدہ قلماق
بعدہ اوجد وخودجن بعدہ کروہ کروہ هندیلر
وسایر ممالکدن کلن خلایق نوع نوع وجنس
جنس لباسلر کیوب دولودرلودللرہ ورکر
دیار رومدن اصلا اشتماسدد وخاقانک
صاغ طرفندہ وزرا وامرا واهل قلم وصاحب
تعظیم وتکریم لشکر ظفر رهبری وصول جانبندن
اعیان اهل قلم وصاحب تملری اوتوردلر وخا
قانک اردندن اهل سرایہ خادملر وخادم صو
عاقله کاملہ بعض قیزلر طوردلر هیچ کمسنه نک

زهره مشتری بوقدر که خاقانه و دایم شنده اولان
این نظرایرن بیلاولر و امرای ممالک خطاینک
طلب منصب وجاه واطراف وجوانب عالمدن کلن
ایلچیلرن صاحب انتباه مرابتجه خاقانه وکشدن صف
صفا اولوب کندولرن عرض ایدرلر و اول دیوان
سکندر دیوانک زفلرینی نیجه بیک سرخ پای
دردنج سنقار زاغ بلچخلر و طوطی قمریلر و صاحب
الحان عندلیب وهزار دستانلر وسایر عجیب
وغریب الوان ایله مرغان وانلرک مقابله سنده صف
صف پلنکان هزبران وپیلان طوردلر و اول
قوشلرک قفسلری سراسر زربفت وسرا اسر ایله
پوشیده در و اکل وشربلرینه طرفیه زرکبر اولوب
وفغفور چینی درلر و خاقان دیوانی ماننده
سلیمان ایتدوکه زبیبه هر صباح دواجن اولی
مرغان دیوانینه حاضر اولدقلرینه و ذکر اولان
بندر دبندک هر برینه کوس عدل وضع اولنمشدر
واول کوسلرک نکهبانی واددربر کمسنیه و ظلم

ایشه لر

اشه لرینی دربندك اوتنده اولان كوس عزله
ضربا ووراكنجی دربندده اولان پاسبان كوس
عزله اننده اولان كوسه ضرب اورب اندن اوچنجی
پاسبان بعده دردنجی بشنجی آلتنجی پاسبان نوبتیز
اورب یدنجی كوس كه اول مظلومی كتورب حالن
تفحص ایدرلر اكر مظلوم دیوان وقتنده شكوی
ایتمش ایسه اكثر وزرا وامرانوك عقلی زایل اولوب
وبعض متهوش وبیهوش بعض خوفندن هلاك
اولورلر زیرا شكرا آنلردن ایسه بند وحبس و
وقتلدن هر بریسه مستحق اولور ایسه قانونلرنده میل
ومداهنه یوقدر فی الحال جزا وسزالرین بولورلر
بو مؤلف كتاب دركه بو امور كه نقل اولندی مبالغه
دكلدر **حكایات** امرادن بریسینك دیو
حضور خاقانده كمربندك جبر ایتمی قیرلوب بیره
دوشدی ناكاهان عسسان دیوانی طوتدیلر
اول امیر غایتده صاحب تدبیر كمسنه اولمغین خاقان
رحمت ایدوب حقیر اوزرینه كناهیز عفو ایتدم دیو

اشارت قیلدی اول بیچاره خوفندن یوزی اوزره
دوشمش ایدی باقدیلر خوفندن هلاک اولمشدر
بولدیلر و بکلر کوس عدل اوردلر وغمدن خوفناک
اولدقلرینه سبب اولدر که کوس عدل اورادن ظلم
کوردکلری ذاتنه اودیلور که بنم حقیمی عدل ورد
اوزره کوزمیدر دیمک اولور و اول کمسه که
کوس عدلی اورمق استر کوسی وکنته ایکی دانه
اوزره طوربه اوردی و اول کوس کهبانلری اول کمسه
یقالرلرهمده هر دره نهنه متوکل ولانلر بهری
اردنجه کوسلر اوربین نجه کوسک آوازه سی
خاقانه یتشور در حال خادملر خاصلر کلوبی
اول کمسنه نوک احوالنی صوروب اقوالنی یازدلر
و اول مشتکینک خطنی آلودلر مجرد تولیبنی خط
اولمایجه خاقانه عرض ایتمزلر و بعده انی نکهبیر
آلوب اول جهتدن حفظ اولنور بعده خطی و تذکره
خاقانه حینه عرض ایدوب بالذات او قیوب
واحوالنی تفتیش ایدر واکر قولنده صادق ایسه

اول بیکلر کناهلرینه کوره جبس وغل وقل اولنوب
ایتیلونن اصلا میل ومحابا یوقدر تمامت ملک
چینده زاهد تاتونلرندن برجزو نسخه ترک
ایلسه جمله سی قوابحی ولواحقی ایله جبس وبند دیخی
چکیلور جرایمن الودلر وهرطایفه نوک جدا
وجدا زنجاللری وارد ومسلمانلرک مضایخی ایجون
یدی میر ومعتبر آنی تعیین اولنمشدر والجیلره اجازت
ویرلمک وقتی کلدکده هر قومک ذبان ودان
ترجمانلری خاقان حضورنده جمله سی کلوب عرض ایدوب
اجازت زمانی وعطا واحسان ایوانی کلدی دیو
نیاز ایدرلر خاقان جنیز خطاب ایدوب جواب
ویرکه ایجی سرآین اولان وذدا وامرا وسایر
انده اولان خلق خان خطا یدن هان بوقدر سوز
اشیدیرلر وخاقانک بوقدر تکلمی خلق بیورون
کویا لسانی وار دیخی معلوملری اولمانیجون دد
وذدا وامرا ایله مکالمه ایلمک قانونلری اولمیوب
وخاقان حضورنده خطا اظهار اتیمه دم ولان

امورین یازوب عرض ایدرلر و سرآیک رحابندن
عرض وجوابی ایچون مخصوص بر دربند وار درکه
نتکم سابقا بیان اولندی واگاه اولورکه خاقان
چینی اوچنجی دروردبنده وارددکه آنده تخت
قورب ذکر اولان وزرا و امرا و اطراف و جوانبدن
کلن ایلچیان و عسکر یادشاه و حشمتلری ایله
کروه کروه دردنجی دروردبندن کلنجه صف صف
اولورلر خاقان چینی ایچروده ترتیب مذکوره
اوزره کلورلر دروردبندینه سیمه اولان تختینه دیخی
اولطورب ونه خاقان خلقی ونه خلق خاقانی کورورلر
و امرا انوک اللرینه فیلده شندن دوزلمش
منقش تخته لری اولوب و یوزلرینه طوتوب
وصدا و آواز عجیب و غریب ایله نغره لر اورر عدم
مجرای الصوت امیر کبیرینه ایلچی عرض ایدرکه اطراف
وجوانب عالمدن بی حد و عد امرا و ایلچیان و سایر
عسکر ظفر آثار حالا پادشاه عالمپناهک درگاه
سپهر اشتباهلرینه حاضر انعام و احسانلرینه مظهر

دوشمکه ناظرلر و دیوب خاموش اولوب دورن
سرایدن خاقانک خیتی اوکنده جوابنده بر خادم
بلند آواز خاقانک معلومی اولسون دیو ندا ایدوب
ساکت اولور بر جزوی وقتدن صکره کیرو طشره دن
بر امیر آواز بلند ایله فرمان ندر دیو دورر سرایدن
جوابنده اجازت عنایت اولدی دیرلر و اکر خاقان
بریدن ایکی کره دیوان جمعاسنه معاف ایدر اکر اوج کره
ترک ایدر ایسه گنهکار اولور خاقان اوزرینه بر گناه یازیلور
و گناه انلرک آیینلرنده ترک قانونده شویله که
اوج گناه صادر اولسه پادشاهلقدن عزل اولنوب
ولایت دیرلر آخر صاحب جرم اولور پادشاهلق
انوک نسلندن منقطع اولور سابقا ذکر اولندوغی
اوزره اول شاهزادهلرکه بعض شهرلرده
و سرایلرده مخصوص خرابات معاشلی ایدنلردر بر نسخه
جمیعسنک اکثر و افضلی کتوروب پادشاه ایدینورلر
و خلاف قانون بر فعله کندولردن صادر اولورسه
معزول اولان خاقانلر قادر دکللردر که مخالفت

ایدوب وزرا کشکوری کیدوب تابع ایدوب عزلدن
خلاص اولا بیلالر زیرا جمیع پادشاهلرك وامرا و
وزرا وجمهور خلقك اقدام واهتماملری نوبلکاوزرینه
جاریدر که انلردن خلاف قانون برکار ظهوره کلمیه
اول سببدندر که جمیع خلق برکناه ایله معاتب ومعاقب
اولورلر وپادشاهلر اوچ کناه صادر اولمایجه
معزول اولمازلر فصل پادشاهزادهلر وزرا
وامرا خاقان چینه ایکی جهتدن مخالفته قادر
دکللردر برنجیسی بودرکه جمیع لشکر وطوبجی خاقانك
جبینك وظیفه خوارلری اولوب جمیع توابع ولواحقیله
اسم ورسملری دفترده موجود اولوب خارجده اوزون قلان
کسنه یوقدر وهرچند شهزادهٔ معظم ومیر محترم
اولسه مخالفت قصد ایلسه یانلرنده ایکی اوچ کسنه
قالمز ایکنجی سببی بودرکه خلاف قانون
اطاعتدن قدم طشره قویمازلر یوقسه اتا اتا واوغل
اتاسنی قتل ایدر ابینلرنده مخالف برشهزاده
اولسه ما بینلرنده مشهور ولانی تواریخده مسطوردر

180

51

دُوُتْ بُيك بيلدركه ولايتلرنڭ طاعون
وخرابات يراولميوب واعدا مملكتلرينه كلوب رخنه ويرمكه
قادر اولميوب قانون وقاعده لوينى نهايت مرتبه ده
حفظ ورآسنايتدكلرى سببدندر وَجُوُنْ
ممالك اون ايكى قسم دهر قسمك بيشب سفيدون
الآيه سيى مقدارى بر بهرى اولوب وانلرنڭ
انلرنك خاصوى في نقشلو لمشدر ومهرلوى
سرخ رنكده اولوب وكاغدلرى حريرا ولمغين
اون عدد برات وبرسوملرى عنده بربرى عينا وزده
قو يوب بر مهردن جميعسنه نشان خاص اولوب
كفايت ايدر ونقطم نشان خاقان اولعه ده ددكه
اكر پادشاه سير ممكلمش اولسه ويا خود سيرنڭ
مخالف طبيع امور كوروب وساير خصوصلرده آنجق
قوعا بى حضور اولسه اون ايكى قسم مملكت بجنيده
محبوس اولان خلقك قانونلرى اوزره اطلاقلرى
لازم كاسه سدره مالك اولان وزرا وامراكر دخى
ما ذونلردركه آنلرك خلاصى چون خاقانه عرضه

احتیاج اولنمیوب احکام یازدلره و اول رسوملری
تحسین ایدوب وتعظیم وتکریم ایچون اکیجی خانی محفه
دانجه اطلسهایله ملوف ایله اوو قولرینی تزیین ایدوب
انکا الحاق اولنوب براکیجی یوز نفر معتمد علیه کمسنه لر
ایله کوندررلر و اول محبوسلرک شهر لرینه و منزللرینه
واصل اولدقلرینه آنلره اولان امرا واکابر مراتبجه
قاوشو جقوب معتبر اولان مکانلرینه تعظیم وتکریم الله
ایندوب وهر شهرک امراسنک مقدارینه کوره که
خاقان چین طرفندن دیوانخانه لرینا اولنمشدر
علی الصباح اول شهرده اولان امرا وسلطنت ومااعیان
دیوان دولت دیوانلرینه جمع ولوب احکام قضایاجی
آچوب حکم اولنان امور مهنیه کتورررلر وهر دیوان
خانه ده اوج میر صاحب تدبیر وارد وبرعه حاکم شهر
وبری آیتم وبری مال دیوانک قبصنه وصرفی
آنلرک اوزرینه مفوضدر وهر بیر زنف خوفناک
اولور خیانت وتقصیره ذهوللری یوقدر که ارتکاب
ایده بلالر زیرا خاقان جانبندن هرده جاسوسلر

وعمازلر

وغمازلق تعيين اولنمشدر كه بر كيجه ده تقصير و خيانتلري
وضيانت ودياتلري خبرنی آتش ايله علامتلركه
واردر اشارتلرين معلوم پادشاهه اولوب
جزا و سزالرينه كوره عزل وقتل ودولت وسعادت
بولورلر و بو طريق اوزره درون بيرون سراى
خاقانی اولان دختران وخادمان بهر بيندن رسانلرده
وان ايكنجی قسم ملك خطايك بيرون سرای
هر قسمنه بهر ديوانخانه بنا اولنوب بيرون سرايی
داخی انلرك بهر ديوانخانه اولور و هر بيرينه
بهر دختر سعادت اختر نقش وخاتم و ايكی جانبلرينه
ايكی خادم معتبر تعيين اولنوب صاغ طرفنده اولان
خادم امين صول جانبلرينده اولان خادم ديوان
خانه لر و دفاترينه ناظر اولور يعنی الدولم دفترلر
و پادشاه جانبندن مهر ودات وقلم والتون
كورسيلر اوزرينه طوروب وذكر اولان اون
ايكی قسم ولايتك هر بيرينك مهر خطی بر كونه در كه
اهر بلورلر و جميع ممالك چينك ضبط و ربطی

وسائر امور تدبيري اولاون ايكي قيزلر النده در
كونا ممالك خطايه اول قيزلر پادشاهه ديك راهتده
وبيرورن سرايه اولان ديوانخانه لرك ضبط
وربطي التي وزيرا مداه طوتر تدبير مشتري مشيرا سطر
نظيرك رأي جهان آرالرينه متعلق ومفوضدر و
ضابط قانون ممالك خطاييه در و بري ضابط اللوند
وكمش واقمشه ماكلده و بري عجيب نخج وهندي وديه
وسائر فواكه بايدن اوزم وعناب وسائر و
انجاصيه وجوز وفندق وفستق وسائر وانواع
واودون وصمانكه ملك خطايه ضبط وصرف
اولنور و اكا متعلقدر و بري ضابط تمام عسكر ظفر
رهبر و بري ولايتده پايلاجق و پايلان شهر و حصار
لر و ديوانخانه لر و آتلر و دوابه لر لايق وضع اولنان
بنالر ورمانلري مصادفي اكا مفوضدر و بري جميع
اولان خلقك احوالنه ناظر وحاكمدر و بيلك بر ذكر
اولنان وزرا واعيان وديوان كتخداسي متعلق
اولان اموري على التقصير دفتر ايدوب ايچره اولان

ديوانخانه

53

دیو آنلرک احکامی باحترام امینه ایصال ایتدیلر آنلر
داخی بطریق الاجمال پادشاه خطاینک عرض ایدیلر
و پادشاهک اول سال فرخنده فالده کی وقایعی اوندن
احوال معلوم اولوب زیرا اهم مهم اجوبه خطایاننک کرات
ومرّات ایله صدور بولان امورلری عرض و تبیین اکثریسی
معلومی اولمشیدی و کیچه و کوندزده اوچ وقت هیچ
اولنمشیدر بر قسمی عیش و نوشنه بر قسمی خواب
و آرامنه بر قسمی امور مملکت ضبطیچون خط و نشاننه
عیش و نوش و خواب قسمینی کندو بلور اختیاریه
موقوفدر و امّا قسم خط و نشانی وقت کلنجک
هیچ تأخیر و تقصیره قدرت اولمیوب اکر خواب ده
اولورسه داخی بیدار ایدرلر زیرا وقت معیّن
کچوب مصالح فوت اولوب ترک تانوق لازم کلور
و او کون نوبت ختمنده اولان ختم خاقانلر
خاقانی خوابندن اویاندیرلر ایچون کنهکار اولور
اکر خاقان چنین بر آیده اوچ کز بو صنعی ایدرسه
قانونلری اوزره سلطنتدن معزول اولور و اکر

وزرا و امرا پادشاهلرینک غایت عدالتندن بر کناهینی

عفو اتسه‌لر جائزدر ۰ وسائر امرا و حکام بر کناه اتسه‌لر

صادر اولمقدن ماخوذ و معاقب اولوب رتبه و منصبلرندن

دوشوب بند و حبسه مبتلا اولورلر ۰ واکر پادشاه

بر کناهلرین عفو ایدر ایسه جائزدر اما نادر الوقوعدر

پادشاه و وزرا قانونلرین بو مرتبه‌ده غایت صیانت

ایدنجه سائر خلقک دخی ذهنلرینه و ادمرکه خلاف

ایمیه‌لر قانونلرینی بو وجهله ضبط و ربط ایدرلر که

نجه بیک ییللردن برو خلق کوندن کونه معمور و دخی

زیاده اولمقده اوزره‌در ۰ تنبیه باب مملکت

خطانک زندانلری بیانندەدر

خان بالغ ده ایکی زندان واردر برینه شین

بو وبرینه لمبو دیرلر ایکنجی زنداندن دوشنک

درد و عقوبت و محنتی زیاده اولور اندن خلاص اولمق

نادر الوقوعدر ۰ اولکی زندانک شدت و مشقتی

اندن خفیف اولور اکثری سلامت اوزره چیقارلر

وهر ایکی زندانک اطرافی عودتلرله بوزنا شقه مکان قره‌در

وهر

وهر شهرده زندانلر اولور کناهکارلرینه کوره معاقبات

ومعاقبلر اولورلر ٥ وهر زندانلرک کندو اوکنده دیوان

خانه لر اولور هر کسنک کناهی ثابت اولیجق الزام

ایدوب پادشاهه عرض ایدرلر بعده امر پادشاهیله

قید وبند ایدوب حبس ایدرلر ٥ وسابقا ذکر اولنمشدر که

ملک خطای اون ایکی قسمدر وخان بالغ که دار

السلطنه در هر قسمده بر زندان وضع اولنمشدر کناهلرینه

وآینجه طبقاتلری تعیین اولنمشدر واهل خطانک

اعتقادنجه ذنبلک اون دوردر که مشرقدن مغربه وبر آخر

دوکی دقیقه جنس حکمنده اولوب غیری پادشاه توقیر

واول جنسخانه لر اوکنده بر هیئتده اتخاذ دایخ

بنا اولنمشدر ٥ وانده اوج میر محترم ومعتبر محکم تعیین

اولنمشدر اول بکلرکه پادشاهلر دخی انلردن درلر ٥ جمیع

کناهکارلری انلرک حضورنده کتوروب اسم ورسملرین

وجرملرینک حد ومقدارین وابتداء دخوللرین یازوب

وممالک خطایده غیری مملکت معلوملری اولمامغین

اول اون ایکی قسم ولایتدن قنقی قسمندن کلدوکنجه

صووق یاذ ولره ۵ وتاریخ عمرینی دخی بیلنلرك

و دننده کیرنلرك هر برینك ممکن اولدیجه صورت وعلامتلرن

تحقیق ایدرلر ۵ واول کتخداولری معین ومستحق اولان

طبقه لرنده حبس ایدرلر **مثلا** رجال ونسادن برنجی

جنك ایله جزا انلرك قوم وقبیله سندن اون نفر

مقداری کمسنه نوك بیونلرینه زنجیر اوروب حبس

ایدرلر ۵ وهر کروه طریقلرین اوزره قاینجی دیوانخانه

ده حبس اولنور کتخدالری مقداری جزا وسزا بولدقده

کر واول دیوانخانه دن خلاص بولورلر ۵ ودیماکروه

کروه مجهولی داخل اولور ۵ ونیجه ایکی آدم اولنلرینه برنجی

جوق جوق الملاقا ایدرلر ۵ وجمیع ممالك خطاینك

هیچ بریرینك وصوباشیسی ولایتك ذهن سی یوقدر

پادشاهه معین اولان جریمه دن غیری بر درهم الابیلورلر

۵ واول کتخدا ایندك وسائر کمسنه نوك جرمیجون

حبس اولنلرك قوابعندن انجق النمور کتخدالر دنکاهنه

سفید برنجی ومعاقبا اوزنکی کمسنه رعیق طریقه اولوب

خان بالغده خاقان حضورینه وارد ۵ قضا ایله کتخداولری

بندن

بنم جكوبن جبس ايلديلر بز قوللرينه عنايت حق تعالى

جل وعلا معين وظهير اولوب مسافر اولانلرك اشكنجه

ايتمك وجريمه الموق قانونلرين اوليوب دوأون ايكي قسم

ملك خطايدن بو بيچاره لره قلمرو شنك سبي

ديكلمه معروف طبقه يه كوندرديلر ومسافرلردن

جبس اولنم كلنلردن قانونلري بونك اوزرينه دركه

التون وكمش وسائر متاع نسنه يه مالك كلدر

ديو دفترلرينه قيد ايدرلر ايمش ومالترينه اصلا تعرض

ايتمزلر ايمش • وبونم وبلايه مبتلا اولنلر تقرير

ايتمشلردركه بزم تعيين اولنن مكانز اون قسم خطايي

زندانلرينك اواخرنده ايمش زندانلرك اولندن كوروب

معين اولان مكانمزه وارنجه طوقسن يولده يورلدق

• ودروندنده انك ايكي جانبنده كوردككه

نوع نوع ديوانخانه بنا اولنوب كتخدالرك نكاه

لرينه تفتيش وتفحص ليچون هر ديوانخانه ده سابقا ذكر

اولندوغي اوزره اوج معتبر اميرلر اوطورور بر ركه

اول جميع اصولي معلوم ايدينور وايكي امير كبيركه ايكي

جانبنده اوتوروب ویمیننده اولان امین ویسارنده
اولان سماکاتبندن بو آنده اوجی داخی جمیع وزراء
امرا آنوك اعدل واکرمی وافضل واعلملریدر
وحکایت ایدرلرکه اول امیرلر هیچ بر مصلحتلرنده
فراغت ایتدکلرنده عیش ونوش ولذتلر آچتلر چوق
باغلر وباغچه لر وبوستانلر وسایه دار آغاجلر
آلتنده زهتلر بهجت لطیف صفه لر واوکلرنده واسع
میدانلر وجنتمثالی محفللر وضع ایتمشلردر

فصل وهر کون صباح وقتنده دیو
خاقانك مصالحلرینی کوردکدنصکره هر وزیر وامیره
مصلحتلری اوزره وارد وب امرلری ذنتان داخی
دیوانخانه لرینه کتوروب احوالینی تفحص ایدرلر مراتبجه
شکایتی وبعضیسنه جواب اوروب وسایر ولایتلرده
اولان سیاستلر خلافی کیمسنه کرد آنه قوروشوند
کران طوقلر کوروب وبعضیسنك بوغازینه جنانمثالی
تخته لر واپاقلرینه قورشوندن آغور بوقاغیلر
اوروب وکیمی صاحبندن آصوب واللرینی ومقلرینی

110

56

آتشه و دب و یا قلرینی قزمش کوبلن صوقوب
شویله که سختیء عقوبتدن بیهوش اولوب کوزلری
هلاك اولدیر ملاحظه ایده لر نظم اکر
صد ساله در دو دوزخ نشینی ٭ زمالك غیر از دوزن
بینی ٭ چو دنیا مؤمنان راهست زندان منش ساکر
دریی زندان در دآن ٭ چون انستی سقر بهر مؤمنان
کیسی کو راخوآهد مؤمن آنست ٭ بیین تا ازکجای ٭
در حقیقت جو ما انجا را انجا وی جاینك طریقت ٭
وطنکاه توکر دنیاست یا دیر دو سه دو زامیدی آی
انجا بجا دیر ٭ بدانی کر شوی عارف دبهیز جای
که در شجنی تو دادیر بند برپای ٭ بکوش تا ز
ازو یابی نجاتی ٭ نجاتی کامدز و باشد حیاتی
حیات جان تو از علم دین آست ٭ جود بریا فریقین
دانی که آینست ٭ اکر باشد خزنادآن نباشد
بسبجیست کند انجا کوسار بکن تجدید و بیرون
شو خزدان که ناد آنیست باشید زندان نثر
و بو بیچاره لر ٭ زندانك دیوانخانه لرینی و باغ

وبوستانلردن وامرادندانی کوردی وکوروب کروب
خلقی دیوانخانه‌لره کتوردی وبعضیسینی جقاروب
وکیسنه شکنجه‌لر ایدوب اول عجائب بنات کوروب
ترسان ولرزان کیدوب بر دیوانخانه‌یه یتشدیکه
زندان دیوانخانه‌لرینک متقدمی اولوب وانده اولان
امرا وخواص خاقان چین اولوب وبزسابقا دخی
پادشاه خطانک تحتی اوکنده طوردوغمز سببدن
خواصدن عدا اولوب بیزی اول دیوانخانه‌ده اولان
وزرا حضورنه ایلدوب اوتوردیلر ومسافر اولانلر
انلرک یاننده اولان مردمانی صحرایی وبستانجی
عدا اولنوب کندولرک قومی کبی ادب وعزت
وتمام توقیرلرینه رعایت طمع ایتمزلر ومملکتلرنده غیری
دنیاده شهر وقصبه ملاحظه‌یه لایق جوز امر آنینک
اوکنده وآردقده ستردو پایمزه بند اوروب حبس
خانه‌یه کوندردیلر حبس خانه‌یه وآردقده اطرافینی
قلیچ وبچاق اولمق احتمالی ویرمکین ارادیلر بعده
حبس ایتدیلر بر طولانی خانه ایکی طرفنده کرکی کرو

خلقی تخته لره باغلوب جار میخه چکوب بعضیسنی الی
وایاغی قید وبند ایکن باشنی صچلرندن آصمشلر
وبعضیسنی بوض آبدن صکره یوزی اوزرینه تخته
چکوب وآیاقلرینی کوکسلرینه اوزرینه چکوب بعده
یوزلرینه شویله برزنجیر ایله باغلیوب که کویا سینه لرینک
استخوانی شکست اولدی صانورسن اول بیچاره لر
فریاد وفغان ایدرلر وبعضیسنی بند وزنجیرده
صندقلره قومشلردر وكفى بالله شهيدا
بو امور مبالغه دکلدر بیان اولنان صندقلر دخی
حبس اولانلر پیدا ماده لرینی قهر ایدیلردر واول
صندقلر دخی اوج کوشه اولوب غایتده تنک
وپست اولوب توکسلیلی برذراع مقداری یاود دخی
صندقلرک برینی آچدیلر ایچنده بند وزنجیر
ایله برشخص ظاهر اولدیکه بند وزنجیر اولدوغی
باقوب واول صندوقک مقداری ملاحظه اولنسه
جمیع اعضاسنک اعظمی لحم والمشدرکه اول صندوقه
صغمشدر بونک کبی مهیب صورتی مشاهده سندن

جائز بدعوه وداع ایتمك مرتبه سنه واردی بو
درمانده لری دخی ذکر اولندوغی اوزره حبس
ایتدیلر بیش کوندنصکره خاقاندن امر وارد اولدیکه
بنلر و دخی عرضچی اولنوب زنداندن خالی قویالر
زیرا اونلر یابانی وصحرایی لردر بونلر کبی نیجه
عفو ایتدیلر بیلمزلر وطاقت کتورمزلر دیولر
فصل و نیجه سنالك اول زنداندن عودتلر
حبس اولنشیغیزه باقلوردردو یانلرینده رئیسه
سؤال ایتدك که زندانده نه مقدار محبوس واردر
دیدیکه دفتر ایله حالا اون ایکی بیك عودتلر
ونقد ایدیلرکه بوزمانده وددو زماندن بکو دخی الی
کون محبوس قالدق وهر کونده کروه کروه خلقی جادرلر
وخاقان بالغ طرفندن جوق جوقه تفتیشه آدملر
کتوروب سیاستخانه لرده کناه لوینه کوره عفو ایتدیلر
وشکنجه لر ایدرلر و بی کناهلر اول شدتدن عذابلر
مشاهده ایدن شویلچه خالص اولوردیکه اول
مجلسده هلاك اولاوز وخاقان بالغ شهرینك

بیوکلکی

بیوکلیکی اول مرتبه ده در که بر کون دیوانخانه
وار دوب و بر کونه تفتیشدن قالوب و بر کوده مجلسه
کیرمکه ممکن اولدی چون خلاصه قریبا اولدقده
بزی مفتشلرینک اوکینه ایلتدیلر و مفتیلرینک
دیوانخانه لرینی دخی زیارت ایلدک و بو قدر عالمی کشت
ایلدک هر کز اول مفتیلرینک مکانی و باغ باغچه
و بوستانلرینک لطافتی و ظرافتی خاطردن
فراموش اولماز و حضورلرینه زرلر و آردقدن خا
نان بالغ طرفنده یاتیلاندن جرم و اقرارنامه قره
انلره عرض ایتدیلر که سجاده مثال بر کاغد خطایی
اوزرینه خط خطایی ایله فلان نام کمسنه جنایت
ایدوب و فعلی بو جرمی اقرار ایدوب اول محلده
بلا بولندقلری لحوقه حبس اولندیلر و اول مفتی
لری بیر و اخبار اولوب جمیع مناصبلرینه داخل
و واصل اولوب ضبط ممالکده تحصیل و تکمیل علمیه
و عملیه قادرلکلرینه فایق او المغیر اول مقامه لایق
اولمشلردر زیرا خطاییلرده بند و حبس و قید

نفسندن عظیم امور یوقدر چونکه اول بر آنن کار
دیدر و روزکار وکنز دائیندر مکثور باتمیز کوردی
اخو آلمزن لحاقفا ولحقه اکرچه ظاهرا سیزک
جرمکز یوق اما هم اهکزن بن خوی ولوب تبت
قومندن برنجی عصا ایله اوروب هلاک ایلمش و دیجی
قانونمز اوزره سیزک هر برکزه سیاسته برمک
لازمدر ویرمک واجب اولمشدر واول قتر ایدن
کمسنه اوچ ییله دکین کتمکه قوماز لرمفتی لر
جواب ویروب اوچ ییلدن صکره جبس خانه دن
چقاروب بحره فتر اولنوب وسیرین دا آنچ او
قالمدیکز بربره کتمکه قوماز لرمفتیلر دو
لنلو اودعه لاقع خانه یا دوکر سیر آی بادشاه
کونده لر ایته سی جواب کلدیکی قانلو بجی دیجی
صاقلیوب نفقلرینی جبسدن خلاص ایدرسز
خان بالغ ده جزوی وکلی امور پادشاهه
عرض اولنور اما خان بالغدن غیری شهرلرده حکومت
خادملره تفویض اولنمشدر امر جزوی اولسه حکم ایدرلر

کلی

یکلی اولسه البته خاقانه عرض اولندقده بعضیلرین آنلرکه
بین و عفوتدن خلاص بولالر باذا و باشلرینه
و سایر کناهلرده کمینک بویونلرینه قورشون
دن آغر بندلر و کمینک بوغازینه آغر تخته لر و کمینک
اللرینه و ایاقلرینه دموردن بوقاغیلر و سایر انواع
عذابه مبتلا ایدوب سیاستلرینی خلقه ظاهر ایدرلر
و آخرنده هر برینک کوننه یوز عصا اوردلر و
عورت ایسه طونی اوزرینه اوردلر و جریمه لر ایچون
کناهلرینه کوره برنجه منبرنجی یا فضه یا طاری
تحمیل ایدرلر فقیر اولوب جریمه ویرمکه قادر دکل
ایسه اجرتسوز برنجه ییل پاسبانلق و عسسلك
خدمتلرنده قویرلر جریمه سی مقداری تمام اولدقده
عرض حالینی حاکم ولایت اولانه کوستروب مطلع
اولدقلرنده سیاسته یوز عصا اوروب آزاد اولنور
خطینی ویردلر و خطایی لرک جریمه لری بو اسلوب
اوزرینه اولوب التونه و اقچه الماق عادتلری
دکلدر و مجرملرکه کناهلرینه کوره جزا و سزا سنه

بولندقده فضحکون چارشولرده و کندکاهلرده والان
عسسخانه‌لر اوکندن اولکون فتاده‌لر کروه کروه
تشهیر ایدلر اول عقوبتدن دیلر بو حالتلری
کوردکلرندن شاد اولورلر زیراکه خلاصلق نشانه‌سی
و غایتده کناهکار اولان زندانیانک که هر کون مقتل آکرسنه
کورن شکنجه و جبر اولنندر کروه کروه جماد و وفور
کروهی اون ایکی دیوانخانه‌ده که کناهلری تجاوز اعدل
و اکمل وزرا و امرا تعقیب اولنمشدر نوبت ایله ایلدوب
احواللری تفتیش اولنوب اقرارلری ثابت اولوب یازیلور
بو تکراردن احواللری مخفی و مستور قالمیوب محفوظ
اولور قانونلرنده اهل دیوان خصوصی جمیع امور
مملکتده مقدم طوتوب خاقان منتصر نکرآنده ولایت
چینده ساکن اولانلردن نقل اولنورکه و بونم
زمانمزده شینیر نام بردن آنه شکنجه و شدت
بنت و کثرت عقوبتدن بر کونده اوج یکسنه هلاک
اولیور و قانونلرنده تلف نفس ایتمک لیجوز خطی
کلمک کرکده و مذکورلرک وفاتی خبری سلطانه

وآردقده

اچرودن وزرایه وامرایه کلوب غضبنه قدر واردی
اول آندن اهردن مهمات کده چقدن خطایون
کمسنه‌یه وجه برکونده سزکه لایه وامهال اهمال قدر
اولاجق مستحق عقابه بزدن بوعتاب اولور فوت
آندنکره ایله اتفاق امرا ووزرا جمله ایدوب خوفدن
بعضیلرك ایدوب تفحص محبوسلرك احوالی کلوب
خلاص بندن وکمینی ایدوب تخفیف بنه‌لرینی
آنلرك اهردن وایدوب زیاده طعاملرینی ویکسنك
کترلر ویررلر برکره کونده جانبندنده خاقان شربنی واکلی
قضایه وایدوب خلاص قیدلرینی کلدن وحین
ویرورلر رخصت دفعه ایکی کونده کیجونه حاجتلری
دخی آنلردن و ایدرلر حبس مکانلرنه کده بعد
انجون محبوسلری طشره‌دن توابعی نلرك اولانلرك
طرفلری هر نسینك امّا جایزدر کتورمك طعام
داخل اولوب معلوم الیه مثللری علاوه اولسنه محکم
وخاقانه ایدرلر تفحص وتفتیش کلی اندراجندن
رسمی واسم ونشاندن جاله بر آیین آنلرك اهردنه جمیع

وسایر جرم وجنایتی تفحص اوزره عرض اولنمغین
محفوظلری اولور. خاقان بالفعل دن ماعدا جمیع ممالکک
اکثر اهالیسی آنی احوالی داخی معلوملری یوقدر سبحان الله
نه وجهله ضبط قانوندرکه درت بیک ییل دن
زیاده ممالکلرینه خلل کلمیوب دوشمنلری ولایتلرینه
ظفر بولمامشدر ظاهر بودرکه پادشاه ودیوانیده
برکمسه قیدینی ترک وتأخیر قانونلرینه قادر
اولمدیغیندندر فصل واول کتمک دولتک
واجب قیلدیغی آنلرک تفتیشی ایچون خاقان
چین بالذات بیلیرکه دیوان ایدوب اولغونیلری
اوزر اوزرجلادلر التینی طوتوب ادعا ایدرلر ایله
حضورنه کتوروب کناهلرینه اعتراف ایدرلر انکاره
اصلا مجاللری یوقدر اولجهتدنکه اهل خطانک
جهلوسی خاقانه غایتی تعظیم وتکریملرندن حاشا
خدادر دیو اعتقاد ایدرلر وخاقان ظاهرا بو حاله
رضاسی یوقدر نیرا کندوسینی خدایه نسبت ملاحظه
ایدر واما کفره خطا دیرلرکه بیزه کورنمز اوچیون

شکری

120

61

شنکری و آدی در حالاکه برسیی کوزینو وکه خاقانه

واول اوچونجی خلق ایدن برخدایدرکه الله در

اول سببدنه رکه اهل خطادن اولان خونیلر و سایر

کنهکارلر اینتکلری جرمه خاقانک معلوم سببیدر دیو

انکار ایدرلر و خداوندکارلری اوامر و سیاست

ملکده انفع دردیو سکوت ایلر و خونیلرک داخی

اوندکی محاکمده اوچ ییله دکین هر آیین بو حاللری

واقرارلری خاقانه عرض اولنمقسزن انکاره مجاللری یوقدر

خصوصا خونیلر اوچ ییلده پادشاه دیوانه ایدوب

اعترافلری اولدن خطالرینه قلم سرخ ایله علامت

ایدر و اوچ ییل تمام اولدقده ملک قتللرینه حکم ایدر

ونیجه بیک جمع اولان قاتللرک باشلرینه قیزل

علملر ایله علامت ایدوب کروه کروه سرای خاقانده

جمع اولوب قتل کناهلرینه کتورولر واهل خطانک

کندولرینه علم ریاضتده تمام مهارت حاصل ایدوب

تقویملرنده قتل وقحط عظیم واقع اولور دیو حکم ایللری

بو ییل تدارک ایدرلر و اول وقتلا اشتکیدوکی کروه لایه

دوشه‌کانی بعض تجاردن نقل اولنور تاریخ هجرتك
سنه طقوز یوز ایکی ٩٠٢ سنه‌سنده بر اولو ولایتده
اولوری ملك ختانك روشنیکی نام بر قسمنده
عظیم قحطلق و بیحد خلق تلف اولدی عاقبت حکمت اوزره
علاج ایتدیلر بعدازان حکمت شناسان و اول
زمانك اولان عقلا جمیع اولوری دایلری بوتونك
اوزدینه متفق اولدیکه قتللری و آجیا ولنلری کوننده
هلاك ایتمیوب بیچه ایله قتل ایدیلر تمام ملك چیزده
بر کیجه ده حق وعدددن افزون بیحیوز بیك
آدمی دریلو دریلو شکنجه‌لر ایله قتل ایلدیلر خصوصا
خان بالغنده بر قومك اعضالرینی بند بند ایردیلر
و بر فرقه نوك بوینلرینی اوردی و بر جماعتك اللرنی
و ایاقلرنی کسوب و بعضیسنك دریسنی چقاردوب
و کیمی بوغازندن آصوب و کیمی چنکاله اوردی و کیمنی
یاره یاره ایلیوب و کیمنی سرنکون آصوب و الحاصل
هر بریحی بر نوع ایله قتل ایدوب صباح اولدقده
خلق تماشایه چیقوب بو حالتلری مشاهده ایتدکده

ضقه

122 62

خلقه خوف وخشیت کلوب جوق کمسنه فساد ایتمکدن
فراغت ایدوب نفرت اولنور دکه کلنجک قتز ناننده بوجز
تدبیرون دن اول سنه تولك عشیری مقداری آدم
هلاك اولمغله عجیب دکه بو قدر بیك هلاك الاولاد
آدمینك هر بیننك باشلرینی باشقه باشقه بر صندوقه
قویوب اول کمسنه تولك آدینی و باباسی آدینی ودخی
محله سی آدینی وکناهینی وقاچ یل حبس اولندوغنی
هر آیه قانیجی دیوانخانه ده قانی امر تفتیش ایدوب
وهر بیلدن خاقان چین اولکتری نه نوع کناه ایتدوکی
اعتراف واقرار ایدوب بلوب تحقیق اولندوغنی اول
صندوقه قویوب اوتوز بیله دکین خزینه ده
حفظ ایدرلر مادامکه مقتوللرك تعلقاتندن
برکمسنه کلوب بنم بابام یا اوغلم یا عمم ویا قرنداشم
بونلردن بری ناحق یره قتل اولنمشدر دیو دعوا ایدر
اول زمان خاقان حکم ایدرکه اول کمسنه تولك
باشینی بولوب کناهینی ایدوکینی بلوب مدتینی لری
اول تحقیق الله الزام ایدوب قتلی ناحق اولدوغنی

جمیع بلالر و بعده اول باشلرینی خزینه دن چیقاردوب
دریایه آتدیلر و خطانک بویوک کیمی عجایب و غرایب
چوقدر و ییلده برا وج ییل محبوس اولانلری زندانده ن
بوشالدوب قتل لازم اولانی قتل ایدوب و کناهلرینه
اجرتسوز کیمی قلبان کیمی دیده بان کیمی پاسبان
و کیمی پاتخانه و کیمی عسسخانه یه کوندریرلر و بعض
لری کناهلرینه کوره چارسولرده و یول باشلرینده
و دربندلرده خلقه موجب عبرت اولمغیچون عجیب
شکنجه لر و غریب عقوبتلر ایدرلر سکزنجی

باب اهل خطا ییلک برنه و جهله و نه
طرز ایله عید ایتدکلری بیانیندهدر

مردمان خطا ییلده بر فصل شتانک قوتندن عبارت
ییل باشی محرم اولدوغی کبی انلرک ییل باشی و ماللرینک
تحصیل حسابی اول زماندن تمام اولمغین و کوندوز
سوز ساز ایله متصل عیش و نوشه مشغول اولورلر
و خاقان چین ایوان سراینده بر عالی صفه و سنک
تختی تمام ایله بر مزین اولنورکه نیم تخت او دونیه

اوتورر

اوتوردی جمیع وزرا و امرایه حضور خاقانده حاضر اولمغه
بویوردیلر ایکی خاقان حضورنده اطلس خطایی ایله فرش
اولوب بعضیسی احضر و کیمی زیتونی و کیمی بوقلمونی و کیجه
الماسی الوان ایله کرو کرو بربرینه یاپشدیروب تورلو
و اطراف عالمدن کلن ایلچیلر و سایر معتبر و محترم
اولانلر خلایقه دخی اجازت ویرلدی ظاهر اولمغه
اول دیوان زیبا مکانده حاضر اولدیلر و خاقان
دخی اولکون دیوان کیوان ایوانی تزیین و تحسین
اضعاف ایدوب ماننده دیوان اسکندر صاحبقران
اولوب اولکون جمیع وزرا و امرا و سایر چوبند آنندن
کلانلر و اکابر و اعیانی و ایلچیلره ضیافت ایدوب
و ایلچیلر که هر بار دیوان خاقانه کلورلر اول انلری
مطبخ پادشاهی یه کتوروب ضیافت ایدرلر و مطبخده
مسلمانلرک اشجیلری باشقه و کافرلرک دخی
طباخلری باشقه در و اوجنجی در بند
سرآینک بر جانبنده خاقان چینک ولی
عهدی اولان اوغلینک بر دیوانخانهسی وار در که

بیلكه اوچ كره خاقانك دیوانینه حاضر ولاین جمیع
وزرا وامرا وسائر اكابر واعیان آنوك دیوان
كاهنه باباسی دیوانینه طوردی اوتوردی قلعه
كبی آنك حضورینه جمع اولورلر وتجار دن آنده حاضر
اولانلر دن منقولدر كه بزم زمانمزده خاقان فوت
اولوب حضورینه واردوغمز اول برخور شیدطلعت
عطاردفطنت باباسنك تختینه جلوس ایتدكده آنده وقعه
سید انبیا وسند اصفیا نبی محمد مصطفی صلی الله
تعالی علیه وسلم كوروب حضورینه ایمان كلوروب دخی
اویاندقده جمع سنك دیوانینه بیتل خط ایله كلمه
شهادتی یازلمش كوردر اول زماندن خاقان بالعزه
علماء اسلامدن بر عظیم الشان نسا طبع البرهان كمسنه
اولوب آنی كوروب اسلامینی اظهار المشاربینه دخی
وزرا وامرا وسائر خطابیلر استماع ایدوب
سنك ایلدوكك وضع خلاف قانونمزدر دیدیلر
خاقان ظاهرا سیزك قانونكزه خالفتم یوق ودخی
سیزك باطنكزده اولان خلاف قانونه بنم حكم

وآرمیدر و شینو دخی بنم باطنمده اولان اموره دخی
ندخلکز وآرده ردیو جواب ویرمش باقی امورنیه
محلنده ذکر اولنور ونقل اولنورکه باباسندن
صکره آنک کبی ملک چینه کمال اوزره بر حاکم دخی
گلمامشدر وروایت ایدرلرکه پادشاه اولدقده
قانونلری اوزره حکم و حکومتدن صکره خلوتنده
بر نیم تخت اوزره تواضعاً بر زمان ایاغ اوزره طو
طورور حضرت حقه نیاز ایله سجده ایدوب خرجی
جانبنه کیدوب دیوان خلقی داخی یرلو یرینه کیدرلر ایمش
وحکایت ایدرلرکه اول پادشاه عالیجناه
زماننده غایتده صلحده سائر خاقانلرک خزاین
وذخایرندن زیاده یکرمی خزینه ده دکرمن طاشو
لری کبی زنجیرلر ایله آلتون وکمش آصیلوب بیالا
مال اولوب و اول خزانه نک بر کرنجی آلتون ویر
کرنجی کمشدن بنا اولنمش ایمش طقوزنجی
باب ملک خطانک اونکی
قسمی تفصیل بیانندهدر دوآنی اولنورکه

ملك چينك اون ایكی قسمندن بر قسمندن ایكنجی آی

یودینك قسم اولدر شنكیسی دیرلر و بو قسمك

شهیرلرندن آدی كنجاقو وكنجوسوجو و دنلخو

بو اوچ شهرده دوندن اعلا حاصل اولور غیری

شهرلرده اولماز وجنجیفو و ییلاونو و

خوانو بو شهرلر ذكر اولنان قسمك آدلریله بول

اودن واقع اولمشدر واطرافنده اولان شهرلری

بیجدر و اول شهرده مصر جامع واردر و انجی

شهری تبریز كبیدر ایكنجی قسمی اون ایكی قسم

ملك چینك ترلرستان در بو قسمده عجایب چینلر

وطبقلر واهندن والتون وكمشدن غرایب مرصع

جاملو وصحنلر وتسبیحلر وصراحیلر وسائر بوكه

متعلق اوانی بیتلر ایدرلركه كورنلر حیران اولور

بو قسمك بر مشهور شهری خطای دركه پای

تخت قدیم ملك چیندر فغفور چین و پادشاهان

اقدمین وشهنشاهان پیشینه پای تخت اول ایدی

اول شهره چارپا حیوان كلمز جمیع یوكلری ادم ایله

یوكلدیب

یوکلدیب پیاده آدملر چکولر و اول شهرده فغفور
چین و سلاطینی پیشنک تاج و تختلری عادت
اوزره یرلرنده طوروب و هر صباح اول شهرده
اولان امرا و اعیان دیوان اسلوبی سابق اوزره
اول تختک اطرافنده جمع اولوب طورلر و اکر
بر کون نه کی ایشلر جمیعسی نهکار اولوب امراسی
معزول و سایر کبراسی کیمی قتل و کیمی حبس اولنور
وخان بالغ تاریخ هجرتک سکز یوز قرقنده
بنا اولنمشدر اول سببدنکه دشمنلری اولان طایفه
قلماق قومنک اول محترکنده کاهی اولمغین انلرک منع
و دفعی ایچون خان بالغی بنا ایتمشلردر اهل خطا میسه
تعصب ایدوب ضرر قصد ایتمزلر هان حکمت اوزره
مملکتلرینی حفظ و ضبط ایتمکده اجتهاد ایدرلر
اوجنجی قیمو ملک خطا بن خان بالغ ده
و مذکور شهرک ایچنده طرف شمالیسنده بر ارمق
واردر ایکی میل مقداری طول و عرضی واردر اهل
خطای اول ارماغی قعرینی هند سرابله قازمشلر دکه

اول نهردن اوتوز دکرمن یوریدیلر خزانه تحصیل
ایدوب خاقان چینک اول بیت حصارده اولان
سرایلرینه واطرافنده اولان خانلرینه کیروب نعیم
شهرخان بالغنده جیقوب جوانبنده اولان باغلره
وبوستانلره صو آوردقدن صکره اطراف مملکته
دوآنز اولور وخان بالغ لفظ عودیدر اهل
خطا لسانندن آدی دیو درکه پادشاه تختی دیمکدر
اول مملکتک متاعی کشیدر وخطاینه معدنی کمشدر
اول مرتبه کثرت اوزره درکه اکثر مملکت ربع
مسکونه کموش حاصل اولمسه خطا معدنلرندن اولان
کمشک ربعی کفایت ایدر ومملکت چینده ذکر
اولان معدنلر وامتعه وقماشلرک کثرتی خان
بالغده در ومذکور دکانلر ومتاعلر اصلی خان
بالغه قریب دی تنک نام بر شهرده در و
اوندن بریه طاش یقاولی دیدکلری شهرخان
بالغده زخیل وباسیراد جینی و کتابه
وسایر ولایت چینه انتسابی اولان دیارلره وال

شهره

شهرده زراعت اولنور ملک خطانک دزنجی
قیمی هزا دراول قسمک شهرلری آدینک
شهرلری جوجو سالادبو در و اول دیارده فلفل
وقرنفل وبلیله وسایر معتبر ادویه لر وار در ولرجوق
اولور اما طوز غایتده مقبول دکلدر بر درهم طوز
بر درهم کمشیه صاتیلور وذکر اولنان قسمک
ثلثنجی قسمنه لسبن دیرلر دولتلودر اطلس
وکمخا وکاتنغ نازک قماشلر وسایر ملبوساتی
چینه نسبتا اولنور شاعلو آنده حاصل اولور و
ایکی قسم ملک خطاینک التنجی قسمنه قوکینی
دیرلر که طول وعرضی اوچ آیلق یولدر که بو قسمک
جمله خلقی فغفوری اشلرلر اهل فغفوری غایتده بر
لطیف آق طاشدر که لطافتده نهایتی یوقدر اول
طاشی دوکرلر اون بکی اولور بعده بکا طاشدن
بربیته متصل اوچ حوض ایله واول دوکلمش
طاشی اول ایکی حوضده قرار ویرر دیکلر سنی یرید
اول مدفون اولان طاشی صو ایله ذوب حل ایدوب

اول حوضه دوكرلر و آنده متضرر نجه زلم ذ
تاه رشد درلر بعده ايكنجي حوضه قويارلر و آنده دخي
حادثلري اوردن نجه مدت طوروب بعده اوچنجي
حوضه دخال ايدرلر و آنده ناصوري كيمدير باليجي
كبي اولنجه قورلر و اول باليجي دائما انكرلر ايچنده
مدت مديده سحق ايدرلر اكثر ازمانده باليري
اول باليجي سحق ايدوب كماله ايرنجه عمرلرين كماليله
ايدوب و اولادينه ميراث قالور كه انلر عمله كتوره
قيش و قتنده ايتدكلري نقفو وبلرك اوز زينه و ا
وقتده اولان بهادك و الحاصل فضول ابدهده
اولاني اذهادك شكلن نقش ايدوب و ذكر
اولندوغنجا اوردن اوچ حوضعه آتنجه صاف
ايدرلر و اولكي حوضك بقيه سنده قلان بالجقد
ايتدكلري اواني اديني و ايكنجي حوضده ايتدكلري
ميانه و اوچنجي حوضده ايتدكلري انذلي و اولاد
اعلا اولور و بعض نقفودا اولور كه بزم بيك
درهمه صاتيلور و آنك كبيلري سائر ديارده جقارمزلر

132
67

وبعض جنسنی آلتونی ایله برابر ایدرلر و نفعو بن دخی
اوج خیصیت وارددر که بشمدن غیری هیچ برجوهرده
بولنمز برنجی بودر که ایجنه هرنه قونلسه دکزی
اشاغه اینوب صاف ایلر و ایکنجیسی بودر که حکیمز
اوچنجیسی بودر که والماس غیری هیچ برشیه تأثیر
ایتمز و آلتنجی اونک ایله تجربه ایدرلر و انونک ایچنده
طعام یمک وشراب ایجمک عقلی زیاده ایدر و طبعه
نافع در و هر قدر قالیک اولوب اتینه کلورسه نقش
کورلمسه آتشه یا کونشه یا چراغه طوتسه لر نقشی
ظاهر اولور و ذکر اولان ممالک یدنجی قسمنک
اولکی شهرنه خنسای دیرلر و اول شهر
بولایتدر اون بش کشنه کورمشلر آنلردر برنسی
دیرکه اول شهرک بیوکلکی اول مرتبه ده درکه
شهرک اطرافنده برصباح کوج ایدوب اخشامدک
یوریسک نصفندن قونوب ایرتسی قالقوب مغرب
وقتنده شهرک آخرینه نزول ایلدک اول جماعت
دیدیلرکه جوابی کرجکدر وخطانک اکثر شهرلری

بو منوال اوزره در و خان بالغ خود غایتده
عظیم شهرلودر صفتی و مقداری سابقا ذکر
اولنمشدر و خطاییلر یاننده شهرلرینک بیوکلکی
عدد ابجد حسابی کبیردر و خلقنک غلبه و کثرتنه
سوز یوقدر و ممالک چینک سکزنجی قسمی مملکت
یونی دردکه قودرجا بندن ایکی آیلق مسافه
مقداری یردن خندق کسوب و دیوار چکمشلردر
سببی اولدرکه زمان اولده اول دیارک
حکومتی غیری حاکمه متعلق اولور حالا خطاییلر
آلورن اسلوب مذکور اوزره ضبط ایلمشلر اول
دیاردن کثرت اوزره اعلا و ادنی انجولر
خصوصا غایتده ایو انجو یه لولو لالا دیرلر حاصل
اولمشدر غایتده ارزان اولور شویله که خان بالغده
بر درهم وزننده اولان لولو اوچ درهم گمشه
صاتیلورمش و قودرجا بنده اولان ییرلرده
یاقوت و پیروزه و سایر جواهر معدنلری چوق
اولمغین کبارلری غایتده ارزان ایمش و ملک

خطانك طقوزنجی قسمنه کوتی دیرلر واول الایش
غایتله معمور اولوب شویلکه ادنی بازرکانلرك
سرمایه سی یوز بیك درهم اولوب کاه اولورمشکه
اول دیارده اولان بازرکانلر بیلده حکام چینه
اولان سلاطینه خزینه سندن اقراض اولنان عساکر
خطایه نیجه بیك ناقه خام وملون اطلسلر وهر
کسیه یلده اوچ کره کیدرده کلورلر اوچ جامه بر قنت
وسائر اقمشه احسان ایدوب نیجه بیك قلماق
خلقنه وجماعت هند ومسلمانلره که عددده آز وعزتده
معززدر وسکتم وبخشش وانعامده سائرلرندن
زیاده ویرمکله محترم اولوب وتبت وایغور
واوجد وجورجت وسائر نیجه بیك خلقك
متاعلرینی گلستان کنوربانده ولان بازرکانلر
التون وکستار صاتون الوب واول متاعلرینی
اهل هندك شرق جانبنده کلان بازرکانلره
الویرلر ملك چینك ونیجه قسمی جاوم ختن دیرلر ماد
سابقده سرحد خطا ایدی حالا سرحد اسلامدر

وایجروده اولان شهرلرندن خاقانه متعلقدر و آنده
اولان متاعك اعظمی یشم کاشیدر و ختنده ایکی
ایرماق واردر برینه آق قاش دیرلر یشم سفید حاصل
اولور و برینه قره قاش دیرلر اندن یشم سیاه
یشم چیقار و ختنده اول ایرماقلر طاشوب بعده
نزول ایلدکدن اول کونلرده صکره کنارلرنده دخی یشم
دوشورلر بیوکلری پادشاهه لایقدر خرده لری
خرجنه اولورلر و یشم معدنی غایبدر کورمشلر دخی
یوقدر اهل الله دن برینه دیرلر که کشف اولوب
خبر ویرمش که جوانبنده اولان طوغدوغی کبی
اول دیارك طاغلرنك باشلرنده اولان طاشلردن
ظهور ایدر طوغدوغی زمانده ناله لر ظاهر اولوب
یاشی بیر کبی چیقار دیره دوشدکده آب و هوانك تاثیرندن
قدرت و غریبان وجه و نشان ایله طاش اولور
ممالك خطاینك اثن معتبر جوهری بوقدر ملك
چینك اوتکی قسمی نهایت انقطاع ارضندر که
دیار مشرق کناریدر و آنده ایکی شهر معظم واردر

69

برنك آدي وان سيى وبرنيه واون دون ديرلر
واول ايكي شهرك بيوكلكي خان بالغ كبيدر واونده
حاصل اولان متاع شكردر كثرتي اول مرتبه دهدركه
اوچ درهم كميشه بر رطل عراق شكر ممكوردر ويررلر
واول ولايت غايتده استيدر اونيجي باب
اهل خطانك صحبت وطول دانك ترتيب
وتعظيملري بياننده در اول قومك صحبت وطويلري
كبي وتعظيم وتكريملري مثالي هيچ بر اقليم خلقنه ميسر
اولمامشدر وصحبت عشرتلرينك ترتيبي بودركه
اكثرنده اولان باغ وبوستان وكلبستان
سرايلرنده اولان مكانلرينك برجانبلرنده مانند
سرو اغوان موزون قد آنلر دكوبر وبرطرفنده
انواع كللر وشكوفه لر وضع ايدوب وبونلرك
آلتنده ومقابلنده زرنكار صندليلر قوروب
اصناف نعمت وميوه لر وصراحيلر ايله اراسته وخوبان
خطا ئيلرك سازنده وكوينده لري ايله اراسته اولوب
اوقات فراغتلرنده صحبتلرنه مشغول اولورلر اكر

اکر ساده‌لری و کوینه‌لری صاحب حسن اولوب نیک اختر سعادت
اخترلو اولورلر خصوصا کوینه‌لری داود الحانی الحانلرله
اصلا قیلمز ایتمزلر اول جهتدندر که هر امورده حکمت اوزره
ملاحظه ایدوب لایق اولان حسن روی و خوب
آواز دکه زیب و زینت ویرر بیت
خوبی روی و خوبی آواز میبرد هر یکی بتنهادل
چون شود هر دو جمع در یکجا کار دل آن شود مشکل
نثر محللرینک کروه کروه خلق اولورلر
انلر صنعتلیلر اودر و اول موزون درختلرله
که چنارلر و داغلر و منتظم و مجالسلرکه کلری
و میوه‌لر ایله مزین اولمشدر اوقورلر ساده‌لری
ساده‌لر ایله و کوینه‌لری آوازلری و رقاصلری هم
بازلر ایله صحبت و عیش نوشه مشغول اولورلر دنیا
جنتی کافرلری دیرلر کیم خبر مکر طوغری خطایدر
و اول ولایت اوزملرینک فوزیه یوقدر
اول سببدن ادنی درلو شراب و عرقی دوزرلر
جمله سیحربخت و سرای خاقانک ایکنجی قلعه‌سنده

آق مرمردن حوضلر بنا اولنوب اوستلرین اورتلمشدر
ملک چینک اون ایکی قسمندن خان بالغ کلور جمله
خلقک شرابلری که انلره نبیذ بیک خادملر و سرایلر
اولان قیزلره و نبیذ بیک امرا و کبرا آیه اندن و یولوده
و برنج شرابنک خاصیتی بدنی سمردر و تنی سمیز ایدر
بیت شرابی را که سر مستی صفاتست
جوامش وان اکر ابو حیاتست ۰ قدر کل و سال یاده
پرستان دانند ۰ نی شک دلان شک دستان
دانند ۰ ای بی خبران بی خبری معذور در سر بیت
دربن شیوه که مستان دانند بیت
یک وعده جمال مملکت جم خوشتره دو قدح اوزه
غداری مریم خوشتر نثر اه از سحرا دسینه هر دم جای
ازنالهٔ بایزید وادهم خوشتر نثر
تعظیم و ادب خطابیلر مرتبه ده دکر کو یا ادب
و عزت و حرمت که جمیع خلق عالمه تقسیم و تشدد
انلرک مرادنه نانه و بر مشدد بیت ادب
تاجیست از نور الهی بر سر بنه هر جا که خواهی

نتر اون برنجی باب خرابات ودخی

خراباتلر بیاننده در خطا شهرلرینك هر شهرنده

مفسده عورتلر اولیجق باشقه محلهلری واردر اقلی بشیوز

اون درت بیك دخی اولور اکثری بکلر قزلریدر که

بابالرندن دولو دولو کناه صادر وظاهر اولوب

قانونلری اوزره حبس وقتل اولنوب بیکا وعللری

ادنی پایهده عسکر اولوب عورتی وقیزلرینی جزا

وخراباته سوردرلر ادقوق یوزلرینه کوزه مزلر واول

بکلرك خانمانلری خراب ویباب اولوب نام ونشانلری

قالمز ذکر اولنان کناهلرك انواعی بودرکه خاقاندن

دن صادر وظاهر اولان احکامه مخالف حیله

حاضر اولان انساندن نوعا ستر ایتمك قصد ایدوب

خلق برمقدار کیدوب خلوتده حکیمنی اجرا ایتمکه جرأت

ایده یا تشکا تجسس اولوب یاخود خیانت ایتمکه دخی

اندیشه ایده ویاخود خراباتده اولان عورتیله

مجالسه ایتمش اولا یز او خراباتده اولان نسوانك

حسن وجماللری روی زمینده یوقدر اکثری مرواوده

قیزلریدر

قیزلریدر و هیشیم لری و عورتلری ابلیس شیطانک
وسوسه سی ایله اختیارلری الدن کیدوب بی اختیار
عاشق اولوب اول مفاسدی ارتکابلری واقع اولا و ذکر
اولنان کناهلرک بعض شهر خلقندن ظاهر اولوب
کندولری حبس وقتی اولنوب لر عورتلری و قیزلری
و قرنداشلری اسیر اولوب هر بری صاتیلوب و قزلری
لشکریه اولود **فصل و استسقا یعنی یغمور**
ایچون دعا ایتمک تاتارلرده خطاییلره
مخصوصدر سببی بودرکه اون ایکی قسم ملک
خطاییده و چینده اولان امرا و دولا ینقطع الجوار
و لاینتهی خاقان عرض ایدوب و تنصیر جمع اولوب
کندولره واصل اولور و اتفاقا بر ولایتده یغمور دخی
یاغمسه و ندمقده و قار یاغوب و قاپو کوز طوتوب
و قاپو کرک یادار اولوب و هر بار یاغرقده قید
ینه راعت اولنمشدر و سایر احوال رعایا و برایانی
دایما خاقانه انها ایدرلر و حوادث اولودلر اتفاقا
یره یغمور یغماد و غنز عرض ایتدکده خاقان خطادن

خط كلو دكه استسقا ايدولك و استسقاء زياده
اولانه عوض مخصوصلر و خرابايتلرك استسقا
يديراول و لا يتلرده اولان كليسالرده دركه و انده
اولان خرابايتلر استسقايه عزم ايتسه لر جميع توابع
ولواحقلرينه وصيقلر ايدوب الوداع ايدرلر زيرا كه
اول طائفه جملهسى ذائنه والمغنى واجب القتل اولوب
وانلرك قتلى حكمى اوده موقوف والمشدد و اكثر
انلرك استسقاسى مقبول اوليوب بادآن اولمسه
بنجه بيك حبس وقتل اولنوردلر زيرا اول قومك
خرابات مسورد كلمه زماننده شرط اولنمشدر كه
استسقالرى قبول اولمازايسه واول و لايت حاكمى
انلردن نقص را آدم اسنتر ايسه قتل ايدر اول
زمانده انلر اول كليساده اولان مال او قافدن
اتشور طعام ويردلر حيوانات فنا كل ايتملك
ايله تصفيه تحصيل ايدرلر ديو اعتقاد ايدوب
تا دمانده مقصوده ديكر حالتلرى تومثوال اوزره
اولونر اول زمانده جماعتنزيرهير ايدوب استسقايه

جقرقلرى

جقدقلری او آنی اولبت دویان اولور هزاران
ترهش نغم ایله نالان وسوزان ولرزان اولوب الوداع
کنان اول لحظه دوآن اولور بیت میدهم صورت
متغیر سیکدادم موی سر تا بنوسن دوزن ز ماه
خراباتی دیکر نثر صورت وطور استغنا
لری و اول جماعتک سازنده و خواننده لری زیر و بر
کروهی اوتوروب سازلرن چالوب و کوینده لری دخی
اون ایکی مقامدن تصنیفلر انواع سوز و سازه ایله
عمله کتوروب ورقاصلری داخی اظهار رقص انواع
زادیلوق ایله یوزلرین یره سوروب بو اسلوب اوزره
جوق جوق کروب وچقادلر نیجه زمان ترهش
جانفزا نیمک ونه اویوماق و کیجه لر و کوندوز
ازیهای جانسوز و نامهای دلفزون ایله دریغ
بیت ماذادم درد دل منجواستیم تا جهانی
ابروابرو داستیم نثر نوع زادتقلری
اول مرتبه ده ایدی که تا روغایب نجی علت وخلاف
بی ضیا اول دردمنده مستمند وبیچاره وغریب

اوارەلرك احوالنه مرحمت ایدوب دعولرینه
اجابت ایدوب وکاه اولورکه مانند سیل غریم البه
باران بر مرتبەدە کثرت اولورکه طاغلرکبی سیللر
کلوب نیجه شهر معظملری خراب ییاب ایلر وحکمت شنا
سان خطای دیرلرکه اجابت استسقا نالهٔ اجابت
سوزایله اولوب اول سببدن خرابا تلوب بید ایدوب
قتی اولتمق ایله انلری قورقودوب چون باشلرینه
ترس وهمیشه دن نالهدن وزاریلرایدەلر ایزدمنان
واولنجه وستغان وانلرك نادانلق ایله ایتدیکلری
کناهلرینه باقیوب باران احسان ایدر بیت
اکرانلرك زاریسی مقبول اولمیوب یا غمیر یاغمیوب
قحطلق واقع اولوب ویاخود آزیاغوب اکینلری
کران بهایه چیقوب ارزان اولمزایسه بعضی سز
اولدوروب وبعضیسن خلاص ایدرلر وکوی
خراباتدن اول قومك اولادی ییچون عجیب وغریب
اویونلر تعلیم ایدر واول خورشید دوبرو سنبل موی
پریزاد ویاخود ساذلوبی بونیلرینه تمام ایدوب

وصرآخی

وصراحی و ساغر قهقهه‌لرینی مدام ایله طولدوروب
اللرینه آلوب رقص کنان شوخ بی پایان ایله چوق
چوق ماننده قلندران چاک گریبان اولوب رند و لوند
سیران ایدوب عشاقلرینک سیم و زرلرین و سایر
امتعه‌لرن آلوب توبه‌لر انعام و احسان ایدرلر
وانلرک پادشاه طرفندن علوفه‌یرلر خراباتن الاتی و
عورات ایله صحبت و عشرت ایدرلر و اکثر طوتوب سورلر
قباحتده دیو اولدوردرلر و اول مکانلرده تلف
مال و منال ایدنلرک اکثری اهل حرفت بازرگانلردر
و هر شهرده خانمان جانبندن ارابه‌لر وضیع و تشددن
و معتمدلر تعیین اولنوب اول کمسنه‌لرکه مال و منالارین
خراباتن تلف ایدوب غایت فقر و فاقه‌ده زار و
محله‌لرده هلاک اولانلری کتوروب دیوانه ایلترلر
زیرا مملکت خلقی اولاد و انسابلری اول قباحته سالک
اولمق خوفندن و سیاستی قصد ایدوب اول کمسنه‌لره
اصلا وجه تربیت ویر ممکن آچلقلرندن دخی
هلاک اولورلر و بعضیلر آچلق و قلقدن هو

باشلرینه و بدنلرینه کهلرلر اوشوب ایکیشر کمسنه بربریله
اتفاق ایدوب خلق اوکنده دوشوبر ضرب مشتددن
باشلرینی یادوب و یوزلرینی شیشوردلر تا اولاکه
دوکانلرده اولان بازرکانلر بربردرهم مقداری آقچه
کسش ویرلر و یا اوجوزلق برمتاعه دکر بردرهم
کمسنه تمیش پول ویردلر و یر پولده برکاسه طعام ویردلر
بو اجوزلغه کوره اول قومه رحمت ایدوب اصلا بر
ذره قدر نسنه ویرمزلر آجلقدن هلاک اولوردلر
و اول اتفاق ایدن حریفلر غایتده جوعلوندن
صاحب دوکان اولانلر حصوندن اول قدر حالتر اولورلرکه
معایتر و معاقر اولوردلر و اول جماعتک بعضیسی
غایتده غیرتندن و کثرت قلتندن الیخ بالجمله
سودیر اکابردن هر کیمه و آستر کلسه مندلا احسان ظهور
ایدر اکر نسنه ویرمیوب بخل ایدرلرسه خانمان
جانبندن اول قدر خصت والدوکه ولباسلرینه
اول بابجه سوزن شویله که برداز فنق و فسق
ویرسه راضیدر ویرمسه لباسن دنسواسی ایدر

واول كمسنه جانی قوروقوسندن ایتمشدر دیرلر ۰
بو سببدن بر آتی كرّه اتشه معزول اولور اگر زیاده ۰
ایلسه هلاك اولور ونقل اولنور كه ذكر اقدمه ۰
مشت زنلرك برینك باشنده بوزنه بر كزن اسیجو كلُ
دوكیر مقابلنه جز آسیجون بر دانه خروز وصیحه آوازی اولدی
واول ولایتده عادت بوددكه اویله وقتندن
صكره خلقی كار وكسبلرندن فراغت ایدوب خراباته
واروب وخراباتلر اصناف مصور كبی لباسلر ایله
كندولرین زینت ایدوب مشتری شكار اتمك ایچون
جادده قاتلر و پنجرهلرده اوتوروب داوولرینده وشیخ
باغ جنان كبی لطیف مكانلره كتوروب وقفصلره ودیبا
خونلر وسازنده لر كروه كروه قادشولر یشكلوب
اطلس وكمخا وسائر اقمشه ایله مزین ومجلا تختلر
اوزرنه جلوس ایدوب عیش وعشرت ایدرلر مثن
كلام كلشنی شراب وشمع وشاهد عین معنیست
كه هر زمانه حق را تجلی آنیست نثر اول دمده
وجبین وسازنده وكوینده واوپری فادسیم بدن

رقاص وساقیلرك اول حینده صادر اولان حركات
وسكنات تلرینك تعریف وتوصیفنده لسان سریع البیان
وقلم دوزبان عاجز وسركردان اندر نظم
وناداني مطرب از قول عاشقان بركوه غزلي
از ترانه ركوه دف بصوت قویای سیكوید
این شهیت توبا زم از سركوه سخن عاشقان كه
حواجی كفت بعبادات همچو شكوفی نكته از وی تكندد كو
نثر واهی خطا نوك خصوصا لطافت طبیعتلری
بوندن معلوم اولوركه دشوی باذلوری یعنی جانبازلری
صاحب جمال قیزلردر فضل وغایتده ستر
وعفتلرندن وذوات اقرانك وسایر اهل حیانك
نسالوری كه جملەسنك بدنلری سرخ وسفید وسرو قد
بادام چشم وشوخ شنك شیرین زبانلردر
بیت دلبری شوخ وشنك چه باید بادو لب
همچو قند باید نثر واول قومدن اصلا قری یاغز
وصاری وكوك كوزلی كمسنه یوقدر جمله سی
سیاه چشمدر حكایت نقل ایدرلركه اول بابده

تسخیر

تسخیر جین اولوده مثلا بر عورت برهنه اولور صورته
کیروب طشره چیقدقده اسبابلرندن بولمیوب اصرار ایتدکده
کورب طلب ایتدکده بر غیری اطوارنده کورب طلب ایتدکده بر غیری
یرده لباسنده داخی اولکه بر شخصده ظاهر اولور اول
عورته خطاب ایدوب منده دیوم که سکا عاشق اولدم اکر
شوهرکی ترك ایدرسه اسبابکی سکا ویروب بیندن
سکا کلی مال ومنال حاصل اولور عورت خوشندن
انکله عهد باغلیوب واول عورت خاندن بالعند اولوب
مغیبات دن خبر ویرمکین اودنیه خلق جمع اولوب وهر
کمسنه بر مرادلیچون خبر صورسه هشت بهشت دیو
آواز ظاهر اولور کیمسه فهم ایتمیوب اول عورتی ترجمه
ایدر کثرت شیوعندن شول حاله واردکده عورتك
اوندن تحته بندلر قوریلوب واول دیوك مکانیدن
دیو بر تحته تعیین اولنوب واوکنده پرده لر چکلوب آن زمانده
خلقدن بیجه سیم وزر حاصل اولوب خلق اول عورته
نصیحت طریقیله دیرلرکه اکر اول دیو سکا غضب
وعداوت ایدرسه حاصل اولان التونه واقچه سندن آلور

حالا اسباب واملاکه صرف ایله که الحاغد قاود

اولیه عورت ونجه ملکلر واسبابلر اینهنی اتفاقا دو

خشمه کلوب عورتك نقد اسبابندن هر نه قدر جمیع

ایتدیسه الوب واوینك صاتوب الدوغی باغ وبوستانك

در ودیوارن واشجارن قلع وقمع ایدوب اصلا

بنا وزراعته قابل اولمیوب تلف ولدی اثر جنی

اوی

اول دیارده بو وجهله اولور اصلا مسموع اولماز

ایکنجی باب هنرهای عجیب وعلاجهای غریب

وطوب وصورت بازیکد اول

دیاره مخصوصدر وسائر ممالکده

اولماز آنلرك بیانندهدر دکرم طاشی ایله قماتو

دوغدلوکده لطافتی شرح ایتمده زبان قلم قاصردر

وغریب علاجلرندن بر غریبی قلبنده اولان وضعی

سینه سنی یاروب قلبنی طشره چکوب یاروب ذرداینجه

ماسیله الوب ونجه دکوب کوکسنه قویوب

یاره سینه مرهم ایله درد ایله مبتلا اولوب خطا به

وارددن بر حکیمه حالنی عرض ایتدکده سینه سنی یاروب

یوغه کزر بر کونه

بر کوشه‌سن چکوب یادوری برده هم مقدار دیر ایچنده
علتن کسوب چقاروب کیروب برنجه قویوب سینه‌سنك
وجمیعی دیکوب علاج ایدوب باذن الله تعالى اول
المدن خلاص بولدی و اول دیارده بونك کبی
عجیب و غرایب کارلر چوقدر **فصل طوب**
اوینامق و خرابات‌لرکادیر و صغیرلرك قادغنی یعنی
ابدانی اوقودی اغزنی باغلیوب خفیف اولدوغیچون
طوبر مثال ایدرلر و خراباتده اولان نانه بیندرهم
چینی دختر سعادت اخترلر دائم اوزن طوب
اول طوبی اوزنه کتوردی صنعت ایله ایاقلری ایله
اصول اوزن اوروب اوینادلر قوسادلرکه طوب
یره دوشه و دایره‌دن چقه و صورت بازلقلر
ایدرلر مثلا ارسلان و یرداق دیرلر و بیز علینك
وسایر حیوانات صورتلرین دوزدیوزلرینه
باغلرلر و ذکر اولنان یرتجیلر هیئاتنده اغزلرنه
ونجه‌لرینه آجوب بعض جمله ایدوب غرایب اصوللر
ایله عجیب اوینادلر اول کروه بازلری تمام ایدوب

جقیوب بعده بر صورت ایله بر رقعه دخی کلوب اونی اد
اول جوق دخی چیقجاق بر نوعی میداندن کیردیلر
بو سؤال اوزرینه نهایه صورتلر کیروب التری
وایاقلری ایله انواع بازیلر ایله زینت کوستروب
اصلا اصولدن چقمازلر و حاضر کلام ایتدکلری حرکات
وسکناتک حقیقتی کورمکه موقوفدر تعریف و توصیفی
قابل تعبیر و ممکن تحریر دکلدر **فضل علم**
نجوم یانلرنده غایتده معتبردر اول علمک افضل
واکملندن درت نفر کمسنه اولکه سرایک طبقه
لرنده باغ و بوستانلرنده اهل و عیاللری ایله باشقه
باشقه مکانلرده عزت و حرمت ایله جمیع لوازمات
خاقان جانبندن ویریلور و اول نوروز ده که
هر برسی بر تقویم چیقاروب پادشاهه عرض ایدرلر
خاقان امر ایدرکه اول زماندن اولان حکما و فضلاسنی
انلری جمیع ایدوب اول درت تقویمدن اقوال
واحکاملرنده متفق علیه اولانلردن بر نسخه اختیار
ایدوب رعایاتلره امر اولنورکه اول تقویمک صورتین

یازلر

یانلرنده هر کاتبك اوكنده رقمی بربری اوزینه جمع ایدوب
کاغذ حریردن اولوب غایتده رفیع اولمغین بر کاتبك
کتابتندن اون صورت مصور اولور واون کاتبدن
یوز نسخه و یوزدن نسخه دن بیك رساله یازیلوب
بو اسلوب اوزره هفته ده بر خزینه طولوب واهل علم
وصاحب علم وسائر اهل قلمدن اون کیشی یه دیجی حاکم
اولانلری بر تقویم و یو الملك امر اولنوب مکتوب اولان
تقاویم اداب لره تحمیر اولنوب اقالیم و خطایه تقسیم
اولنوب منتشر اولور واول ولایتك خلقی وقت
ساعتلرینی غایتده حفظ ورعایت ایدرلر دقیقه فوت
ایتمزلر ونصیحت وسیاست عام ایچون عبرتلر وشایع
خلقه علامتلر ایمعبر وشعر و متما سویله کده داخی
مشغوللردر اوزنا و چینی پایتختی خطانك
تاونکلری ضبط وربطی او لمانك سببی بیانندهدر
زمانه اوائلنده جالدن اول ولایتك سلطنتی لایق
کمسنه اولمیوب ناچار خاندان وخاندن لوذی خاتون
نام برعورتی پادشاه ایتدیلر اول عورت ضبط و مملکته

قادر اولماسغیز اول ذنداآنن حکمادر **بوچینو**
کوذن نام بر حکیم در وفنون کمسنه اولوب خان خطایه
کلوب اکرا اجازت اولورایسه سنك جانبکدن حکمت
وسیاستر اوذره ملکت خطایی ضبط ایدرن دیجك
اول حکیم وذات ویردی امور مملکتی آکا تفویض
ایلدی حکیم مذکور دخی تدبیر ولایت عقل وفراست
ایله مشغول اولوب تمام زیب وزینت ویردی
بو اثناده بر طاغ اوذرندن اول عورتك امر اوذرد
وسائر عسکرینك صو وقطاشرن یونوب عورتك
صورتینی دخی التمشدر ذاغ طاشدن کسوب یاپتندم
اشك صورتی اولمق اوزره بردیو نقش اولنمش بوکدیلر
واول حمار صورتندن اولان دیو کلوب ظاهر ده
اول عورت ایله جماع ایدوب حبس زمان اولنماتونی
صورت آدم وایاغی وقولاغی خرشکلکده بر اولاد
طوغوب ایکی الی باغلو مشقلرینی اجرقدن بر النده
الماجه یاپسی وبر النده بر طاغ یاپسی اول
زماندن اولان حکما تعبیر ایلدیلرکه ضبط خطا

بو اوچ وجهله كه اولدرمك و دككك و سوكمكدر

بونلر ايله اولور بو چين كوزين اوچ صورتلر ملك

خطاى ضبط ايلدى

فصل بو چين كوزين

شاكردلريله ادابلرينه بينوب اطراف ممالك خطايى

دوردليوب هر ولايتك داخل وخارجينى ادابلر

ايله كزدليوب بولدلر اوزرينه وضع اولنان بعض

اشيايه نظر ايدر ايكن اوغلانجقلر بالجمله اولر

دوزمشلر ايمش حكيم خطار ايدوب ديمشكه عجب

دوكه حكيم حكمتا اوزره ممالكى كشت ايدوب عدالت

اوزره قانونلر وضع ايدر ايكن ادابر خانه دن

دوردليوب خانه دابه دن دوردليك يولدلر

ديجك آنوك كبى حكيمى بر جواب ايله ملزم ايلدى

واول حكيمك مدت يا التشدن خطا ولايتى مضبوط

اولوب وفات ايتدكده نامضبوط اولوب خلق عاجز

قالمغين و ذوا او امر اجمع اولوب ديديلركه اول

نه طريقه اسلوب ايله ضبط و ربط ايدردى اعيان

ولايتدن برى ديديكه انوك بر دفترى و قانونى

وقانون نامه سنی وار ایدی اول قانون نامه موجبنجه
ضبط ایدردی اول قانون نامه تفتیش وتفحص
ایتدیلر بوله مدیلر اوغلنی دیوانه حاضر ایدوب دفتردن
سؤال ایتدکده قانده دوکلیمزم دیو انکار ایدیجك
سیاست طریقیله یوز چوب اوروب اقرار ایتدی عاقبت
اقرار ایتمزسك سنی شکنجه الستنده هلاك
ایدرز دیجك دفتری کتوردیلر قبرینی آچوب
مقبره سنده دفن ایلدم دیو اقرار ایدیجك قبرینی
آچوب دفتری ورد ایه تسلیم ایتدکده اول دفترده
یازمش کده ملك خطایی ضبط ایتمك استدیلرو
دفترده یازیلیغی قانون اوزره عمل ایدوب اصلا
تخلف ایتمدیلر و بو دفتری نیجه قبرمنده هرکیم اول
جقاروسه آنی قتل ایتمك کرکدر دیو وصیت ایلدی
اول جقادن حکیم کونبر داده نوك اوغلی والمعتبر
فی الحال قتل ایدوب بعده اول دفترده یازیلان تیمور
نامه اوزره عمل ایدوب جمیع ولایت مضبوط اولوب
ذکر اولنه قانونلر اول فیلسوف دوقیتوك

تدبیر اختراع و ایجاد ننه کیجه بیك ییل اولا ایتدی
تبدیل و تغییر اولمیوب جاریدر اون دردنجی باب
ما بینلرنده متداول اولان علملری تعلیم ایچون
بنا اولنان مدرسه‌لری و خسته‌خانه
لری بیاننده‌در جمیع ممالك خطاینك
علم سیاق ایچون معلم‌خانه‌لری و کندولرنده متعلق اولان
علوملری ایچون مدرسه‌لر بنا اولنوب بناسی و سائر
خرجی و مصارفی خاقان جانبندن اولوب سایر کمسنه‌لر
اول بنالره اقچه صرف ایتمك قانونده کلمدی و اول
مکانلرده کسب کمال ایدنلره اولا دائرا هر قلم خطای
دکه ضبط مملکت و قانونلری علمنی تحصیل ایدوب
بلکه حقیقتده ضابط ممالك خطای انلردر و شب
روز اول قومك حرکات و سکناتی ساعتی ایله
قسمت اولنوب خصوصا پادشاهلرینك اوقاتی کیجه
و کوندوز تعین اولنان قسمتدن تجاوز ایتمك مراد
ایدنسه قوما ذکر بیدار ایدرلر زیرا خط و نشاط
ایلمکله فرصت فوت اولوب امور ملك معطل اولمق لازم

کلور حقا که خطا تا ان چینی و دایر وامر آبر صاحب حضرت آیین
امور مملکت ضبطنده وسیاستنده سوملری بر طنتنده
جد واجتهاد تام واهتماملری هیچ ممالکده میسّر
اولمامشدر و آلتنجی باب اطراف وجوانب
عالمدن کلانلر و کیتدن آدملرک وسایرلرک
احوالی بیاننده در اول کیمسه‌لرکه
اهل اسلامدن قودیجانبنده کلور مطلقا الحجی نامه
کلورلر زیرا انلرک پاتلرنده کویرف و پاشهر معظمدر
کلنلر اکر صو باشی و پادشاه اوله وکرخواجه یاخود
غلام دد برابردر زیرا کندو مملکت وشهرلرندن
غیری ولایتی یوقدر دیو اعتقاد ایسه‌لرجانبرودر
کلنلرک هدایالری معتبرلرکه اول ولایتده اولمز
حجر الماس وات وصوف واسقرلات جوقه ونشتر
ومرجان وادسلانر وپارس وقبلانلر وبادکیر آتلار
اول لشکرده اولایکتلر ویوادلر وتاورلری
انلرک پاتلرنده اول مرتبه اعتبار یوقدر وادد دکه
خاقان بالغدیوز منزلرعتدیرنده تعظیم وتکریم

لیجونه

ایچون آدملر قوشوب صاحبلری ایله درگاه عالمپناهه
کوندررلر وهرآتی اون ایکی حصه تشکیل وتعیین ایدرلر
التی نقره کشته ونکادک نانوسلری زنکین ومنقش
نیزه لری باغلیوب ضایع وصولنی یودیوب وباقی
قلان التی نقرهک اوجی باشنه وصاچنه واوجی دخی
قویروغنه وقشقیسنه خدمت ایدرلر وآدسلانک
اون آت مقداری اعتباری اولوب وپارس وسیاه
کوشلک ارسلانک نصفی قدر حرمتی وآزدد
مثلا هدیه سی ارسلانک اولنه اوتوز صندوق
مال ویررلر هرصندوقده اطلس وکمخا وسایر امتعه
واوزنکی وحتی مقراص وبیچاق ولکن ویررلر
وپارس وسیاه کوش کتورنلره ارسلانک نصفی
مقداری احسان ایدرلر وات صاحبلرینه ارسلانک
عشری مقداری اعتبار ایدرلر واول آدمیلرک
هر برینه ذکر اولنان پیشکشلرینک بهاسندن
ماعدا اطلس وکمخادن برقاچ بوکچه قوماش ویررلر
وبربر اوزرینه ونکادنک اوچ خلعت قاتر

خلقت ویریلر وخطایی کبر نسل اولاد قابل
دنیده که قونا ایشی هابیلی قتل اتدکده آدم علیه السلام
حضرتلری قصاص لیچون هابیلی ولد ومك قصد اتدکده
اولادیله تاجوب خطا اهینه وادوب متمکن اولوب
نیچه زمان اول ولایتده اولاد وانسابی ایله مالامال
اولدی الان فی هذه الزمان خاقان اولان کبن
طایی حضرت سید انبیا وسند اصفیا محمد مصطفی
علیه الصلوة والسلام الی یوم القیمة واقعه سنده کوروب
آنلرك قلبنی جفادن یویوب وکوزینه توتوب
اکا ایمان تلقینن ایدوب سلمان ایلدن بیلك واولدقدن
آنك سرینك ددودیوانده خط شیرازیله کلمهٔ شهادت
یازلمش کوردی اهل سرآنك جمیعسنه واقع حالینی دخی
بلدوروب واول خطلری کوستردکده خواص عام
اهل سرایی توقف جمیعی ایمانه کلدیلر اکرچه آنك
آباواجدادی دخی بیك یلکه طریقنده سلطنت
ایلدیلر غایت عدلنده سعادت سلطنت آنك دخی میسر
اولدی بیرون سرایده اولان وزرا وامرآ سنه خط

یادوب

یا دوب واقعه‌سنی خبر ویروب دیدیکه بو قدر بیك
ییل اهل شرف کفر ایچنده قالوب بنم قلبمه نور ایمان دخی
درخشان اولوب نسل اولاد فغفور چینده بو سعادت
بکا نصیب اولدی اکر سیزك عقلکز دخی واقف اسه مسلمان
اولك دیدی امرا و وزرا و سایر خلق بو جوابی اشتدکده
متحیر اولوب جواب ویردیلرکه سنك اجدادکدن هیچ
کمسنه مسلمان اولمدیر و قانونمزده یوقدرکه ختایی
پادشاهی مسلمان اولاجق نتاقان امرا سنك بخطرنده
اوقودقده جوابنده دیدیکه معلومم اولدیکه سز قانون
بلمز ایمشسز زیرا بنم اجدادم طه هرکزده اولاد
اولان احواله قانون مشدد سیزك بنم باطنمده
اولان خصوصلکزه نه دخلکز وار در چونکه امرا
و خلق بو جوابی اشتدکده ملزم اولوب قوودقدیلر
زیراکه امرایه بر مسئله‌ده قانون بلمامك غایتده
عظیم کناهدر شویله که خاقان چین اول ایتدوکی
کناه مقابلنده استسقیر الملك جایزدر قانونلرینه
مخالف دکلدر بو سببدن نخوفلرندن امرا و عوام

وخواصدن چوق کمسنه مسلمان اولدیلر وکفار وشرکتك
دیجه جوغی ایمانه کلدیلر وجمیع خلق خطا پادشاه
بهشتلرده‌در نته که سابقا ذکر اولندیغی ایکن که بعض
جهلاء قوم خطا خانلرینه غایت تعظیملرندن حاشا تکریم
ده دیو طپرلردی پادشاهلری دین اسلامی قبول
ایتدوکی خبری شایع اولیجق اکثر پادشاهلری
دیننه تابع اولوب مسلمان اولدیلر واهل خطانك
دین پاینده وسفتلوری کی سبع اولماغین اصلا تعصب
وخصومت یوقدر همان امور دنیویه قانونلری
ضبطنده‌در حق واجتهادلری اون التنجی باب
قلماق قومنك بیاننده‌در اول قومك
انواعندن کروه کروه هر ییل یکرمی بیك نفر
کمسنه کلوب پیشکشلر چکوب بخششلر آلورلر
وهدیه‌لری بیر واسبدر واول ولایتده حاضر
اولان متاع سموردر واول صحرا آلوده اولور
وشیکار ده‌در دیرکلوك طوزکه بو دقیقه دیرلر
قیومجیلر التونی ادیتمك ایچون کرك اولور انده

کلوب واول صحراده ایکی معظم شهر وار بریسنه آق سیه دیرلر
قراقوم وبرسینه قوناق آی دیرلر واول
ایکی شهرده اولان قومك جمیعیسی بادوکان لردر
ودیرلرکه ظلمات اول جانبك شمالیسنده دردیرلر

فصل قوم تبتك وسکلرینك بیاننده

سابقا تبت خلقی خطا طاغلرنده ساکن ایدیلر واول قوم صحرا کتادلرندن برکوچ ایدی زمان اولیك خطا پادشاهلرندن بیری اول طاغلری اول قومه عطا ایلدی سببی هو بو اولدیکه خطا حاکمرینك برنیجه اوزرینه برعظیم دشمن کلوب کثرت عسکرندن مقاومته عاجز قالوب یاپاجق و قوشوچیقوب ایکی لشکر صفلر چکوب مقابل اولدقده طاغ جانبندن برقدرعرتان جوان میدانه کلوب خاقانه خطاب ایدوب عسکرنه تغییر کلدیکه آدم بکی سولیوب خاقانه دیدیکه اکر دختر سعادت اختر نی انصافی بکا ویورسك شمدی دشمنك باشنی سنه کتورهیم خاقان غایت مضطر اولدوغندن رضا ویروب عهد ایلدی واول هنك غایت عظیم الجثه ایدی

هر قولاغنه قلقان کبی ایری همان اول مسك اوجنده کوفنه دهن
اطمان ایدوب برکره صیحر ایوب دشمن عسکرینه تشویش آوك
هیبتندن لشکر عدو اوکندن قاجوب بر ایکی نفری ایدرو
پادشاهلرینك باشنی کسوب خاقان چینك اوکنه براقدی
خاقان خوشنود اولوب یا عهدینی صقلادوغنده و عوض سنه
وفا ایدوب دختر سعادتی آکا ویردی اول مسك
دخی قیزی آلوب طاغ جانبنه روان اولدی مدتکوه
قیزك اول مسکدن جوق اولادی اولدی بعد زمان اول
مسك هلاك اولوب قیزی خاقانه خبر کوندردی که قیز
حالینی و اولادی احوالینی اعلام ایتدیکده خاقان کلچی
احسانلر ایدوب اول طاغی اول قومه تملیك ایلدی
حالیا تبت خلقی اول مسکك و خاقان قزینك دخی
نسلندندرلر و اول طاغن اول جنس مسکلر
اولوب که ارسلان ایله جنك ایدرلر و تبت خلقی
انلری کوجلدن شکار ایدوب نسللری تاکه انسان ایله
مؤانست تحصیل ایدوب پادشاهلرینه پیشکش کوتورورلر
غایتده معتبر هدیه در و پادشاه رومك درکاهنده

83

اول سکلردن و آدده شاشانی دیرلر اما اصلی
ذکر اولنان سکلردندر ولایتلرنده اکثر شکاولری
مشك آهولریدر والله اعلم **فصل هندیلرك و دخی**
کشمیرلیلرك بیاننده در اول قومك
معتبرلری بالوری فیل و ذواته در و اول ولایته کلن خلق
صورتده عورته مشابه لردر و بزیم قومیا دیلرکه
آنلر آدمیدر و یا عورتیدر معلوم اولنمز و دیرلر
اوزدلرینه نکاحلر و آدلر قومازلر جمیع اولمغه

اوننجی باب ملك ختانك زراعتی
بیاننده در مسافرلردن نقل اولنور که یوزکونه
مقداری ولایت ختانوك ایچنده کیدك طاغ و صحراسنی
بالتمام زراعت ایدوب طاشلق و قوملق اولان یرلرده
اربه لر ایله طبراق کتوروب زراعت ایدرلر و اول
دیارده چاودارلر صحرا چقارمیوب اولرنده بسلرلر
و ایکی اوج آی مقداری بعض یرلرده کیدك یوللری
ایکی جانبنده متصل اغاجلر دکمشلردر انلرك سایه سنده
یورویوب اوزدیره کنش ده قتمیه جمیع ولایت

خطائوك ذذا آعتي نغمور صويله دراكر ياغمور ياغمسه
قحطلق اولور پادشاهدن امر وارد اولورکه غلا
ايلك دواسي بودركه هر كيشي ذاد وذواده سندن
كندويه كفايت مقداردن آرتق الور باقي سني خلقه بيع
ايليه اكر زياده اليقور ايسه قتله مستحق اولور زيرا
هر نه مقدار غلال صاتون آلينور ايسه دفتر اولنوب
ضبط اولنمشدر اكر بو طريق ايله داخي دفع ورفع
ممكن اولماز ايسه جميع ولايته احكام ارسال اولنورکه
هر كيمسه که یوز مد بغدای کتوره اکا اون نفر کیمسنه
نك سردارلغی ویره ایکی یوز مد کتورر ایسه یکرمی
نفر کیمسنه منصبنی ویره لر بو اسلوب اوزره نقدر
زیاده کتورر ایسه اکا گوره پایه ویره اطراف
وجوانبندن اول قدر غله گلورکه ولایت مالامال
اولور بعده حکملر ارسال اولنورکه بر آ دتوت
کتورمك دیو تنبیه اولنور

فصل

شهرلره آتش دوشسه وجه وجهله دفع اولنور
بری بودرکه پاسبانلر چراغلری یاقوب کیجه و کوندوز

چاقار چلرلر آتش کبی قیع اولسه یقظه ودوق والمغیز
فی الحال سوندیررلر ٭ ایکنجی وجهی بودرکه هواوده هر
کیجه وار صولو حاضر ایدرلر واول کسنه صوبا صنیر
ایتمیه آتش صوتیمه آنی اولادیر وانسابی ایله آتشه
باغورلر ٭ اوجنجی وجهی بودرکه آتش خوفندن
هومحله وباذادیر بربینه متصل ایتمویرمابینلرینی
انفصال اوده بنا ایتمشلردر **فصل**
نام بالعین اودوقی برینده طاش بقادلر اول ولایتده
بر نوع طاش اولورکه اوددوقیجی بناد و دکرمنلری
بنا سنک تماقونی بودرکه دکرمن النده طاش ووشرلر
اوستنه قوما ذلو اکر بر کسنه اوستنه طاش وضع
ایلسه تغییر قانون ایلدی دیو اولدوررلر خطای
خلقنک بلا تشبیه صوفیجی وطوافلری واولنون
چکدکلری ریاضتلری بیاننده در **ذکر** دوت بیک
یلدن زیاده درکه حتی پیغمبره اعتقاد ایتدکلری
شاکمونی نام بر عظیم کلیسا بنا اولنمشدر آنوک
طوافنه کیدن خلق اول طریقیدن عجیب ریاضتلر

وغریب جلدلو جکرلو آخر ریاضت وکمال مجاهده لرینك
نهایتی بوددکه اول کلیسایه قریب بر عظیم بلند طاغ
وار ایدی اول طاغك کمرنده آدم بویی مقداری بر مینخ
وضع اولنمشیدی واولکمسه که ریاضتی کماله ایرشدوردی اول
مینخه بر ایپ بغلرلر وبر اوجنی اول مرتاضك میاننه بغلیوب
اول کمسنه ایپه یاپشوب اوچ مینخ اوزرینه چیقوب ایچی
جوزینی یا قرائیسه کوزی قرارور یان یاتان اولور
اکر اول مینخ اوزرنده قرق کون قرق کیجه اویموب
وخوف ایتمیوب واوتوردیسه کثرت ریاضتدن
اوجمعه قدرت کلوب اول طاغ اوزرینه وآدر انزت
هر نه دیلر ایسه بر آواز ایله اکر اول مینخ اوزرنده
اوتورمغه قادر اولمیوب واویقو کلوب غلبه
ایدر ایسه دوشوب یاتان اولور واول طائفه نك
بونلره هان دیرکلك قالور والحاصل شربلری بعض
ادویه لری صو ایله قینادوب ایچرلر فصل
ذکر اولنان جماعتك ریاضتلری بر مرتبه ده در که یمیوب
ایچمیوب واویومامقدن بر چوبه دونوب اوج کون

وا وج كيجه ده بركز نفس ويروب ذكر اولان اديوه
ايله قاينمش صويي ايجوب كر وحبس نفس ايدرلر اون

سكزنجي باب النون واقچه ويوللري بيا
نندە پول يرينه اول دياردە كاغدلر كسوب اوزرينه
سكه شاه مهر ايدوب ولايتده صرف اولنور اول
زمانده پوللرينه اعتبارلري قليل ولا حكم واولور اولوركه
ذكر اولنان اسلوب اوزره خرج ايدرلر چونكه
اول كاغدلر صرف وخرجدن پاره لنوب ضايع ولا
ضنوع داضنج اولوركه اول پول مابينلرنده رايج
ودوان اولا خالص النقود وكمشلرينه بودياولرده
اولان مرسوم اوزرينه سكه ايتمزلر واقچه كسمزلر
همان ميزانلري اوزره مقراض ايله پاره پاره كسرلر
وخرج ايدرلر اصطلاحلرنده يوز بيك ايكي يوز بيك
سير ديرلر هر سير ديدكلري اون درهم كمشدر
يوز بيك سير ديدكلري مثلا بوديارلرده يوز
بيك اقچه ديمكدر واول ولايتك ادبي وعوزنجي
باجمعهم صراف ومبصرلرده مابينلرنده وزن خرج

اقچه صرف اولینور جمیعنك قدر و قیمتی بلورلر
اكا كوره بیع و شرا ایدرلر و اول ولایتك محله لری
و بازارلری آراسته و پیراسته اولور خصوصا آقشم
بازارنده هوس ایدن یا دوقت دوزرلر اون
طقوزنجی باب قانونلرینی حفظ
و حراستلری بیانندهدر اول یارین
مرتبه ده اعتبارلری وار دركه سر سو خلاف قانون
بر وضع كورسه لر فی الحال حكایت عرض ایدرلر خلعت
و بخشیشلر آلورلر اگر اول فغفور قتنده ایجاب ایدرسه
التفات ایتمزلر و حفظ و حراست و اكناف و كنارات
خصوصا كلماتی بر مرتبه دركه كوچك و بیوك ازكی
كره بیورمق و بر جوابی ایكی دفعه سویلمك اولماز
قانونلرینه كناه اولوب رحم ایتمیوب جزا ایدرلر
یكرمنجی باب چینك نگارخانه لری
بیانندهدر. جمیع ممالك چینده هیچ شهر و محله
یوقدر كه صورتهای عجیب ایله مصور و نقشهای غریب ایله
منقش نگارخانه لر اولمایه شلا تمام مملكت چینده

هیچ

168

86

هیچ برحولی بو قدرکه مقدارینه کورمکدن نکاه وضعی
اولنمامش اولا خاز بالقن هرطایفه‌نیکون فردا
فردا اطعمه بو کونا کون و میوه‌هاء نکارنك ایله
مملو اوج سماط جکلوب و اطرافنده ساذنده‌لر کوشه
حاضر اولوب بو اثناده دیوانسرای‌دن برخیام مهتر
و بیرون دیوانخانه‌ده اولان امرا لشکرین نفر امیر
معتبر انواع تجملات و میانلرینه کمرلر باغلیوب اول
سماطه اوزرینه کلوب و کمرلرین جیقاروب التونده جوهر
ایله مرصع کمرلر قوشانوب سماطلره اوتننده اوتوروب
عیش و نوشه جادث و اکل شربه اشارت ایدرلر
ساذنده‌لر سازلرین اله آلوب و خوانندهلر آواز
حزین ایله ناله‌لره باشلیوب و ذکر اذکروه کوه
انواع اصول ایله جلوه‌لر ایدرلر بیت
بو ساز سوز و صحبت استماسنده و نوبتنده من و همه
اون دختریک اختر الطلسه‌های زهره‌فشانلر مستغرق
اولوب کالکار پریشان زلفلوبر خلوقه حلقه ایدوب
نو دسته کللر شکفته اولوب انواع اصول ایله رقص

ایدوب نکّان اول میانده کلوب اون ایکی مقام و یکرمی
درت شعبه وزن ادیلوب ایروب شویله کیم اهل
مجلس فریاد و فغانلرین آسمانه برابر اولوب بو اسلوب
اوزره مجلسدن طشره چقوب بونلردن صکره اون
درت یاشنده اون محبوب خورشید طلعت انواع
لطائف و ظرائف ایله مجلسه کلوب اصول ایله رقص ایدرلر
انلرک حلاوت و ظرافتلرین کورمکه و ایشتمکه موقوف
در و قلم دوزبان ایله تحریر و تقریری ممکن دکلدر و
فصل و اول ولایتده اوج نسنه وار در که
اندن اعلا مکر جنتده اوله بری عنابه در که کوچک
تفاح مقداریدر و طعمنک لذتی قابل تعبیر
دکلدر و ایکنجیسی و آیوه در بر خشخاشی و بری
ینلو قوده هر بری صورتده کوچک صحان مقداری
و هر برینک یوز بیر آغچه و سکسان و طقسان درهم
زنکلی و آیوه در و اهل خطا انلرینک کلی
ذیمتلری اولور هر برینک ایکی یوز اوچیوز قفتانلری
اولور اوتوز یللق جامه لری وار در که هنوز کیدر

کهنه

کهنه اولمامشدر **فصل** موتالرینک دفن و
تجهیزنک رسوم و آیینلری بودرکه دروت بشر
ییل مقداری اولنمز برآق آینه لرمثلا کمی میلی بر عظیم
ننه یاپوب ایچنه طپراق ایله طولدیروب بنا ایدرلر
ومتانت ولطافتده اول ولایتده غیری بریرده
اولمیوب وهیچ بر دیار خلقی آنلرک کبی بنایه قادر
اولمیوب وهر نه کم بو کتابنده ذکر اولنمشدر عبرت
وحکمتدر وسابقا ذکر اولنمشدر بجهة الولایت
چینک کثرتی دشمنده اولانی حصنلری دور
سیر وسفر ایتمیوب کشانک بجهة بیک ییل بو قدر بیک
عسکر آنلری صاولدیغی زماندهده معطل اولوروب
خندقتا دنغه صرف ایتمشلردر و اینلرلر طول و عرض
نمقدار آیلرکی حد وحصردن بیرون اولدیغی
ظاهردر والله اعلم **فصل لشکر و خلق خطاینک**
کارهای عجایب و غرایب بیانندهدر
خطایلر دیر لرکه اوزاوج بیک ییلدر که ولایت
خطا بوکلده تیتمشدر زیرا کجه وکوندوز ایکده هر ساعت

ودرجه یاتلرینی محسوب ومضبوطدر مثلا بیتوت بیله
بیک ییل دیرلر کیجه یه باشقه وکوندوزی باشقه
حساب ایدرلر ذکر اولان اسلوب اوزره بیک ییللرینه
بر قرن دیرلر واصل بنا خطا اوزره ودخی قرن اولوب
هر قرنلری حسابلرینجه بیک ییلدر دیرلر ولیلالری
بودخی مالک خطا اوزره دخی قسم اولوب هر قسمی
بیک ییلده معمور اولمشدر دیرلر واول ولایتک
معمور اولماسنک طریقی بودرکه اول حالده خطاییلر
آز اولمغین دنیانک بر کوشه سنه اختیار ایتدیلر
نیرکه هابیلی چون قابیل قتل ایتمک قصد ایتدکده
خوفلرندن قاچوب هابیلی چون قابیل قتل ایلدی
کافر اولدی ودخی کافر اولدی حضرت آدم علیه
السلام قابیلی واولادینی نفرین ایتمکه عزم ایتدکده
خوفلرندن قاچوب مشرق طرفنه کتدیلر غایت
خوفلرندن وسط ارضده تمکن ایدمیوب انقطاع
ارضه دکین کیدوب مقام ایتدکلری بعض ارض
خطای که جانب شرقی وجنوبیسی دریا اولوب

طرفه

طرف غربی شمالیسی صحرادر چونکه اول دیاردن قراد
اینمکی اختیار ایتدیلر که بزه مسکن اولان زمینده اکر اوزریمزه
دشمن کلسه بزه برجای حصین کرکدر تا ظفر بولمیه
تاکه دشمن بزه وچار باو کشت وکار دیمزه فرصت
وظفر بولمیه کناره دریادن ابتدا ایدوب طولی
اوچ ایلق وعرضی بر ایلق مقداری مسافه یه ابتدا
ایدوب خندق کسمکه باشلیوب بر قرنده انلرک
مابیننده بیک ییلدر اول خندق ودیوار واول
زمینده شهرلر وحصارلر یاپمغه قدرتلرینی صرف
ایدوب آبادان ومعمور ایلدیلر ایکنجی قرن ایکنجی
قرنده داخی اول منوال اوزره اوچ ایلق طولی
وبر ایلق عرضی خندق ودیوار ایدوب بر جانبی
دریای مشرقه وبر جانبی خندق غربی یه متصل
اولوب وشهرلو وحصارلر بنا ایدوب بر قرنی که
آنلرک یاننده بیک ییلدر آکا صرف ایتدیلر
اوچنجی قرنی داخی اسلوب سابق اوزره
خندق ودیوار وشهر وحصارلر تعمیرنه مصروف

ایدوب لكن بو قدر زمن صحرا خلقی چوغالوب بعض عصرده
اضطهاد ایتمكین جنك وجدال وحرب وقتال ادم كلدیكی
دربجی قرز كلدكده خطا اهلینك اول قسمی
ولایتنه صحرا ایلر مستولی اولوب وطن ایتمشلردر
اول قومی اولدیادن ازاله ایتمكه لازم كلمكین
بنجه یوز بیك لشكر ایله یراق حاضر ایدوب ومهم
جزئیه فنه بازاردن الاغه احتیاج اولمایه
وقتندن اثره حاضر اولان مسافرلرده نقل
اولنوركه اول لشكرلر آلتلرینك بعض صورتنی
مشاهده ایلدك اتفاقا بریره حصار یاپمغه
كیتدیلر چند كولنك وقارنه وكوراك وطوپ
وتوفنك وسائر اسلحه جنك یوكلتیلركه بو بنجه
عسكرك اطرافنده واباءلرلری یا شهرلرده ركه
دوان اولور وقلماق خلق بندیلركه خطاییلر
آنلرك مكانلرینه طمع ایدوب كلورلر واول قوم
خطاییلر ایله جنك وجدال ومقاومه قادر
دكلردر زیرا قلماق قومی تیر وكمانده

غیر

غیری آلات حرب اولمیوب واتدوقلری کتابلرک
کاغدیدر دیرلر اولوب و آتلرینک نعلی وصیجی اغاجدن
وطعام پشوردکلری ظرفلری دخی اغاجدندر ولایتلرینه
دمور معدنی یوقدر طعام پشورمک استسلر اول
اغاجدن اولان دستیلرنبات قویوب ویررینه
صو دوکوب هر بر طاشلری قیزدوروب ایچنه براغورلر
وکرجه آتش قاتلری پشوب اول طعاملرینه زیاده
جوشه ویرلر واهل قلماتک لباسلری سموردد قشیر
کوردکلری ایچنه کیوب یازین طشرهسنه کیرلر و دخی
بترپالین لری قیون دریسندن ولباسلری دخی
قیون تویندن اکیردیلر وطوقودیلر واکثر یاتلرینه
غایت قیمتلودر شویلکه برکیمهنک قیونی صاتیلور آلورلر
وقلماقدن آت وده وه وقیون سایر بهایم چوقدر
واکلرنک آهوات وده وه دکیز حد وحصیری یوقدر
خطاییلرک شنک زرعی سایر دیارلرده اولان
یوز قرق شنک مقدار غله حاصل اولور جوق لرزد
بعضیسنه قصد ایدرلر ذکر اولان اسلوب اوزره

برآق کورب بی حساب عسکر ایله او محله وروب
بر شهر عظیم و یا بر حصار کورجک آدم اولوزیی الحال
ایکی اوج کونده بالجمله بنا ایدوب و اطرافنه
خندق کسوب و دیوارلر وضع ایدوب نهایت
مقداری عسکر قویوب و ایچنه لشکرلینی عمارتلر
و بازارلر و محله لر و دیوانخانه و کلیسالر و مساکن
اولور و جمیع اهل حرفه شهرده اولان الایمه لر
اول زماننده ذکر اولان اسلوب اوزره بر شهر بنا
اولنماق جمیع دیوارلری طبر آقچه اولدوغی
ایچوندر **واول دیوکار** آدم صف عسکرک قاعده لری
بوده کیم بر منزله کلسه لر و اول کیجه یاتوق
لازم کلسه یا بر شهر ویا خود بر حصار بنا ایدرلر
اکر هیچ ایشلر اولمیه اول منزلده بر بنا نسوز
قومازلر خندق کسدلر اکر اول منزلده طاشلر
اولسه لشکرلرینک اطرافنده طاشلودن دیوب
دیوار بنا ایدرلر و یا خود بلرنده بولنه طاشلر
بیقارلر که هر زمان هر کیمه اول محله کلسه بیلور که

اول منزلدن سابقا لشکر خطای نزول ایتمشدر

وهولناك وادیلرده شهرلر یاپمق ویرلکی ایلوق

خوفناك یرلرده خندقلر کسمك خطاییلرك کاریدر

دریا جانبندن اطرافی الی التی یوللق یردر هر منزلده

شهر وحصار متصل اولوب جمیعسنده لشکر ویکیلر

واسباب جنك حاضردر اکر بر جانبدن عدو ظاهر

اولسه جواب ویررلر ولشکر خطانك هر قسمی

اهل قلماقدن ایکی اوچ بیلك بر آنلر ایله وقتا

ایدوب بر مقداردر ینی الوب بتمع زمان شهر وحصارلر

بنا ایدوب وخندقلر کسوب ضبط ایتمشلردر وهر

اسلام حسابی اوزره نسبتویر بیلکه خطاییلر اعتبار

اوزره بیك بیلدر وهر قسمك معمولنه دخی سیجی

ایتمشلردر انشاالله ملك خطانك اون ایکی قسمی

بیاننده اون ایکی قسمی ولایت قلماقده اولنلری

یرلو یرلرده ذکر اولنور حاله بوزمانده زمین قلماق

ولجماعتر اهله خطاییلر صلح وشرط ایلدیلرکه

بعد آذن خاقان چین زمین قلماقه قصد ایلمیه

سببی بودکه قوم صحرای چوغالوب اهل یلغاوف
زیاده اولوب خطاییلر کروه کروه انلر ایله جنک وجدال
وحرب وقتال ایدرلر اکر اول قومک ماخیلرنده واقع
اولان خبرلر بیان اولنسه سوزده دراز اولور وتحتنده
قاینده آنجق اولمقدار کفایت اختصار واختیار اولندی
وخطاییلر دیرلرکه بو دنیانک ابتداء بناسندن کرو
نیجه بیک ییللردر اصلا خرابلق کورمدکلری وطوفان
نوح علیه السلام بیزم ولایتمزه واصل اولمادی هم
وخطا ملکنی ودولتنی ولادن روی زمین کلیا
خراب اولوب وامور مملکتده نظم وضبط وربط و
قانون وقاعده هر زمانکه میسر اولمامشدر دیو
اعتقاد ایدرلر حقا که امور مملکت ولایتک ونهب
کاروانجا ومسافرین دیرلوا انلرک ضبط وربطی کبی
کورمدک واستماع ایتمدک وهیچ برقرنده حرامی
قتل اولنده وضی مسموع اولنمامشدر اول ولایتده
قطاع طریق [illegible] اولسه فی الحال دفع
ودفع ایدرلر الحاصل اول ولایتک عجایباتی وضبط

وقانونلری

وقانونلری غریبانی قابل تحریر وتقریر ایکلدی بیت

چونکه گل رفت وگلستان درگذشت • نشنوی زآن

پس ز بلبل سرگذشت • مجموعه مجموع کالبستکه

دروی نشانی نتوان یافت • بجو و غرایبی •

حکایات فلاطون آنکه استاد جهان بود

مکرر ابتدای عمرش چنان بود • که استخراج زر

نمیرساندی • دمی نشسته که اکسیر سازد چونچه

سال شد در گوشهٔ در قشر بیضه و آدمی مردم

چو در کردی ز جان انسان شدادی • بقیمت خاک

زر یکسان شد اورا • بجو دیک روز گفت ای

دل مبند بین که اکسیری که در جوهر خویش چو قشر

بیضه و موی سر افروز • ز جهد کیمیا شد آن روالفزود

نهکم آمد ز قشر بیضه جانش • نه موی سر فزودش

گشاد زو حاقر چو پنجه سال این اکسیر وزحی

کنغد گر عاقلی این کیمیا ساز • دو عالم در وی

کیمیا او • چو عمرش جز نم شد هزار او • ز خلق عالم

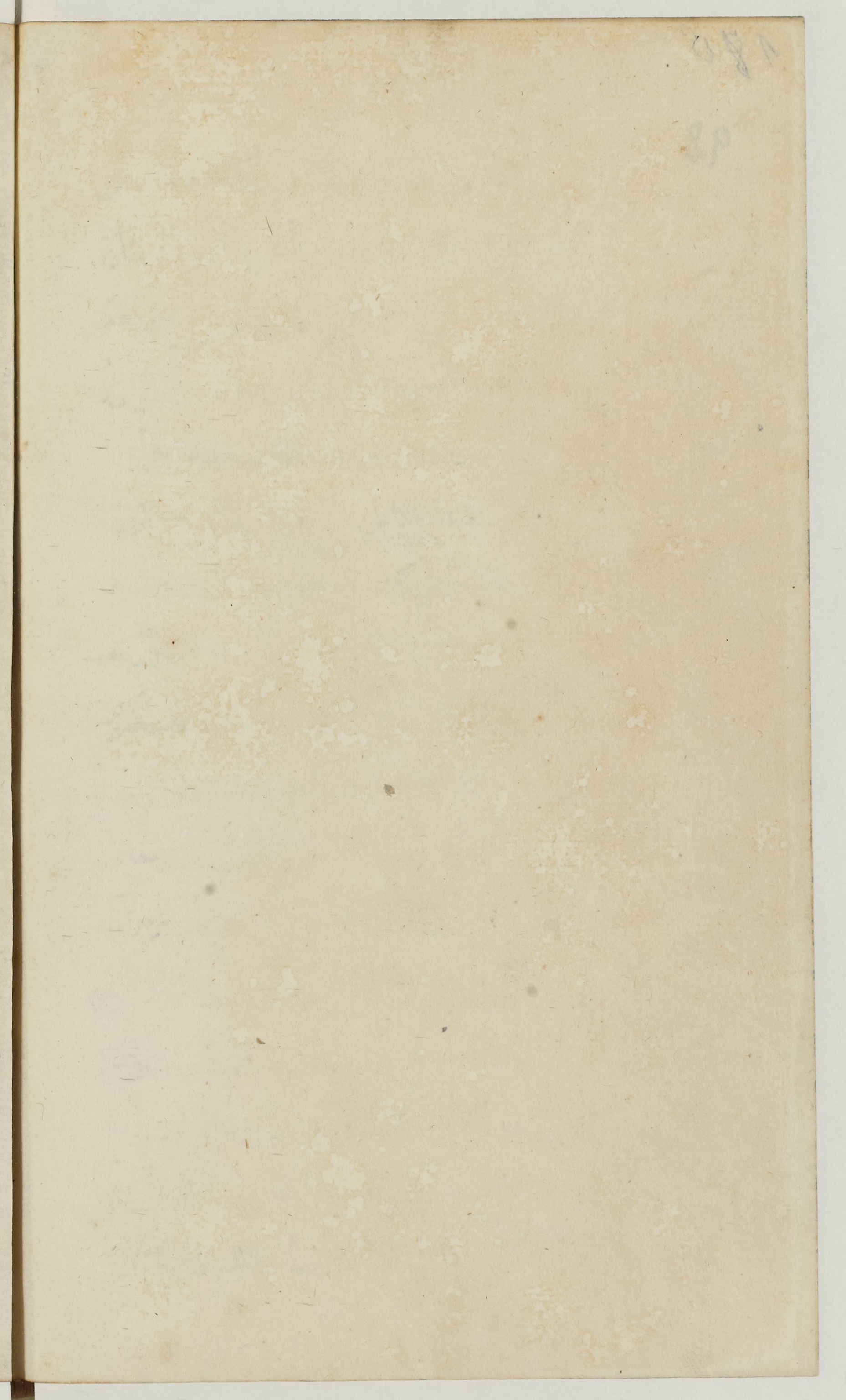
آمد بکار او • چنان از جوهر خود کیمیا کرد • که

که آذنوش دو عالم پرمیاکو دبر گفت دستار دفع ۰
بر بنی از و آن موی انام ۰ بر آر تیغ تا بستاند
ایام ۰ یکی داده رطوبت هیچ تعبیر ۰ اگرچه افضر
روی زمین بود ۰ خود نبوشتی و با ذ صد سال این بود
پرشن دفت ۰ پرش رفت سکندر بود او همراه ۰
تشنه بود افلاطون در آن روز ۰ بغاری سهمکین در
جنب تش کوه ۰ درختی بود ۰ زیرش چشمهٔ آب
فلاطون مانده انجا سفر بر تاب ۰ سکندر گفت
آخر یک سخن گوی ۰ که هر دو آمدیم اینجای تنها گوه ۰
که خاموشیست نفرها سر انجام ۰ چو خاموشیست
رنک جاودانی ۰ سکندر گفت اگر خواهی طعامی
مرا باشد از آن عالی مقالی ۰ چنین گو تو جواب ۰
ان مرد آنی ۰ که دیگر خوردون بر ده ۰ شکم گور باشدم
جای نجاشت ۰ درونی علم کنج فراست ۰ سکندر گفت
واوستطالیس هشیار ده ۰ اگر تو کیمیا بی علم افروز نمیدانی
افلاطون در آمد جو بسا زر کیمیا سیم و زر هم و آورش ۰
سرهم ۲ تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب حسن و بر قیقه

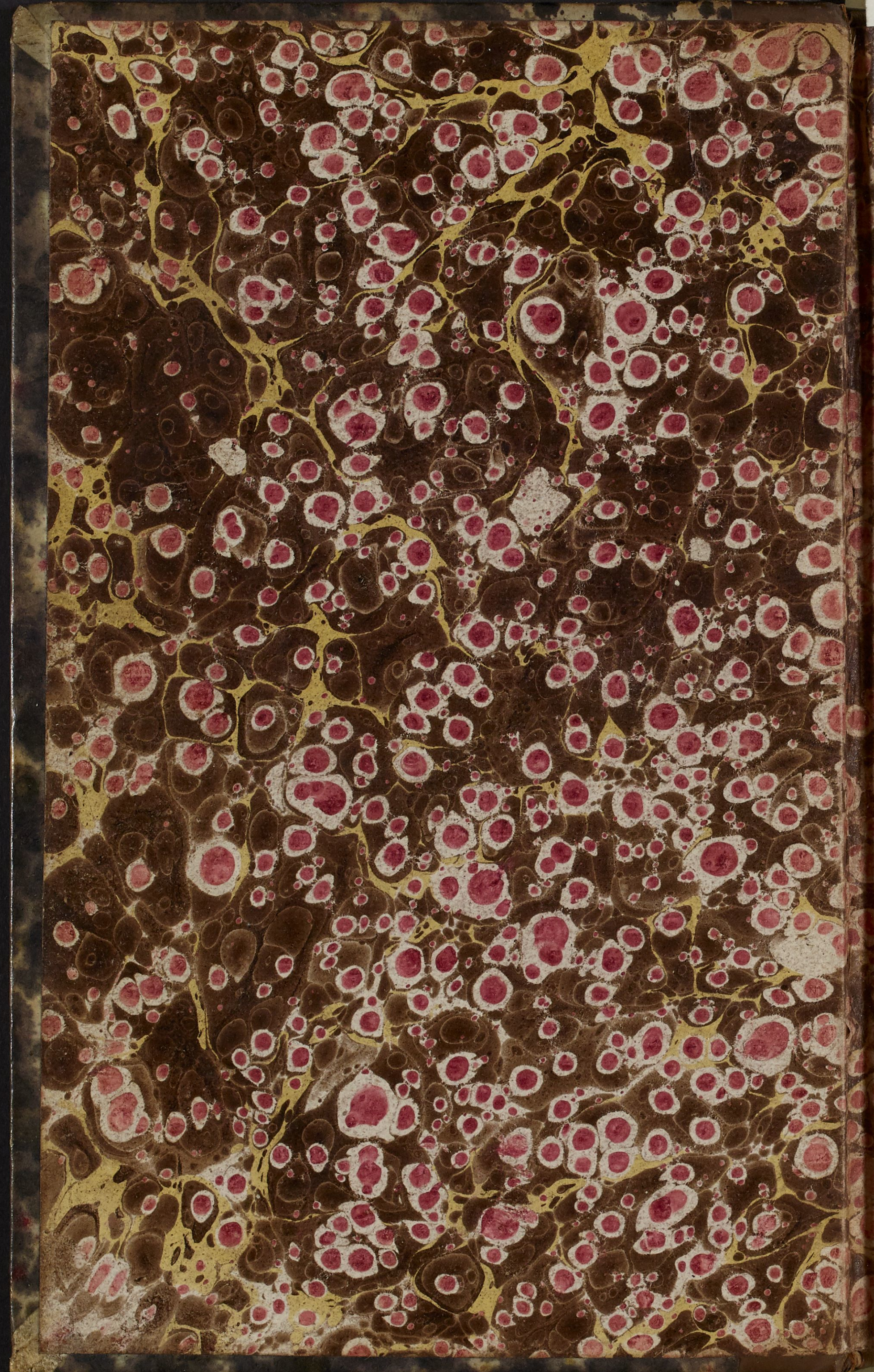

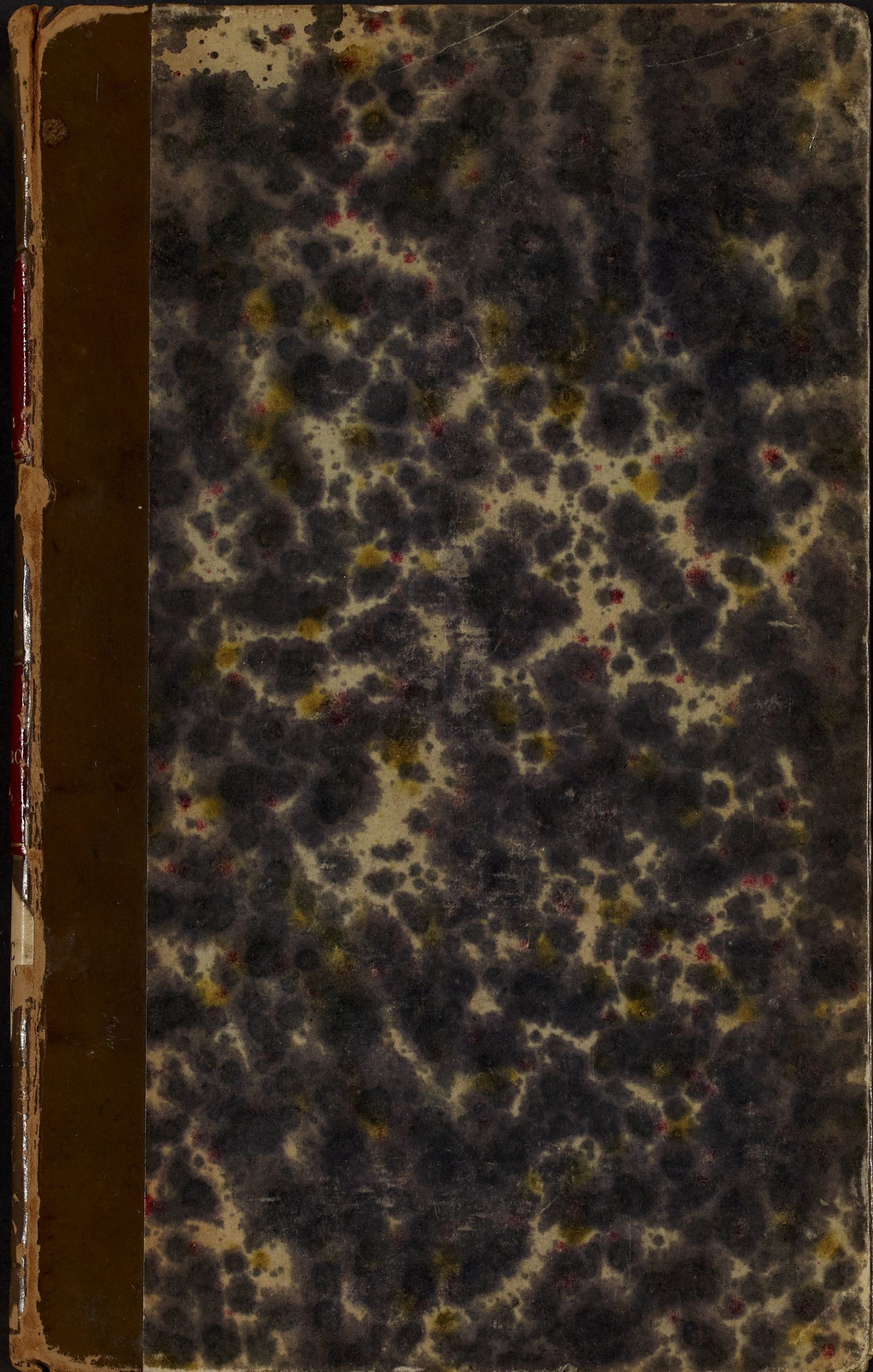
180.

92

Notes de Djenguiz : —

Villes du Khataï — Khanbalykh

Notes de Djenguiz —
histoire des tribus Kalmaqs.